Dr. JERKO BAKOTIN

MLADOJ ZARUČNICI

za upoznavanje duše zaručnika

Zagreb
1960

23438

Dr. JERKO BAKOTIN

MLADOJ ZARUČNICI

za upoznavanje duše zaručnika

Zagreb
1960

Izdao i odgovara: Dr. Jerko Bakotin, svećenik — Zadar
Umnoženo kod: Ured za prijepis i umnožavanje M. Marijančić,
Zagreb. Jurišićeva 1a

Dozvolom crkvenih vlasti za upotrebu svećenstvu:

Nadbiskupski Ordinarijat — Zadar
Broj 976/60 od 29. X. 1960.

Franjevački Provincijalat — Zadar
Broj: 442/60 od 31. X. 1960.

"MAJCI LIJEPE LJUBAVI"
(Crikvenica 24,24)

POVOD OVOJ KNJIZI

Ova knjiga nastala je na isti način kao i knjiga "Djevojka na izvorima svijetla". Djevojke, koje su se okupljale sa željom, da im se govori o njihovim djevojačkim problemima, bile su piscu pobuda, da se ovim problemima pozabavi i da okupljenim djevojkama ukaže pravac u sredini za njih delikatnoj i mučnoj. Knjiga se dakle rodila više iz potrebe i prigodomice negoli sa nekim unaprijed smišljenim i zacrtanim planom.

Kod obrade tema pisac je gledao na praktičnu korist okupljenih, većinom školovanih djevojaka. Nema se dakle prvotno gledati znanstveno izlaganje problema, pa zato ni na praznine s te strane, kojih je inače pisac dobro svijestan. Isto tako sa anketama, koje se navode, pisac si ne utvara, da njima prikazuje stvarni mentalitet mladih zaručnica. Dobiveni odgovori odražavaju taj mentalitet u vrlo neznatnoj mjeri, ali ipak mogu služiti kao jedna djelomična ilustracija stvari.

Izdavanjem ove knjige u ime svojih učenica hoću da izvršim apostolat, koji je u svoje vrijeme medju svojim sugradjanima izvršila ona žena iz Samarije, kada je Spasiteljeve riječi, koje je sama slušala u razgovoru s njime na zdencu, puna žara prenijela na svoje sunarodnjake (Iv.4).

Ako kojagod mlada zaručnica čitajući ovu knjigu dobije zraku svijetla, neka na njoj zahvali svome Spasitelju ISUSU KRISTU, koji se spremno znao zaokupiti problemima i jedne same žene i koji je u razgovoru sa jednom samom ženom izrekao tako uzvišenu propovijed.

U Zadru, na blagdan BEZGREŠNOG ZAČEĆA BL.DJ.MARIJE,1960.

1. OMAMLJIVOST PUTENOG NAGONA U SLUŽBI STVARALAČKE MOĆI

MUČNI DVOBOJ U središtu čovjekova bića pohranjena je snažna stvaralačka sila ovijena tajanstvenošću a najveće privlačne snage. To je seksualna strana u čovjeku,koja mu redovito zadaje najviše problema.

Seksualni problemi s jedne strane uvijeni su u najveću tajanstvenost,a s druge strane čovjeku se najjače nameću. S jedne strane duboka tajanstvenost i svetinja, a s druge strane bestidno profaniranje te svetinje u javnosti, medju kojom živimo. S jedne strane silna privlačivost naslade, a s druge strane osjećamo jednu strahovitu moralnu uzdu i jedan kategorički: "Ne smiješ!"

Ako je Bog sve stvorio i pronašao kao dobro, zašto bi se iz toga svega imala izuzeti naslada, koju stvara puteni nagon?

Ako mi je dao tijelo, zar mi nije dao i pravo, da s njime raspolažem po volji, tj. da sišem sok, koji mojim tijelom struji?

To su pitanja, koja se nameću to upornije, što je putena naslada jača i privlačivija.

Stvar je upravo od životne važnosti i

tebi, koja želiš svoj život osnovati na ispravnim kršćanskim principima, ova stvar ne smije ostati velom zastrta.

Ponajprije, u dosljednosti sa kršćanskim principima, treba naglasiti i čvrsto držati za istinu: sve što je naravno, ne može u sebi biti zlo. Prema tome ne može u sebi biti zla ni seksualnost, jer je ona ljudima prirodjena.

Kakva izgleda stvar seksusa u Stvoriteljevim očima i pod vidom čiste naravi?

Seksus u granicama naravi ide u područje naravnih nagona. Nagoni pak nisu ni proizvod duha, ni proizvod etike, ni proizvod grijeha, nego su proizvod čiste naravi. Oni prije svakog promišljanja pomažu čovjeku naći ono, što mu služi za izdržavanje i izgradnju njegova života. Nagon uzimanja hrane dojenče samo od sebe upućuje na majčine grudi; nagon za samoodržanje čini, te se ugroženi očajnički brani. Od svih nagona najdublje je u čovjeku uvriježen seksualni nagon. I jer je od naravi taj nagon toliko naglašen, ne smijemo u njemu gledati neku udicu, kojom nas je zakvačio djavao, nego moramo iz toga zaključiti na veliko značenje, koje u sebi taj nagon krije. Seksualni pak nagon ima da u ljudskom rodu osigura dvije velike funkcije: prvo da sa svojom omamljujućom naslađom ljude uvijek i iznova potiče na stvaranje i izdržavanje pokoljenja, drugo da u bračnoj zajednici i u brizi oko odgoja djece posluži kao hrana medjusobne bračne ljubavi, koja će obojici bračnih drugova pomoći nositi i križ života, i križ braka, i križ djece. Tako se eto seksualnost očituje kao nagon, kojega se nitko ne treba stidjeti, jer nas nikoga ne bi bilo bez toga nagona.

Toliko o fizičkoj strani seksualnosti.

SEKSUS I ETIKA

Budući da je narav seksualnosti takva, njezina etika ne može biti drukčija, nego da se ustvrdi: Dok putenu nagon u okviru, u kojemu ga je Gospodin Bog zamislio, ima da služi radjanju novih bića i podržavanju medjusobne ljubavi, takav nagon ne samo da nije neko zlo, nego je plemenit i uzvišen. Čovjek, podajući se tome nagonu, nastavlja djelo Stvoriteljevo; sudjeluje u stvaralačkoj Božjoj svemoći u činu stvaranja najplemenitijeg bića vidljivog svijeta, u činu stvaranja čovjeka. Uz aktuiranje putenog nagona po Božjoj odredbi zabilježen je prvi blagoslov, kojega je Stvoritelj uopće dao svojim stvorenjima: "I blagoslovi ih Bog i reče: rastite i množite se i napunite zemlju!" (I Mojs. 1,28) Faktori radjanja - muž i žena - u otkupiteljskome planu Spasiteljevu tvore na zemlji jednu svetinju punu uzvišenih tajni. Naučitelj naroda sv. Pavao je onaj, koji spominjući združenje muža i žene u svetom strahopočitanju kliče: "Tajna je ovo velika; a ja velim obzirom na Krista i na Crkvu". (Ef. 5,32) Ne samo to! Mjesto da se u udovoljenju putenom nagonu, da poluči svoju svrhu, gleda zapreku u postizanju konačnog čovjekova cilja, sv. Pavao kaže doslovce ovo: "(Žena) će se spasiti radjanjem djece" (1 Tm. 2,15).

OD KUDA ŽIG SRAMOTE?

Možda me kod ovog veličanja putenog nagona gledaš s čudjenjem, a pomalo i s nepovjerenjem. Ta, reći ćeš, ako je tako s putenim nagonom, čemu onda tolike preporuke opreza, tolike opomene, toliki prijekori, tolike prijetnje, toliko pro-

povijedanje o poplavi nemorala? Čemu prikazivanje popuštanja ovome nagonu kao širenje najpogubnije pošasti?

Ovaj nagon nosi na sebi žig sramote ne od strane Stvoritelja (tko bi se takva nešto usudio i pomisliti!) već ga nosi od strane ljudi. Čovjek je od riječi sv. Pavla: "Sve je vaše, a vi ste Kristovi" (1 Kor. 3,22 sl) uzurpirao za sebe samo prvi dio, a prečuo je onaj drugi dio, kojim se traži upotreba Stvoriteljevih darova prema njegovu odredjenju. Na puteni nagon stavila je žig sramote čovjekova izopačenost, kojom je putenu nasladu učinio ciljem sebi samom i traži nju kao takvu izvan granica, medju koje je nju Stvoritelj ogradio i isključujući polučenje cilja, kojemu ona ima da vodi. Ovaj nagon ima toli nagrdjen izgled, jer mu je čovjek izvrnuo narav. I što se uzvišenijoj, dubljoj i tajanstvenijoj stvari izvrće narav, to je nagrda veća prema onome filozofskome načelu: "Corruptio optimi pessima", a znači: Što je stvar ljepša, kvar joj nanosi to veću nagrdjenost.

SVETA TAJNA

Sama tajanstvenost, kojom je ovijen postanak života, a čemu ima da služi puteni nagon, sili nas na jedno vrlo delikatno postupanje s njime i na duboko poštivanje onoga, što je s tim nagonom spojeno. "Nije bez značenja, da je svaki život u svom početku ovijen tajnama. Početak života biljke iz zrna sakrit je pred ljudskim očima. Kad bismo i vidjeli razvoj zrna, ne bismo ipak mogli shvatiti njegovu sakrivenu snagu, koja ga vodi iz tame zemlje na vidjelo sunca. U toj pojavi nastanka života krije se prst Božji. Najučeniji osjećaju tu tajnu kao neku svetinju. Čovjek mora poštivati taj pečat moći Stvoriteljeve; on mora nastojati gojiti neku svetu ozbiljnost pred tako važnim čimbenikom života." (J. Kuničić, Spolni nagon i ženitba, Dubrovnik, 1943, 9 sl.).

Da se spolnome nagonu smije udovoljiti samo u cilju od Stvoritelja odredjenome, tj. da ima služiti stvaranju novih bića u granicama, koje je povukao sam Stvoritelj i nikako drugo, kaže nam to rječito samo promatranje prirode.

Poznati kulturni radnik, obraćenik, doktor medicine, P. Agustin GEMELLI O.F.M., lijepo razlaže: "Pokušaj slijediti zoološku skalu sve do primata isključivo. Otuda ćeš doći do zaključka, da je seksualni život, ma da u najrazličitijim pojavama, u kojima se predstavlja, uslovljen biološkim zakonom snagom kojega on ima da služi interesima vrste, a podnipošto interesima individua. Biologija pruža malo područja od tolikoga interesa za onoga, koji istražuje veze, kojima su medju njima povezani uslovi života. Tko proučava zakone, kojima se stavljaju na sigurno spolni odnosi, bilo da hoće da pripusti jedno teleološko tumačenje (tj. svrsishodno, v. op.), ili hoće da biološke fenomene promatra objektivno kao plod mehanizama, mora priznati, da je seksualni život isključivo namijenjen radjanju, a radjanje da je isključivo namijenjeno uzdržavanju vrste. U svakoj vrsti postoje najrazličitija sredstva, da se oplodnja osigura u pravome času, da bi se dva spola susrela sa sretnim rezultatom, i da bi nakon oplodnje uslijedilo radjanje. Od svadbenih haljina ptica, do sezonskih odjeća riba; od poziva pjevanjem ženke do svakovrsnih vanjskih manifestacija; od

brižljive skrbi, kojom neke vrste polažu jaja do pojave, kod koje se u drugim vrstama njihov broj ukazuje regbi neizmjeran, da bi se osujetilo njihovo uništenje; od brižljive skrbi, da se osigura ishrana mladeta odlažući jaja u tijelo gosta, koji će dati svoja tkiva za hranu onome, koji će se izleći, pa do skrbi, da se u prvim fazama razvitka zametku pruži hrana sabrana na malome prostoru i od najveće hranidbene vrijednosti; od nemogućnosti parenja vrsta i onih bližih do ukrštavanja, da bi se osigurao prijenos korisnih značajki, - sve je to jedna uzvišena poezija, koju pruža životinjsko carstvo, a koja se susreće s onim, što se zbiva u vegetativnom carstvu, gdje boje,miris, oblici nemaju druge uloge nego da vrsti na korist osiguraju oplodnju i s njome prijenos očinskih i majčinih karakteristika, život novoga stvorenja. U prilog ove stvari ide i činjenica spolnoga ciklusa, koji kod mnogih biljki i kod mnogih životinja traje samo za vrijeme jedne vrlo kratke periode života. Ta kratkotrajnost jasno nam kazuje, da seksualni život ima da služi ne individuu, nego vrsti" (Fr.Agostino Gemelli, La tua vita sessuale, Milano,1941, 20-22).

Jasno ti, dakle, mora biti, da seksualni nagon i njegove pobude ne služe drugome - ako ne, da garantiraju radjanje i po njemu uzdržanje vrsti. To važi za životinju; obzirom na čovjeka seksualni nagon je usmjeren na održavanje ljudskoga roda.

"Čovjeka obvezuju na čistoću društveni uslovi, jer upotreba seksualnosti nije samo potčinjena biološkim zakonima, nego i ... zakonima društvenog života. To znači, da je pre-

davanje seksualnome nagonu pojedincu dopušteno ne u ime ličnog interesa, nego povrh onih bioloških takodjer u ime socijalnih zahtjeva" (Isti, nav. dj. 65).

PODLOST IZOPAČENJA NARAVI Iz ovih principa lako možeš uvidjeti svu podlost izopačenja naravi, kada se hoće da izdvoji naslada od funkcije, koja je namijenjena putenome nagonu. Zamisli stablo naranče u njezinu punom proljetnom cvatu. Kako opojan miris njezino cvijeće razlijeva! Čovjeku lako dodje napast, da otrgne jednu grančicu,pa da je prinese licu. Ali pomisao na tako krasan plod, koji će iz onoga cvijeća nastati, čovjek se suzdrži i smatra surovim i nepravednim onoga, koji bi u sebičnosti prelomio jednu samu grančicu toga plemenitog stabla. Taj čovjek,kažem, ukazuje se surov na pomisao tako plemenitog ploda; ukazuje se nepravedan, jer onemogućuje na taj način dobivanje i jednoga korisnoga proizvoda.

A šta je ova sebičnost i surovost u poredbi sa izopačenim traženjem naslade mimo cilja, koje je putenome nagonu namijenila Božja mudrost i dobrota?

Da budem konkretan obzirom na dopuštenost seksualnog života, prema kršćanskim principima treba se, dakle, ovoga držati:

KRŠĆANSKI PRINCIPI 1) Svetinja, jedina svetinja seksualnoga prava je kršćanski brak. Samo je u njemu putenom nagonu osigurana njegova naravna zadaća i ispu-

njenje iste. Tu on dva ljubljena bića povezuje čvrstom vezom i osigurava budućem biću život, dostojan čovjeka. U braku nije najbolja stvar seksualnost, nego duhovna, lična ljubav.

2) Izvan braka, prije i poslije braka, nema dopuštenih seksualnih želja ni čina. Tko uza sve to popusti u tome, griješi, i to teško griješi. Može biti slučaj, da netko za svoj čin nije posve odgovoran. Osim čisto prirodnih pojava, treba ovdje ubrojiti i abnormalne pojave onih, koji uz najbolju volju ne mogu gospodariti sobom u izvjesnim časovima ili okolnostima života. Ovakva osoba izabrat će ispovjednika, u koga će imati povjerenja, da mu na čedan način otkrije svoje poteškoće, pa da joj on svetim mirom zamijeni nemir, koji se radja kod poremećenja tako delikatnog sustava.

3) Iznad bračnoga prava na seksualnost stoji dragovoljno odricanje, kojim se djevičanstvo stavlja u službu Boga i bližnjega. To su tihi i nekrvni mučenici čovječanstva. Oni se odriču jednoga životnoga prava, da postanu izvorom blagoslova za jedan širi krug nego što je to obiteljski (Isp. R. Linhardt, Unsere Ideale, Freiburg im Breisgau 1930, 119-126).

To su, eto, kršćanska načela, kojih se imaš držati, da bi potpuno odgovorila normama, koje je obzirom na upotrebu tijela i svijeta, propisao sv. Pavao, pa da bi se uz ono "sve je vaše" moglo nadovezati obzirom na tebe: " A ti si Kristova".

ŽRTVA ILI ROBOVANJE Reći ćeš: Odveć su krute te uzde. One se ne dadu podnositi, a da se ne okrvare uslijed buntovnog tijela i omamljive raskalašenosti, koja poplavljuje sve oko nas. I ja priznajem. To je teško. Traži se žrtva. Ali još teži je udes onih, koji su postali robovi svoga nagona. Ovaj tada postaje jogunasta zvijer, koja svoje žrtve vuče bezobzirno, udarali oni o kamenje ili se davili u blatu i nečisti. Možda je to lično osjetio i moderni francuski književnik, obraćenik, Julien Green, kada u svome Journal-u piše:

"Osudjujem uživanje, jer ono ubija u čovjeku sposobnost ljubavi. Oduzima srcu osjetljivost. Rekao sam to nekome, koji se zbog toga srdio, ali ja osjećam dobro, da imam pravo. Ništa tako nije hladno kao čovjek uživanja."

E. Augier kaže: "Raskalašenost je kao opium: kada ga se okusilo jednom, ne može se bez njega proći." To znači: ako je jedanput opium prodro u organizam, ovaj ga traži u većoj mjeri. Stvorena je jedna umjetna potreba i mnogo će koštati, da se zadovolji ... Kako je teško za onoga ili za onu, koja provodi raskošan život, zamisliti život bez cijele pratnje popratnih stvari i bez beskonačnog lanca svjetskih obaveza! .... Koliko li se ne traži žrtava, koliko laži, koliko niskosti, da se održi na "svome mjestu"! A sreća se nalazila u priprostosti i u nastojanju, da se olakša bijeda drugoga! ...

Htjedoh ti, draga mlada zaručnice reći: ako je žrtva oduprijeti se omamljivome putenome nagonu, još veće žrtve povlači za sobom popuštanje istome. Što je dakle razboritije?

Gledaj svoj najljepši ideal Bezgrešnu! Ako je svaki čovjek "mikrokozmos" - svemir u malome - znači da su u tome remekdjelu Božjemu postojale sve čari svemira u najvišem stepenu. Pa, kako ti je poznato iz Evandjelja, u času kada je dobila ponudu, da dodje u posjed stvari, do koje najupornije i najneodoljivije od svih nagona vodi puteni nagon (ma da njezin božanski Sin nije imao biti plod nagona, nego plod neba zaodjeven samo čovjekovim mesom i krvlju), ona medju svim stvarima ostaje najljubomornija na svoju djevičansku čistoću i pita, što će biti s njezinim djevičanstvom (Lk. 1,34).

Po utjelovljenju Sina Božjega u djevičanskome Marijinu krilu, Krist je zagrlio čitavo čovječanstvo. Svi naši dijelovi, sve što je ljudsko, primilo je vezu s Bogom. I mi znamo, da se ne može biti Kristov učenik bez tijela. Mi zato to tijelo cijenimo, volimo, ljubomorni smo na njegovu ljepotu, gipkost, snagu.

Ali ne zaboravi nikada, da ljepota, gipkost, snaga, nisu nešto najljepše na nama, i u nama. Najljepša je od svega čistoća duše, u kojoj obitava cijelo presveto Trojstvo, izvor svih naslada, koje ne bljutave nikada. Prihvati, dakle, borbu, koja je skopčana s očuvanjem tvoje nevinosti i čistoće. "Rat je otac svih stvari. U borbi sa naravnim nagonom raste u nama čudoredna snaga. Koji tu znade reći "ne", znat će ga kazati i drugdje: onda, kada hoće da se prelije preko nas srdžba, kada nas mame nepravedna dobra, kada nam dosadi naša dužnost. Tko posjeduje sredstvo za istinski jaku ljubav, taj posjeduje ujedno sredstvo, da pribavi i uštedi za osnivanje obitelji. I da se ispravan

muž sa svojim radom i svojim životom može da stavi ispred svoje žene i djeteta, da onamo ispravna žena sa svojim smislom požrtvovnosti može da stoji ispred djeteta i muža, to je opet dobrim dijelom djelo ukroćenog putenog nagona" (Linhardt, Nav.dj., 123 sl.).

Dovikujem ti, dakle, s jednim od "sedam mudraca": "Čuvaj strahopočitanjo pred samom sobom!" (Sosiad)

Čuvaj se, da puteni nagon s tako uzvišenom zadaćom ne usmjeriš na blato, jer se u blatu ne može da odrazi sunce! .....

2. UBITAČNA SEKSUALNA IRADIJACIJA I JEDINA BLAGOTVORNA KLIMA ZA DJEVOJKU

POD IRADIJACIJOM SEKSUSA.

Cijeli mentalitet svijeta našega doba okrenut je k žarištu seksusa. Razgovori, susreti, zabave, isti zvanični posao i onaj najozbiljniji pod utjecajem je zračenja iz toga žarišta. Na časove čovjeku se čini, da se nalazi usred pacijenata u odjeljenju za živčane bolesti, koji su dospjeli tamo uslijed prerazdraženih živaca i gubljenja kontrole nad sobom ili opet kao da se stupilo u društvo pijanih, čije se vladanje otrgnulo od sfere razuma.

Da nije možda ovakvo prosudjivanje odveć strogo?

Sudeći po onome, što se može zapaziti, izvanjskim sjetilima, ovakva jedna ocjena i ilustracija je posvema na mjestu. Seksualni nagon, koji je najjači u čovjeku, snažno je potisnut od naravi pod sferu stida, da kod izražaja u čovjeku ne bi došao na prvo mjesto seksus, nego oznaka, koja čovjeka luči od životinje i nad njom ga izdiže, a ta je razum. Prema filozofskoj definiciji, čovjek je "razumna životinja" ("Homo est animal rationale"). Kada se pak potisne osjećaj stida, da se dade sloboda seksusu, ovaj potčini sebi i razum, da dominantna nota u čovjeku ne bude već razum, nego seksus i s njime životinjska strana.

EMIL LUDWIG u svojoj knjizi "Doktor Freud" (Dr. Freud, New York 1947, 166) tvrdi - da se moderno tretiranje o seksusu ima pripisati FREUDU, koji je seksualnosti dao znanstvenu formu. Medjutim, kako govornik svjetskoga glasa FULTON SHEEN u svome djelu "Mir duše" (Peace of soul, London 1958, 100-116) zapaža, "Freudianizam nikada ne bi postao popularan u jednoj normalnijoj civilizaciji. Marx i Freud ne bi bili pisali u trinaestome vijeku i imali bi vrlo mali broj čitatelja u Elizabetinoj epohi. Njihov uspjeh ima se pripisati činjenici što je klima današnjega svijeta više sklona strujama takve vrste. Trebala je jedna materijalistička priprema, da se dade tako istaknuto mjesto seksualnome pitanju." U potvrdu citira L. MUMFORD-a, R. NIEBHUR-a, T. MANN-a.

Poglavite motive obožavanju seksusa, kako ističe spomenuti govornik, treba tražiti u pomanjkanju vjere u Boga, u čovjekovoj težnji da se ukloni odgovornosti života i nepodnošljivome glasu nemirne savjesti, u nijekanju besmrtnosti, u n i j e k a n j u r a z u m n e d u š e i u izjednačenju čovjeka sa životinjom.

Iz svega slijedi, da jedno ovakvo stanje nije normalno, i da je atmosfera, koju udišemo, zatrovana jednom posvema škodljivom i opasnom iradijacijom, iradijacijom seksusa.

Stavimo pojmove na čisto!

Seksus kao takav nije u sebi nešto zlo,

niti se ima nazvati zlim njegov instinkt kao takav. Bog je, kaže sv.Pismo, sve stvari stvorio dobre (1 Mojs. 1,31). Čovjeka je sa seksualnom stranom učinio sudionikom u svome stvaralačkom činu. Grijeh je u izopačenju ovoga tako uzvišenoga i vitalnoga čovjekova instinkta. Lijepo već citirani FULTON SHEEN kaže: Grijeh "nije u gladu, nego u proždrljivosti; nije u traženju ekonomskoga osiguranja, nego u lakomosti; nije u piću, nego u pijanstvu; nije u odmaranju, nego u lijenosti; nije u ljubavi i u služenju tijelom, nego u bludnosti, koja to izopačuje.

Zloupotreba jedne od vitalnih aktivnosti uzrok je abnormalnosti, u koliko se čovjek lišava svakoga interesa za druge aktivnosti. To se posebno ostvaruje onda, kada je prekomjerno zaokupljen putenim stvarima, što se završava preobrazbom u psihičku stranu onoga, što je fizičke naravi, navlačeći sve na jedan jedini instinkt. U drugim vremenima seksus je bio jedan fizički elemenat; njegova se funkcija sastojala u radjanju novih života. Danas, budući da često spriječava život, postao je jedan psihički elemenat. Seksus se zamišlja kao s r e d s t v o n a s l a d e u tolikoj mjeri, te je njime upravo opsjednuto. Kao što bi jedan pjevač mogao poludjeti, kada bi svome prsnome košu dao više važnosti nagoli glasu, a dirigent orkestra mogao bi živčano oboljeti, kada bi svu svoju pažnju koncentrirao na štapić umjesto na partituru, tako i moderni čovjek može pasti u ludilo, ako svoju pažnju obrati na seksus mjesto na život. Izolacija seksualnoga faktora iz cjeline ljudskoga života, navika da se poistovjetuje sa strašću, koju bi mogao iskusiti i jedan slon, nepoznavanje tenzija izmedju duha i tijela, to je, što uradja tolikim

abnormalnostima i duševnim bolestima". (Nav.dj. 110 sl.).

Tko je svijestan normalne funkcije seksusa i njegove stvaralačke snage, neće se nikada dati zavarati izopačenim mentalitetom, da je neškodljivo i bez posljedica njegovo korištenje u ciljeve protivne naravi.

Nimalo nije pretjerao BLÜHER kazavši: "Eros je jedan bog, ali bog sa obrnutom bakljom, koji se ne smije pobrkati sa njegovim kasnijim potomkom, sa dječakom pod imenom Amor. Eros je jedan stari bog, strog i okrutan, koji ne pozna milosrdja ...." (Kod F.W.FÖRSTER-a, L'anima della gioventù, sa njem.preveo A.Bozzone, Torino 1926,129).

NORMALNO SEKSUALNO STANJE U NEISKVARENOJ DJEVOJCI

U svome djelu "Ti i ona" HARDY SCHILGEN piše:

"Posljedica je zadaće, što je muž ima u braku, da je u njega prirodni nagon snažno razvijen, dok taj nagon u normalno razvijenoj, nepokvarenoj djevojci posve miruje. Ona redovno nema pojma o onome, što mlada čovjeka gdjekada tako strastveno muči i ne sluti unutarnju težinu toga nagona. Može se prirodni nagon i u njoj probuditi i narasti do strašne sile. Znameniti auktoriteti izrekon uvjeravaju, da se to dogadja samo utjecajem vanjskih faktora, kao na pr. lektire, razgovora, kina, zavodnika itd., ako inače nije i u nje nepravilna naklonost."(2.izd. Zagreb 1944, 14 sl.)

Dr. WILLIBALD DEMAL, naprotiv, u svome

solidnome djelu "Praktična pastoralna psihologija" (Praktische Pastoralpsychologie, 2 izd., Wien 1953,184 sl.) niječe, da u neiskvarenoj djevojci seksualni nagon posve miruje. Ipak kod toga smatra potrebnim napomenuti slijedeće:'Posve je ispravno, da se on (seksualni nagon) ne mora očitovati odmah od početka seksualnog dozrijevanja, kao što je to slučaj kod mladića. Djevojka može istom godinama nakon dovršene tjelesne zrelosti osjetiti prve seksualne pokrete. U normalnom stanju tjelesna komponenta seksualnoga nagona znatno je slabija. Posve je ispravno također, da nakon prvog okušanja griješne naslade nagon kod nekih djevojaka raste, dok nekoje i nakon jedinoga pada malo ili nikako ne ćute napasti, posebno onda, ako kod općenja, kao što se dogadja, nisu našle nikakve naslade. O tome se ne dadu donijeti nikakvi općenito važeći principi, jer kod toga imaju svoj udio mnogi faktori, kao na pr. nasljedje, lična sklonost, odgoj, okolina, temperamenat itd. Moramo samo za sigurno držati to, da i nepokvarena djevojka može osjetiti seksualni pokret, koji medjutim ne mora uvijek biti popraćen sa delectatio venerea (spolnom nasladom). Tome su dokaz napasti, što ih osjećaju nekoje djevojke, koje, ma da su u posjedu svoje krsne nevinosti, uza sve to podložne su seksualnim potaknućima ... Istina, po pravilu biva tako, te djevojka treba izvanjskoga povoda, da bi dospjela u iskušenje, dok u mladiću uzbudjenje nastaje i bez izvanjskoga utjecaja djelovanjem unutarnjih žlijezda ... Iz života sv.TEREZE od Maloga Isusa saznajemo, da je na smrtnoj postelji svojoj rodjenoj sestri Agnezi priznala, da za vrijeme cijeloga svoga života nije osjetila nikakvih napasti protiv čistoći. Vrijedno je na tu stvar obratiti pažnju, ali to nije nikakvo

čudo niti naravi niti milosti, dok se jedno takvo stanje u životu jednoga muškoga sveca, ako se ikada obistini, može tumačiti samo posebnim Božjim zahvatom."

Autori ipak, koliko sam mogao vidjeti, podudaraju se u tvrdnji, da je u ženi seksualni nagon u jednome latentnome stanju i da treba izvanjske okolnosti, da bi se probudio. (Isp.P. DUFOYER, Il carattère e il cuore della giovane, sa franc.preveo G.Basadonna, Milano 1957,130. - A. NIEDERMEYER, Das menschliche Sexualleben, u Handbuch der speziellen Pastoralmedizin, Wien, 1951, 118 sl.).

Dok je proživljavanje puberteta u mladiću popraćeno burama, a u djevojci se odvija gotovo neprimjećeno, obratni je slučaj kod zamiranja seksualne stvaralačke moći. Žena se u k l i m a k t e r i j u nalazi u burnome i opasnome stadiju, a muškarac ulazi u senilnu dob bez naročito upadne krize.

Dr. NIEDERMEYER napominje: "Jednom zauvijek probudjen (seksualni nagon kod žene) požuda u ženi, u najmanju ruku za vrijeme ovulacije, ne zaostaje ništa za onom u muškarcu. Budjenje požude prema pravilu nastaje istom prvim intimnijim seksualnim odnosom. Radi toga ovaj se obzirom na sveukupni život žene u njoj zasiječe kao izvanredno značajan i ponajčešće ostaje presudan za cijeli njezin život. Žena obično ostaje doživotno povezana sa prvim čovjekom, koji je probudio u njoj seksualni nagon. Od tuda bivaju jasne i izvjesne smetnje, koje u kasnijem bračnome životu rezultiraju iz jedne predbračne veze: uz naviku na inadekvatno seksualno podraživanje i na seksualne zloupotrebe, nema

redovitijeg uzroka kasnijim poremećenjima sjetila žene u braku nego što je predbračna psihička povezanost." (Nav.dj., 118 sl.)

DJEVIČANSTVO I MATERINSTVO NAJDUBLJE TEŽNJE DJEVOJAČKE

Nakon obraćanja pozornosti na psihozu, kojom je zaražena naša atmosfera kao i na normalno seksualno stanje u djevojci, prije donošenja praktičnih zaključaka, potrebno se osvrnuti na njezine najprirodnije težnje.

Koje su to?

Već citirani W. DEMAL piše: "U svakoj plemenitoj ženskoj duši, bez obzira da li je ona udata ili nije, ima da bude harmonično povezano djevičanstvo i materinstvo i imaju se uzajamno upotpunjavati. Istina, ideal u svome punome izražaju također s vidom na njegovu tjelesnu stranu ostvaren je samo u Mariji, presvetoj Djevici i Bogorodici. Samo ona je "u isto vrijeme čudesna Majka i Djevica". Ali bila bi velika zabluda, kada bi se mislilo, da djevica ne bi smjela čeznuti za materinstvom, a da majka ne bi mogla očuvati duhovno djevičanstvo. Već sv. AGUSTIN kaže, da žena u braku žrtvuje tjelesno djevičanstvo, ali ima da sačuva duhovno. U duši žene ljubav ima privlačnu snagu, a čistoća ulijeva strahopočitanje ... Djevičanstvo kao jedno konačno očuvanje sebe, jedna konačna netaknutost, budi strahopočitanje ...Nedostaje li nešto od ovoga dvojega, ideal se žene izobličava i biva patvoren." (Nav. dj., 113 sl.).

Ove dvije težnje, djevičanstvo i materinstvo, odražavaju se i u odgovorima na pi-

tanja postavljena u anketi. U njima, dok s jedne strane djevojke u udaji gledaju rješenje najvećeg svoga problema, ujedno ljube svoju čistoću i djevičanstvo u mjeri, da ga ne bi žrtvovale za jednu ponudu, koja ne obećava sreću. Dvije k tome toliku ljubav očituju prema svome djevičanstvu, te na pitanje:

"Smatrate li, da je udaja bilo koje vrsti poželjnija i uzvišenija od djevojačkoga stanja?" -

jedna odgovara: "Mislim, da mi nikakva udaja ne bi mogla biti poželjnija i uzvišenija od djevičanstva";

druga opet piše: "Mislim, da je djevojački način života najljepši za jednu djevojku."

Posve ispravan odgovor. Ali ovdje bih morao ponoviti riječ božanskoga: "Ne shvaćaju to svi, nego samo oni, kojima je dano." (Mt.19,11)

IZOLIRANJE OD POGUBNE IRADIJACIJE SEKSUSA

Iz konstatacija o seksualnoj psihozi svijeta našega vremena i o "aseksualnoj" sklonosti neiskvarene djevojke najosnovnija pravila logike dovode do nužnoga zaključka, kako se danas djevojka nalazi pod jednom abnormalnom i za nju štetnom iradijacijom, koja joj izopačuje narav i ubija joj najdublje i najuzvišenije težnje:

težnju za djevičanskom čistoćom, jer psihoza, koja se stvorila, traži njezino obeščašćenje;

težnju za materinstvom, jer se djevojka traži radi puke naslade, a materinstvo, ako se uopće pripusti, pripušta se uz velike "mjere opreza".

Tako se djevojka, čista i netaknuta djevojka, nalazi izložena jednome zračenju, pri kojem opravdano strepi, da ne ostane kao cvijet na suhoj tratini ispržen od sunca, bez ikakve privlačne snage i bez ploda.

To je nužna sudbina djevojke, koja misli, da se bez štete može izložiti iradijaciji seksusa. Ovakve djevojke mogu da slove kao "junakinje dana", kao "smione" žene, kako ih naziva jedna liječnica na trećem kongresu njemačkoga društva protiv venerićnih bolesti (isp.B. LAVAUD, Seksualna higijena ili seksualni moral u "Seksualni problemi", sa franc. preveo K. Spalatin, Zagreb 1939,87), ali podnipošto se ne mogu nazvati takve djevojke "p r i r o d n e", kako ih ista liječnica naziva. Nije nikakva usluga ili napredno shvaćanje za djevojku, ako je od metafizičkoga bića, kako je poima kršćanstvo, svedena na puko biološko biće, kako ženu zamišlja moderna francuska književnica SIMONE de BEAUVOIR (Les Mandarins) i "vječnost", koju joj dodjeljuje, jest kratkotrajna ekstaza putenog užitka. (Kod PAUL EVDOMIKOV, La femme et le salut du monde, Casterman 1958, 20 sl.)

Spas je djevojci, dakle, jedino otimanju od pogubne seksualne psihoze i u sticanju slobode duha i normalnog razvoja njezinih najdubljih težnji. (Isp.F.W.FÖRSTER, Etica e pedagogia della vita sessuale, prev. sa njemačkoga L.E.BONGIOANNI, Torino 1911,103).

Kako piše moderni svjetski pedagog F. W.FÖRSTER, "ljudi će postati zreli za ljubav jedino ako budu jačali dušu najuzvišenijim aspiracijama; udare li pak putem, koji im kazuju moderni reformatori, postat će zreli jedino za bolnicu za duševna oboljenja." (Alle soglie della maggiore età, sa njem.preveo L.E.BONGIOANNI Torino 1909, 177).

"BDIJTE I MOLITE!" (Mt.26,41) Ova riječ božanskoga Učitelja ukazuje jedini pravi način, kako će mlada zaručnica očuvati ono najplemenitije i najprivlačivije u njoj.

Ne smetni s vida, da je božanski Učitelj na prvo mjesto pozvao na mjere opreza b d i j e n j e m .

U već citiranome djelu, W. DEMAL dubokim psihološkim zapažanjem riše kao siguran pad djevojke, koja se lakomisleno, bez velikih mjera opreza, približava mladiću. Djevojka, koja nije dovoljno oprezna, bila ona ne znam kako dobro odgojena, vrlo lako će pasti, ako se ne radi o snažnoj moralnoj osobi muškarca. Mogla je ona, kaže spomenuti autor, do svoje 20. godine biti čista kao ljiljan, prosta od svake seksualne napasti, u jedan čas kadra je ona saći do dna iz ljubavi prema voljenoj osobi na način, da ni sama ne zna kako. Tek kada se otrijezni, nakon grijeha, upoznaje sa zgražanjem, što je proigrala, i gdje se nalazi. (Nav.dj.,189). Naglašavam: "U jedan čas" kadra je sve ono najdragocjenije u sebi proigrati. Dok mladić, kako je dokazano, postepeno klizi nizbrdice u moralnu niskost, djevojka se baca strmoglavce.(Isti,navmj.)

"Što koristi apel na razum i volju - pita spomenuti Dr. DEMAL - što koristi reći, kako mora biti u posjedu vlastitoga srca, kako ne smije upropastiti ono najbolje, kako mora biti ponosna na svoju djevojačku čast, kako mora misliti na svoju životnu sreću? Pače, još više: što koriste sredstva milosti, molitva, primanje sv.sakramenata, ako je ženska duša sazdana tako, da se ona potraživanjima ljubljenog čovjeka radi totalitarnosti svoje ljubavi ne može trajno opirati?" (Nav.dj.190 sl.)

Kojoj djevojci nakon svega ovoga nije još dovoljno jasno, kako je u blizini muškarca njen položaj sličan onome leptira, koji obilježeta oko vatre i izlaže se opasnosti, da mu svakog časa, u jedan hip budu spaljena krila, kojima se osposobljava vinuti visoko iznad blata?

Bdij dakle!

Kada si pak poduzela mjere opreza ili sigurnosti, tada iz sve duše ne prestani vapiti svome najljepšemu idealu DJEVIČANSKOJ MAJCI BOŽJOJ, toj "DJEVICI iznimnoj", kako joj pjeva sv.Crkva u himni "Zdravo morska Zvijezdo", da ti netaknuto, do stupanja u brak, čuva tijelo i srce, a da nakon toga ostvariš i ono drugo, bez povrede čistoće, a što je ona ostvarila i bez povrede djevičanstva - materinstvo. Ona, čudesna Žena, koja je spojila u sebi najveće opreke: djevičanstvo i materinstvo, neka ti nikada ne izmakne pogledu!

ČISTA DJEVOJKA JOŠ UVIJEK OSVAJA I KRIJE MOĆ UTJECAJA

Protivno mentalitetu, iz kojega bi se dalo zaključiti, da netaknuta djevojka ostaje bez privlačne snage za muškarca, ostaje istina, da upravo ovakva jedna djevojka muškarca najviše osvaja i nad njim vrši snažnu moć preobraženja. To ističe u citiranome djelu Dr.DEMAL. Što je djevičanstvo i materinstvo u njoj izrazitije, to je ona privlačivija muškarcu (Str.186). Muškarac može da ide u potragu za zadovoljenjem svoje pohote ulagujući se djevojkama slobodna vladanja, ali privlačnu moć kao i snagu utjecaja na njega vrše samo jake djevojke na ćudorednoj visini. Još uvijek ostaje istinita riječ francuskog romansijera Romana ROLAND-a: "Les hommes font les oevres; mais les femmes font les hommes" - "Ljudi stvaraju djela, ali žene stvaraju muževe" (Jean Cristophe, La foire sur la place).

ZAKLJUČAK

Ne bih imao ljepšeg savjeta da ti dadem od onog, koji krije jedna japanska poslovica, u kojoj se kaže:

"Budi rezervirana, lijepa djevojko! Cvijet, koji se razmeće svojom ljepotom pokraj puta, često ga popasu životinje, koje prolaze brsteći."

I usred besramnosti, koju hoće da uzakone čovjekove niske strasti, ostaje istinita riječ NOSSIG-a: "La richesse d'une nation, c'est la pudeur de ses femmes". (Citirana u A. FISCHER, Grundriss der sozialen Hygiene, Karlsruhe 1925,157). (Bogatstvo jedne nacije jest stidljivost njegovih žena.)

Mjesto da se osjećaš, dakle, nesuvremenom, ti stvaraš jedinu blagotvornu klimu usred ubitačne iradijacije naše epohe.

Mjesto da se povučeš kao staromodna, imaš da stupiš u ofenzivu, jer ostaje istinita riječ engleskog pjesnika THOS. OTVWAY (+1685), kada kaza:

"O woman! Lovely woman! Nature made thee to temper man; we had been brutes without you." -- "Ženo, plemenita ženo! Priroda te učinila, da obuzdavaš čovjeka. Bez tebe ostali bismo životinje." (Venice preserved, I,1)

3. SAMO NETAKNUTA PREDBRAČNA ČISTOĆA

GARANCIJA SREĆE U BRAKU

MUČNI UPITNICI Nerijetko, i medju istim katoličkim djevojkama, znade se postaviti pitanje: Zašto bi bilo zlo upustiti se u seksualni odnos sa svojim zaručnikom prije formalnog sklapanja braka?

Ako se dvojica vole, zar im nije sve dopušteno?

Ako bi imalo nastupiti kakvogod razočaranje u braku uslijed seksualnog odnosa, zar nije bolje, da to loše iskustvo nadodje prije samog sklapanja braka, a da ne bude jedan kamen smutnje u već sklopljenome braku i jedan poticaj za njegov razvod?

Ako se toliko naglašava potreba priprave za brak, zašto bi se imala isključiti iz te priprave sama seksualna strana, kada je upravo ona, koja najneodoljivije vuče u bračnu zajednicu?

Čemu čekati, dok se obavi samo formalno sklapanje braka, kada su se dva ljubljena bića toliko povjerila jedno drugome, da im nije ostala zatajena nijedna stvar?

Muškarac dandanas neće da pozna nikak-

ve ograde moralnih zakona. Ako se jedna djevojka iz viših motiva pokuša njemu oprijeti u stvari, na koju je on najlakomiji i upravo neobuzdan, on će je napustiti, a tražit će drugu.

Konačno, ako muškarac uzima slobodu, da mimo moralnih ograda djevojku napastuje, može uzeti slobodu i djevojka, da mu se poda ....

Mislim, da sam ovim uglavnom obuhvatio sva pitanja i primjedbe obzirom na pokušaje opravdanja predbračnih odnosa.

Može li se, dakle, razumno suprotstavljati i dalje ovakvome jednome mentalitetu, koji iz dana u dan postaje sve općenitiji?

Ma da se zgražam nad ovakvim jednim izopačenim gledanjem i pun ogorčenosti i tjeskobe pitam se: gdje će konačno ovakav jedan pogubni mentalitet naići na otpor, da se suzbije, ipak želim, da što mirnije i razumnije ukažem na pogubnost ovakvoga jednoga shvaćanja, pa da ga se čuvaš kao najpogubnije pošasti, koja ne dovodi u rizik samo tvoju vremenitu sreću, nego i vječnu.

POGUBNI NAZOR

MORUS (Richard Lewinsohn) u svome djelu: "Eine Weltgeschichte der Sexualität" (Hamburg, 1956), koje je prevedeno na hrvatski pod naslovom: "Historija seksualnosti" (Zagreb, 1959), piše: "Samo u jednoj točki postoji danas jednodušnost: da je naime brak seksualna zajednica, a ne ustanova za radjanje potomaka. Radjanje potomstva je poželjno, ali nije uvjet, dok je naprotiv seksualni zajednički život dužnost bračnih drugova. Tko ne

ispunja tu dužnost ili nije za to fizički sposoban, taj pruža svom bračnom partneru mogućnost, da ospori valjanost braka ili da iznudi razvod. Hoće li se iz seksualnih sjedinjenja roditi djeca, prepušteno je sudbini ili volji sudionika" (str. 408. Svi citati ovoga djela odnosit će se na izdanje na hrvatskome).

JEDINO ISPRAVNO GLEDANJE

Daleko bih pošao, kada bih se danas latio da iznesem koju funkciju prema kršćanskome stanovištu brak ima da izvrši obzirom na liječenje putene pohote (remedium concupiscientiae). Brak ima i tu svrhu, ali tek kao sporednu i drugorazrednu. Poimati pak brak samo kao jednu seksualnu zajednicu bez osvrta na radjanje djece, najpodlija je izopačenost i duboko poniženje za čovjeka. Osnivati brak na samome fizičkome spajanju spolova i na nasladi, koja otuda izvire, znači ne davati mu vrijednost veću od biologijske. A kada se ima na umu, da je seksualna strana kod živih bića usmjerena na rasplodnju i osiguranje vrsti kao takve, i da je životinja sav smisao te strane iscrpila, kada je to postigla ne tražeći nešto drugo izvan toga, kolika je podlost, ako čovjek, razumno biće zapostavlja taj prvotni cilj ili ga čak isključuje i na prvo mjesto stavlja svoju nisku sebičnost i pohlepu za nasladom, i ništa više!

Ovo sam napomenuo samo zato, da ukažem kako seksualnost kao takva ne samo da nije najveća vrijednost braka, nego je izopačen pojam samoga braka, ako se ovaj osniva na samoj seksualnosti.

Prema tome, djevojka koja misli, da

daje doprinos bračnoj sreći, ako se prije braka poda muškarčevoj putenoj pohoti, treba da znade, da ne samo nije stavila kamen, na kome se dade graditi čvrsta medjusobna zajednica i bračna sreća, nego je sve to dovela u najveći rizik.

Dr. MILAN BEDENIĆ u svome djelu "Duševna higijena u svakidašnjem životu" (izdanje "Zore", Zagreb 1956), ma da prelazi preko kršćanskih principa ili ih jednostavno gazi, ipak obzirom na ovu stvar piše: "Mnogi smatraju seksualitet najvećom vrijednošću i zato nastoje da brak usavrše uglavnom kultiviranjem intimnog života. No karakterologija smatra seksualitet više sredstvom medjusobnog zbližanja bračnih drugova, da bi se ispunilo razne druge životne zadatke. Iz načina, kako pojedinci rješavaju problem seksualiteta ili ne rješavaju, vidljivo je do kojega su stupnja uspjeli da se duševno spoje sa partnerom. Nezadovoljavajuća ars amandi je, dakle, uglavnom simptom nedovoljnog duševnog i osjećajnog podavanja, nedovoljnog osjećaja sigurnosti i nedovoljne opće priprave za život i brak. 'Bez seksualiteta se brak ne može započeti, ali jedino na seksualitetu se on trajno i uspješno ne može osnovati' (Neuer, Paradoxie des Eheproblems). Ovu tvrdnju Neuer osniva na činjenici, da su brakovi sklopljeni isključivo na bazi seksualnoga odnosa uglavnom nesretni, ako bračni drugovi nisu inače dovoljno duševno medjusobno adaptirani i povezani." (str.438 sl.)

Prema kršćanskoj koncepciji, piše F. M. TINIVELLA, brak ne spaja samo dva tijela, nego još više dvije duše, koje će morati pretrčati stazu života držeći se za ruke i onda,

kada sjetila izgube svoju privlačivu snagu. Ljubav je tada dar, koji obuhvaća čitavu ličnost; koji za opstanak ujedinjuje dva bića u jednu zajednicu rada, veselja, svetosti; jest ili bi morao biti kod kršćana jedno izmjenično potpomaganje u dnevnom pridizanju duša.

"Sigurno, ovo je jedan ideal", nastavlja spomenuti pisac. "Mnogima će izgledati takodjer odveć utopistički, ali da se približi stvarnosti, ne nalazimo boljeg sredstva od čistog odgoja mladeži" (Educazione alla purezza, Torino 1941, 104 sl.).

F.W. FÖRSTER, veliki pedagog svjetskog glasa, inače protestant, piše:

"... čovjek nije samo seksualno biće, jedan erotički proces, nego je nadasve duhovna ličnost sa duhovnim i moralnim potrebama, preko kojih se ne može preći; s potrebama, koje stoje mnogo, mnogo iznad potrebe seksualne omamljivosti; s potrebama, čiji je najviši izraz ona sveta 'caritas', koja u isti erotički život ulijeva daleko više dubine i žara, nego što to može da učini bezozbirni egoizam strasti" (Etica e pedagogia della vita sessuale, preveo sa njemačkoga L.E. Bongioanni, Torino 1911, 67 sl.).

Iz svega slijedi, da glavna zaokupljenost obzirom na pripravu za brak mora imati sve prije u vidu nego seksualno iskustvo. Ovo po kršćanskim principima mora biti isključeno do samog formalnog sklapanja braka u crkvi. Naglašavam: u crkvi. Neka se ne reče: "To je samo forma, koja ništa ne nadodaje dvama bićima, koja se već toliko vole, da su se do isključenja svake tajne predali jedno drugome". Ta "forma"

nije puka forma. Ona ljubav dvaju bića izdiže na sakramenat, koji daje trajnu vrijednost onome činu, koji osjećaji mogu učiniti kratkotrajnim i privremenim. U osjećajima ima mnogo praznina i odveć kratkih spojnica, a da bi garantirali doživotnu vezu. Potrebna je nevidljiva veza milosti, da bi se dobila sigurna garancija nerazrješivosti ugovora. To se postiže, kada ženidba nije puki ugovor, nego sakramenat.

POGUBNOST EMANCIPIRANJA OD KRŠĆANSKIH PRINCIPA

Ako emancipiranje od kršćanskih principa na drugim poljima donosi sudbonosne potrese i dovodi do katastrofa, bilo bi zaista više nego čudno, kada bi ostalo bez štetnih posljedica emancipiranje od kršćanskog morala u seksualnom pogledu, tj. ondje, gdje je strast najjača i najneobuzdanija. Ako postoje tolike forme i zakonske odredbe, da bi se obuzdale druge čovjekove strasti, kako bi se mogla tražiti apsolutna sloboda na području, s kojim je uslovljen čovjekov život?

Kršćanski moral nije jedan atentat na čovjekovu slobodu, nego pravedna podjela slobode i obveza. On sadrži istinske uslove, koji su potrebni, da bi se čovjek odgojio za slobodu. Kako lijepo zapaža spomenuti svjetski pedagof Förster, "onaj koji ispravno poima slobodu, želi, da on sam bude spriječen i kontroliran u onim stvarima, u kojima bi pomanjkanje svake uzde stavilo njega i druge u pogibao, da postanu robovi niskih pobuda i instinkta i kada se radi o odredbama, koje duboko ozljedjuju opstojnost njegovu i drugoga" (Nav.dj., 79).

Djevojka dakle, koja volji putene pohote mladića žrtvuje svoje djevičanstvo, mjesto da time, kako se ludo nada, dade jedan dokaz više dobre volje za buduću čvrstu zajednicu, ona je time slomila najjači stup takve jedne zajednice; slomila je kičmu, koja se već ne da učvrstiti tako, da bi se izbjegao strah od loma životne zajednice.

Kako može očekivati, da joj budući muž bude vjeran, kada je ona za volju niske pohote izdala Boga? Kako se može nadati, da će se njezin budući muž ponijeti drukčije u prigodama sličnim onima, u kojima se našao s njome, i ona je podlegla njegovoj napasti?

Kako može tražiti, da on vjeruje njezinoj vjernosti i čistoći u braku kod njezinih susreta s drugim muškarcima iste naravi, kakve je bio on, njezin zaručnik?

BLAGODAT KRŠĆANSKOG STANOVIŠTA

Stanje prije braka mora teći u sasma drugome pravcu, nego što je pravac popustiljivosti do gaženja onoga, što djevojka više nikada ne može nadoknaditi, mislim do povrede djevičanstva. Predbračno stanje mora biti škola za buduću zajednicu i ispit, u kolikoj mjeri bračni drug posjeduje moralnu snagu, da se održi čist. Ako je ta strana stavljena izvan sumnje, onda ima opravdane nade za jednu čvrstu zajednicu života. Lijepo piše Dr. Med. Margarita Csaba u knjizi "Njezin bijeli vijenac" (Zagreb 1940): U braku "mogu doći bolesti, materijalne neprilike, zbog kojih je potrebno radjanje djece reducirati, ili okolnosti, koje rastavljaju bračne drugove na dulje ili kraće vrijeme jedno

od drugoga (kao na pr. u zvanju pomorskog kapetana, posvećenja vojničkoj službi, traženja zarade u tudjoj zemlji, itd. - moja opaska -), pa je potrebno i u takvom slučaju ostati na visini. Naprotiv, tko nije naučio obuzdavati svoje nagone prije braka, taj ih ne će moći obuzdavati ni za vrijeme bračnog života, pa ako ne bude mogao živjeti s bračnim drugom, brzo će "potražiti utjehu" negdje drugdje. U pravilu se čisti bračni život dade zamisliti samo medju osobama, koje su i prije braka čisto živjele" (str.132).

Tko će, kada bude od tebe daleko bračni drug, garantirati za njegovu vjernost i uzdržljivost?

Tu garanciju može ti pružiti samo njegova moralna snaga prije braka.

MJESTO RUŽIČASTOG OBZORJA CRNE SJENE

A nije samo iznevjerenje moralnim zakonima, koje pravi atentat na buduću sreću mladoga bračnoga para, nego buduću sreću i zadovoljstvo kompromitira manjak one svježine i odlika, koje donosi u brak jedna čestita i čista djevojka kao najljepši miraz. Ako se po nesreći upustila u seksualne odnose prije braka, svježina i delikatnost njezina srca izgubile su se. Ono nešto, što daje toliku privlačnost i čar u netaknutoj djevojci, ona je profućkala i rasula prije braka. Polovi muškarca i žene izgubili su od svoje privlačne snage. Predbračno seksualno "iskustvo" imalo je za učinak samo to, da se izgubila privlačna snaga, koja se krije jedino u netaknutoj djevojci i čistom mladiću. Sveza, kojom se hoće da povežu, naliči

konopu, koji je dugo ostao izložen kiši i žegi sunca, pa je njegova čvrstoća postala sumnjiva. Duboki osjećaj, da se nije zaboravila, dragocjena svijest o nedužnosti, u njoj je razorena.

A što ako nosi na duši protunaravne odnose, kod kojih su se stavljale zapreke trudnoći ili isti grijeh čedomorstva? Jer ako od predbračnih odnosa ne nosi svoj plod pod srcem pretpostaviti je, da ga je zatrla u klici ili ga se riješila na krvnički način? Ona tada mora da govori sa Davidom: "Moj mi je grijeh vazda pred očima" (Ps.50,5). Takav postupak ne može se zaboraviti ni na sam dan vjenčanja. Poput plijesni pokriva sve njezine radosti. Taj grijeh muči dušu i ne iščezava nikada. Spočitava joj sve do u sitnice, što je učinila, i kao da se nasladjuje mukama, što zadaju uspomene (Hardy Schilgen, Ti i On, 63).

Vidim, da su nekoje djevojke duboko toga svijesne, kada u jednoj raspisanoj anketi na pitanje: "Koji nazor imate o predbračnom odnošaju?" - jedna odgovara: "Uzimam (ga) tragično i znam, da bih osjećala toliku grižnju savjesti i vjerujem, da bih se smatrala nedostojnom za brak."

Druga opet piše: "Strah me je i pomisliti, da može tako nešto postojati kod djevojaka, dobrih djevojaka. O onim drugima ne želim misliti. Stid me je sresti putem djevojku, koja je posrnula."

Na upravljeno pitanje: "Uzimate li predbračni odnošaj za nešto tragično ili kao poželjno s pozitivnim rezultatima?" - jedna

kategorički odgovara: "Tragično",ili"Jako tragično". Druga k tome nadodaje: "Time (tj.predbračnim odnošanjem) je djevojka došla u takav položaj, da bude odbačena, a ako je mladić poslije toga i oženi, doklegod je živa vjerujem, da će doživljavati teške prigovore."

To je jedino ispravan odgovor. Podržavati drukčiji nazor, znači podržavati jedan protukršćanski stav, i s takvim stavom nema pristupa ni sv. sakramentima.

RAZOČARANJA Protivno nadanju djevojke, da popustljivošću u ovoj stvari njezina udaja postaje sigurnija, ona istu udaju dovodi u rizik. Evo zašto. Kako Dr.Bedenić u spomenutom djelu "Duševna higijena" tvrdi, samo onaj odnošaj usrećuje i ne može škoditi, "koji se vrši iz uzajamne iskrene privlačivosti, bez opravdanih i plauzibilnih psihičkih kočenja i u nepatvorenoj ljubavnoj zanesenosti" (Str.320). Kod predbračnog pak odnošaja ima štošta, što se postavlja izmedju mladića i djevojke kao smetnja potpunome darivanju. Ako je djevojka nepokvarena, u njoj je još živa vjera u Boga i svijest, da čini jedan griješan akt sa teškim posljedicama. Ona znade, da kod toga zauvijek gubi nešto nenadoknadivo - svoje djevičanstvo. Mora računati sa mogućnošću, da je mladić ipak i napusti, a tada je, s proigranim djevičanstvom, izgled na njezinu udaju jako opao. Ako hoće da izbjegne trudnoću, mora se upustiti u seksualni odnošaj s velikim ogradama i rezervama itd. Sve ovo pak čini, da se ne postigne potpuno zadovoljenje. Ovakve pak smetnje,koje stoje na putu do potpunog zadovoljenja,prema tvrdnji spomenutog Dr Bedenića, mogu,iako ne moraju, naškoditi istome zdravlju (str.319 sl.). U svakome slučaju partneri nisu posve zadovoljeni, i muškarac, protivno nadanju djevojke, da ga je rušenjem svih moralnih ograda osvojila za sebe, lako da će potražiti zadovoljenje kod jedne druge djevojke. A onda? Ona je žrtvovala sve i na koncu je ostala osramoćena i prezrena i to, pamtite dobro, najprije od onoga, koji ju je toliko ponizio! ...

Ili je rijetki slučaj, da se takovo nešto dogodi?

Sigurno poznaš takve djevojke. Ja ih poznam! Ono što me najviše boli jest, da su nekoje slovile kao dobre i praktične katolikinje. I iza kako su posrnule i napuštene, nekoje sa djetetom, svjedokom svoga pada i grijeha, bježe i skrivaju se pred onima, koji su ih poznavali nekoć na visinama moralne čudorednosti,neokaljane nevinosti i ljepote.

NE DAJ SE POKOLEBATI Draga katolička djevojko! Otresi se pogubnih protukršćanskih nazora, ako si njima zadojena tako, te smatraš, da je kršćanski moral postao nesuvremen. Upoznaj, da je, ako ikome, a to djevojci najviše u interesu, da taj moral ostane cio i netaknut. Muškarac će sebi lako naći drugu žrtvu, ali posrnula djevojka teško već nalazi nekoga, koji će je zavoljeti. Pače,"muškarci, koji su već prije vjenčanja okaljali vijenac svojih žena, rijetko kada cijene ozbiljno svoje životne drugarice. Naprotiv im daju često osjetiti, kad nestane čara i opojenosti, da su im iskazali veliku milost time "što su ih ipak uzeli"" (Csaba, Nav.dj.,130). To je na-

grada za predbračno seksualno iskustvo!

Čuvaj svijest jedne djevojke, koja je rekla: "Ja ne znam, kako mogu muškarci svoje zaručnice ovako poniziti. Jer ako nekoga ljubimo, znači, da mu hoćemo dobro, a ne da ga upropastimo." (CSABA, Nav.dj., 131).

Koje ti dobro tvoj "miljenik" nanosi oskvrnućem? Što ti daje za uzvrat?

Upoznaj, dakle, da tvoj izgled na jednu sretnu bračnu zajednicu raste samo u omjeru, u kojem si uspjela obuzdati putenu pohotu svoga vjerenika. Ako te on bude poštivao kao zaručnicu, poštivat će te i kao ženu. Drukčije neće. Ako se prije braka izgubila aroma tvoje djevojačke specifičnosti, čime očekuješ, da ćeš ga omamiti u braku i učiniti, da te zavoli?

Djevojka, dakle, žrtvovanjem svoje djevojačke specifičnosti prije braka, ne samo da ne otklanja rizik razočaranja u braku, nego kako možeš sama iz svega ovoga zaključiti, ona taj rizik povećava upravo žrtvovanjem onoga nečega specifično djevojačkog.

To ima da važi kao odgovor na primjedbu, koju sam iznio na početku: "Ako bi imalo nastupiti kakvogod razočaranje u braku uslijed seksualnog odnosa, zar nije bolje, da to loše iskustvo nadodje prije samog braka?"

Takva djevojka kojekakvim kočenjima, o kojima sam malo prije govorio, nije zadovoljila svoga zaručnika, a u brak mu nije donijela ništa novo, pa je tako prouzročila razočaranje, od kojega bi možda bila poštedjena

samo da se je održala čista. Ne ću reći, da se samim održanjem čistoće odstranjuju sva eventualna razočaranja u braku, ali nema sumnje, da je manja vjerojatnost razočaranju, ako se uspjelo održati čistim. U interesu je djevojke, da bira ono, što je za nju sigurnije. Tako zvano " seksualno iskustvo" ima za učinak ono, što je imalo Evino sa zabranjenim voćem. Kako znaš, nakon toga tako dragocjenog "iskustva" upoznala je, da je gola, pa se stidjela u takvome stanju izići na vidjelo (isp.1 Mojs. 3,9 sl.).

Ovim sam, iako u proširenom stilu, dao odgovor na sve primjedbe i prigovore obzirom na predbračni seksualni odnos.

Uzimanje slobode sa strane muškaraca, da djevojku napastuju, da se konkretnije još i na to osvrnem, nije s izgledom povećanja slobode djevojke, nego je u znaku njezina poniženja, osramoćenja, zarobljavanja.

Treba li i stavljati pitanje, tko djevojku bolje zaštićuje: kršćansko načelo, koje glasi: "Čista do oltara, vjerna do smrti", ili moderno načelo: "Ne čekaj časa, da dadeš okusiti, kako si slatka!"?

PREMA VISINAMA

U najvećem je interesu, dakle, prave, čestite, kršćanske djevojke, da prije braka ne bude tjeskobno zaokupljena, kako će udovoljiti svim hirima svoga zaručnika, ne isključivši ni one podle i najniže, nego ima biti zaokupljena, kako će ga odgojiti, da se svladava i da bude u stanju obuzdati i onaj najsilniji puteni nagon. Zato se ima čuvati, da sama svojim odijevanjem i umi-

ljavanjem ne potpiri još više strast, koja poput ognja bukti.

Židovski filozof Filon Aleksandrijski jednom kaza: "Odnošajem s čovjekom djevica postaje žena; odnošajem duše s Bogom žena opet postaje djevica." Kako F.W. FÖRSTER primjećuje, "ne bi se dalo bolje označiti djelo duhovnog oslobodjenja, koje seksualna etika i pedagogija imaju da izvrše obzirom na seksualni život. Cilj cijelog našeg ženskog odgoja morala bi biti ta duhovna vrsta djevičanstva, da seksualni svijet ne gospodari svojom kurioznošću i svojim pretenzijama nad unutarnjim životom, nego da dizanjem duše prema najvišem duhovnom savršenstvu bude ponovno tako reći obavit gustom koprenom, i da sidje u tamno dno savjesti."Tko može shvatiti, neka shvati." (Nav.dj., 103 sl.)

Svjetska spisateljica SELMA LAGERLÖF u svome djelu "Gösta Berling" uvjerljivom psihologijom tretira upravo jednu od onih ženskih figura, kojoj se disciplina nikada ne čini odveć velika i kruta, kada kaže: Prava žena (a to važi već za djevojku-zaručnicu)u svome dubokom ženskome instinktu mora osjećati, da je upravo njoj povjerena reakcija protiv svake neukrotive strasti i protiv svake tiranije momenta, jer na seksualnome polju čovjek poznaje samo momenat, dok žena živi u svijetu posljedica i zato ima apsolutnu potrebu, da instinkti budu sputani i odgojeni ćudorednošću: ćudorednost je materinstvo; ona je pobjeda nad egoizmom, obrana je slabih i prepreka lakomislenih. Nova etika naprotiv vodi u kaos! (Kod Förstera, Nav.dj.,150)

Kako je, dakle, od kapitalne važnosti

za tebe ta predbračna škola, u kojoj moraš imati u rukama uzde nad seksualnom stranom muškarčevom! Kako je tragična situacija onih,koje pristupaju k muškarcu s drukčijim nazorom!

Želeći ti vremenitu i vječnu sreću,govorim ti najdubljim osjećajima srca,koje te iskreno i bezinteresno ljubi: upoznaj svoj poziv!

Neka tvoj predbračni život bude bogat sjetvom plemenitog sjemenja, koje će u braku proklijati i donijeti bogatu žetvu. Govorim ti riječima apostola Pavla: "Ne varajte se: Bog se ne da ružiti, jer što čovjek posije, ono će i požeti. Jer koji sije u tijelo svoje, od tijela će požeti propast, a koji sije u duh, od duha će požeti život vječni." (Gal.6,7 sl.)

DOBRI SAVJETI Da bi se tvoj predbračni život održao na visini, evo ti nekoliko uputa:

1) Ne budi nikada sama sa svojim zaručnikom sve do vjenčanja. Imaj i u sobi i na šetnji uvijek trećeg svjedoka svoje časti i vidljivog čuvara svoje čistoće ili barem traži, da se krećete mjestima, gdje vas svatko može vidjeti.

2) Prekini poznanstvo s mladićem, koji pod svaku cijenu hoće da ubere cvijet tvoga djevičanstva i da te obeščasti. Kažem "obeščasti". Kršćanski rječnik ne pozna drugog izraza za ovu stvar prije braka.

3) Ne daj se vezivati prije vjenčanja darovima tako, da postaneš prinudjena ispuniti svaku želju svoga zaručnika, pa i onu najnečа-

sniju.

4) Ne sklapaj zaruka prerano. Duge zaruke gotova nesreća.

5) O stvarima, koje se odnose na brak, pitaj razjašnjenje u majke, a ne u bilo koga. Ne uzmi za gotovu istinu ni ono, što nadješ napisano u knjigama, jer su one zaražene pogubnim naziranjem. Ne osloni se ni na savjet liječnika jer i medju njima malo ih pozna ispravan kršćanski stav u provodjenju bračnoga života. Ispravni odgovor o stvarima dopuštenim ili izopačenim u braku dobit ćeš na sv.ispovijedi. Nemoj se držati rezervirana prema ispovjedniku do časa,kada počneš osjećati grizodušje radi svojih nazora ili odnosa obzirom na bračni život.

6) Oboružaj se milošću! Za vrijeme zaruka ne propusti ništa od svojih kršćanskih dužnosti. Priuči na njih i svoga zaručnika. Skupa idite na sv.sakramente, posebno neposredno prije vjenčanja. Obavite tada jednu opću sv.ispovijed.

7) Goji nježnu pobožnost prema djevičanskoj Zaručnici djevičanskog Zaručnika sv.Josipa. Rado moli Krunicu i sazivaj Bl.Gospu, da te zadahne čistim osjećajima punim ljubavi sličnim njihovima u najidealnijem zaručničkom paru.

Ove ograde i norme netko će nazvati zastarjelim.

Zar je uistinu nešto zastarjelo,ako se djevojka ne da pogaziti i obeščastiti?

"A ako se ne udam?"

Nisi ništa izgubila zato, što se nisi dala obeščastiti i prihvatila bračnu sreću.Posjeduješ netaknuto srce puno bogatstva,koje do smrti ostaje sposobno, da obogati čovjeka dobre volje. Ne dopusti, da ti itko reče, da si usidjelica. Reci: nisam usidjelica, nego nisam našla muškarca, koji bi bio gladan čistoće i plemenitosti. Našla sam samo gladne putenosti, a takve ne smatram dostojnima sebe ni svoje čiste ljubavi! ...

O jednoj čestitoj Ličanki pripovijeda se ovo.

Njezin zaručnik htio je kušati i ozbiljno tražio od nje, da bude njegova bez zakona, a onda će je uzeti. Župniku je povjerio cijeli svoj naum i rekao mu je: Ako se njegova zaručnica očituje spremna, da privoli na njegovo napastovanje, pljunut će joj u oči i ostaviti je, jer, kako je on obrazložio,djevojka, koja je spremna pogaziti stid, okaljati i izgubiti djevičanstvo prije vjenčanja, ne može biti čestita žena. Ali kada je pokušao s napastovanjem, znate, što se dogodilo? Njegova zaručnica pljunula je prva njemu u lice, a on je tada pun ponosa poveo odlučno pred oltar.

Reći ćeš, da je gotovo nemoguće naći danas takve čvrste karaktere. U gradovima,vjerujem, teško je takve naći, ali u premnogim slučajevima stoji do djevojke, da takve karaktere odgoji svojim odlučnim držanjem.Ako danas jedan pogubni mentalitet u ovoj stvari protivan kršćanskome moralu poprima sve više maha, ja u 80 slučajeva krivim djevojku, jer bi mladić postao drukčiji, kada se ona ne bi očitovala popustljiva i podatljiva iz glupog straha

da će je u protivnome slučaju mladić ostaviti.

PJESMA ČISTE LJUBAVI Želim, da budeš do u dno duše prodahnuta nazorom, koji je izražen u jednoj uzvišenoj molitvi, što ju je jedan zaručnik poslao na upravu časopisa "Foyer Notre-Dame" u Bruxelles,u Belgiju. On je recitira sa svojom zaručnicom.

Evo te molitve. Ili bolje: to nije molitva. To je pobožna pjesma, klik čiste ljubavi:

"Zahvaljujemo ti, Gospodine, na radosti, što živimo u sretnim zarukama.

Mi smo se našli s istom voljom da služimo tebi, a ti bdij nad razvojem naše ljubavi

Primi, Gospodine prinos naše žarke ljubavi.

Mi ti prinosimo svoju moć, da živimo, ljubimo, da mislimo, da radimo,

prinosimo ti svoja naprezanja i svoje popustljivosti, svoje pobjede i svoje poraze.

Čuvaj nam onu unutarnju i duboku radost, koju poznaju oni, koji se ljube u tebi;

udijeli nam tjelesno i moralno zdravlje, da u punoj mjeri ostvarimo svoj poziv.

Molimo te, Gospodine, da u nama čuvaš poštovanje, koje gojimo jedno prema drugome,

obećavamo ti, da ćemo u svojim iskazima ljubavi tražiti uvijek, kako da podignemo svoje duše.

Poveži nas uskoro sakramentom ženidbe, da postanemo "drugovi vječnosti".

Uzdajući se u tvoju milost, hoćemo da utemeljimo kršćansko ognjište,

jedno sjajno ognjište gdje vlada uzajamno povjerenje, radost, plodnost,

jedno ognjište prijazno, koje stvara u ljudima želju, da ljube.

Tako nas Bog pomogao!" (God.24, No 8 (1959), 135).

Nije li ovakav jedan nazor blistavi biser usred kaljuža nemorala našega vremena?

Idi u potragu za ovakvim jednim srcem ili ga učini ovakvim. Jedino tada možeš snivati o sretnoj bračnoj zajednici.

4. TRAGEDIJA MORALNOG PADA DJEVOJKE

ŽENA BLUDNICA U OTKRIVENJU

U otkrivenju sv. Ivana, pred propast svijeta i opće opustošenje i smrt, snažnim potezima protukršćanske sile orisane su u ženi bludnici: "Dodje jedan od sedam andjela, koji su imali sedam čaša - pripovijeda novozavjetni prorok, djevac sv. Ivan - i progovori sa mnom i reče: Hodi, da ti pokažem sud bludnice velike, koja sjedi na vodama mnogim; s kojom su blud provodili kraljevi zemlje, i koji stanuju na zemlji, opiše se bludom vina njezina. I odvede me u duhu u pustinju; i vidjeh ženu, gdje sjedi na zvijeri crvenoj, punu imena psovačkih, imajući sedam glava i deset rogova. I žena bijaše obučena u grimiz i skerlet i nakićena zlatom i kamenjem dragim i biserom, i imala je čašu zlatnu u ruci svojoj punu gada i nečistoće bluda svojega ... I vidjeh ženu pijanu od krvi svetih i od krvi svjedoka Isusovih." (17, I-4.6).

Gle, kolika raskoš, kolika obijest, kolika okrutnost!

A svršetak?

Orisan je nakon nekoliko redaka u slijedećemu poglavlju:

" ... postade stan djavolima, i tamnica svakome duhu nečistome, i tamnica svakoj ptici nečistoj i mrskoj ... I glas citaraša i pjevača i svirača i trubača ne će se više čuti .... ni glas zaručnika i zaručnice." (18,1 22.23).

Uistinu strašan Božji sud!

Ali zašto sv.Ivan povezuje sve to sa ženom bludnicom?

Nema sumnje: On, djevac, uočio je povezanost izmedju učinaka na ženi odanoj bludu i onih na koncu svijeta.

Povezanost izmedju slike i učinaka postoji.

GRDOBA I UŽAS ŽENE BLUDNICE

Božja Providnost namijenila je ženi spasiteljsku misiju putem najsvojstvenijeg faktora za ženu, putem ljubavi, u poniznoj podložnosti, koju je najidealnija ŽENA-BEZGREŠNA sažela u dvije riječi: "SLUŽBENICA GOSPODNJA" (Lk. 1,38).

Izdaju poziva žene ovako riše obraćenica sa protestantizma, GERTRUDA VON LE FORT, u svome djelu svjetskoga glasa "Vječna žena":

"Ako se karakter žene očituje u "neka mi bude" ("fiat mihi"), ili u njezinu prihvaćanju djeteta u spremnosti na začeće,što se na religioznome polju može označiti sa 'htjeti biti blagoslovena', zlo nastupa, kada žena neće ništa da primi, ne pristaje da bude blagoslovljena. Ova činjenica nema samo vrijednost na

biološkome polju: postepenoj uzlaznoj crti predanja odgovora suprotna silazeća crta odbijanja. Izmedju tragično-herojskog odbijanja Amazonki i apokaliptičke žene otvara se svemir. Kao što muškarac gubi od svoga ljudskoga značaja kada se pušta voditi životinjskim moćima, nad kojima je trebao gospodariti, tako se dogadja ženi, kada se predaje prostituciji. "Velika bludnica" apokaliptička je slika svršetka vremena. Bludnica označuje posvemašnje izvrtanje pravca 'fiat' (neka bude), jer mjesto predanja nastupa skrajni oblik unutarnjeg odbijanja: prodavanja sebe. Ove riječi nemaju cilj osuditi najbijedniju od svih žena: bludnica nosi već na sebi vlastitu osudu; ona već ne služi kao "suradnica" u duhu ljubavi i poniznosti, nego služi kao stvar, - a stvar se osvećuje despotski. Nad muškarcem podvrgnutom životinjskim silama triumfalno gospoduje ona, koja je gospodarica njegovih sjetila. Kao što je prostitutka, ta apsolutna neplodnost, slika smrti, jednako i gospodarica označuje tiraniju pokvarenosti.

Apokalipsu (Otkrivenje) posljednjega vremena prethode apokalipse pojedinih epoha i pojedinih ciklusa kulture. I to znači, da se nečuvena religiozna dekadenca naših dana jasno očituje u empiričkom (iskustvenom) fenomenu žene". (Prijevod na tal. od G.F. Ajroldi: La donna eterna, Milano 1945^2, 38 sl.).

IMA IH, KOJE I DRUKČIJE MISLE

Francuska književnica, SIMONE DE BEAUVOIR, u svome djelu "Second sexe" (drugi spol) odbacuje svaki sakralni i metafizički poziv žene, kako sam vam ga predstavio u prošlom poglavlju. Prema njoj, sve je zatvoreno u ovome svijetu, ovdje. Čovjek nije ništa drugo, nego ono, što čini. Na dnu muškoga bitka bez ikakvih misterija javlja se žena, koja nije ako ne jedan sastavni elemenat muškoga bitka. "Drugi pol" žene sastoji se, prema ovoj književnici, u tjelesnoj strani, i erotičko-seksualna razlika je ona, od koje potječu razlike psihološke. Čovjek u svome tijelu posjeduje jedan zahvat na svijet; žena svojim podčinjavanjem podlaže svijet njegovu tijelu. Sve je u seksualnoj strani partnera jednoga vis-a-vis drugome, i jedina ekstaza je tzv. "mala vječnost uživanja", gdje se svaki afirmira kao bitan i iza svega savršeno beskorisna. (Les Mandarins. Kod P.EVDOKIMOV, La femme et le salut du monde, Paris 1958, 20 sl.)

FRANCOIS SAGAN, druga francuska književnica, u svojim romanima "Bonjour tristesse" (Dobar dan, Tugo) i "Un certain Sourire" (Stanoviti smiješak), riše situaciju, u kojoj se nalazi svijet, realizmom, koji se mogao samo kod muškaraca, koji imaju iskustva na ovom području, kao što su SARTRE I MILLER, orisati na taj način. Jedna posve mlada djevojka pripovijeda svoje doživljaje. Ne radi se tu o nečednostima, nego o samoj besramnosti. Nečednost se sakriva i bori; ona provocira. Besramnost se očituje kao nešto naravno; ne poznaje ni misterija ni koprene. Dandanas žena "nije ni uzeta" niti je "predana", nego "ona se prepušta" iz dosade. Staru biblijsku zapovijed, prema kojoj se kruh ima zaradjivati u znoju lica, sve te mlade djevojke prevode: "Zaradjivati ljubav" u znoju lica. No zato nakon svega slijedi ono, čime grijeh radja a to je dosada, koja izbija iz svake stranice spomenutih djela ove francuske književnice. (Kod Istog, 159).

Ovu književnicu FRANCOIS SAGAN imitiraju ponešto kolebljive: PAMELA MOORE, Američanka, u djelu "Chocolates for breakfast" (Julliard 1956) i mlada muslimanka ASSIA DJEBAR u svome djelu "La Soif" (Julliard 1957).

Zar samo ove?

Ne, ima ih bezbroj, koje bi isto pisale, kada bi znale pisati. Takve su sve, koje cijene više novac, nasladu, putenu ljubav, nego svoje tijelo sa misterijima, koje ono u sebi krije.

ŽENA U KRŠĆANSKIM OČIMA

Koja ljepota ne otsijeva sa jednoga ženskoga tijela! Pokušati samo nešto slično tražiti medju nerazumnim vrstama životinja, znači poniženje, prostaštvo, uvreda. Pa ona je svojom pojavom kao kakva veličanstvena gotska katedrala sa nebrojenim najgenijalnijim umjetničkim izvedbama. Pravi raskoš. Ne izdiže se samo nad gmizavcima i puzavcima, nego nosi na sebi refleks, koji se izlijeva iz nebeskih raskoši.

I ona nije stvorena za sebe samu. Nije jedna egzotičnost, koja s njome ima da ugine i nestane. Ne, ona u sebi posjeduje misterij života. Posjeduje životne klice, koje kada se zametnu i razviju, napučuju zemlju istim pojavama, pa da na njoj mjesto puzavaca, gmizavaca i nečistih životinja dominiraju ovakva remekdjela Božja, puna krasote i veličanstva.

Takav je izvanjski i z g l e d žene.

A unutar nje, u njezinoj duši? Ako već govorimo o kršćanskoj ženi, onda smo stupili na prag "Svetinje nad svetinjama", jer je žena, kada živi u milosti, hram Božji, pun Božjeg veličanstva. U njoj su pohranjena bogatstva.

Bogatstva?

Izvor svakoga bogatstva i veličine, jer sam Bog, cijelo presv. Trojstvo obitava u čovjekovu srcu po milosti. "Ne znate li, da ste hram Božji, i Duh Božji da stanuje u vama?", kaže naučitelj ove nauke sv. Pavao (1 Kor. 3,16).

Izvanjska ljepota može zatajiti, ali ova ne može. Djevojka može biti izvana nakazna i siromašna, ali kada živi životom milosti, ona ostaje hram pun Božjega veličanstva, u kome se dogadjaju najveća čuda Božja.

Ogledaj se, dakle, izvana i iznutra, ogledaj se, ali otvorenih očiju, pa onda, svijesna svoje ljepote, veličine i dostojanstva reci: što smatraš vrijednim, da to pogaziš i žrtvuješ? Smatraš li vrednijim novac, nasladu, ljubav? ...

STRAHOVITO PONIŽENJE DJEVOJKE OGREZLE U BLUDU

Žena, koja izvan granica od Stvoritelja zasnovanih pristaje, da svoje tijelo preda na iživljenje muškarcu, pada u poniženje, kojemu je uzalud tražiti primjera u naravnome redu. Njezin gest je ponajčešće protunaravan i jedan je tragičan pad sa vrhunaravnih visina, na kojima smo je promatrali čas prije. Žena, kada je digla sa sebe koprenu, tada je, kaže GERTRUDA VON LE FORT, "svr-

šetak njezina 'mysterium'". (Nav.dj.,39). Ona je sve izgubila osim tijela. Ne posjeduje ništa izvan granica empiričkoga svijeta. Ona uopće gubi svoju ličnost. Postaje samo sredstvo i ništa više. Tako biva s djevojkom, koja za novac ili nasladu pravi ustupke, koji su ukorijenjeni u onome božanskome i vječnome, što je božanski Stvoritelj, Otkupitelj i Duh Posvetitelj pohranio u njoj.

Liječnik Dr. RENE BIOT, u članku "Problem prostitucije" (u "Seksualni problemi", - preveo K.Spalatin, Zagreb 1939, 157) piše: "Dopustite mi ovdje jednu usporedbu. Kad bi sutra transfuzija krvi postala mnogo običnija operacija, bilo bi poželjno, pače nužno, - da bi se spasio velik broj bolesnika - da bude vrlo mnogo takvih ljudi, koji će dati svoje krvi, da tako neki ljudi postanu 'sredstva za zdravlje' za neke druge. Ne bi li naša savjest bila povrijedjena, kad bi netko te ljude prisilio, da budu samo 'mašine za krv!' Nemojte mi prigovoriti, da gubljenje krvi umara i da zbog toga imaju pravo na neki obzir. I krv i sam život su manje vrijedni od onoga, što prostitucija obešćašćuje, i kod žene i kod njezina partnera: duhovnost, koja je sastavni dio ljudske seksualnosti."

Sv. Pismo pripovijeda, kako je Simon vračar, vidjevši kako apostoli polaganjem ruku daju Duha Svetoga, ovima ponudio novca i rekao im: "Dajte i meni tu vlast, da, kad položim na koga ruke, primi Duha Svetoga." A Petar mu na to reče: "Novci tvoji neka budu s tobom na propast, što si pomislio, da se dar Božji može dobiti za novce." (Dap. 8, 18-20). U prostituciji se dogadja obratni proces: Djevojka ili

njezin partner plaćaju novcem odstupanje Duha Svetoga iz njihove duše ...., pa da posluži kao sredstvo onome, koji je gladan njezina tijela.

Toliko je razumio i onaj poganski sudac, koji je dao nalog, da se odvuče i obeščasti djevica-mučenica Sv.Lucija, da bi tako bila lišena Duha Svetoga, na koga se ona pozivala. Pogani razumiju, što kršćanske djevojke ne će da upoznaju kao vrijedno! One prihvaćaju praktično nazor, koji OSCAR WILDE u svome djelu "Slika Doriana Graya" (Preveo Zlatko Gorjan Zagreb 1953) stavlja u usta lordu Henry-u u dialogu sa Dorianom:

"Žene su samo za dekoraciju. One nemaju šta da kažu, ali što kažu dražesno je. Žene predstavljaju pobjedu materije (sic!) nad duhom, baš kao što muškarci predstavljaju pobjedu duha nad moralom". (Str.56).

Koliko poniženje! Kako podlo bacanje pod noge stvaralačke tajne pohranjene u ženi. Kako piše MAURICE ZUNDEL u svome djelu "Traženje nepoznatog Boga" (preveo O.D.Vlašić, Zagreb 1958, izdano na ciklostilu):

"Primjenjivati i upotrebljavati za svo je egoistično zadovoljstvo one snage, koje pripadaju životu, djetetu, to znači profanirati život. To je grijeh protiv života, koji je vječan, protiv djeteta, koje je prije ili kasnije žrtva nečistoće; to je grijeh, koji stalno čini neplodnom i sterilnom samu moć stvaranja". (Str.150).

ISPLATI LI SE PODATI ZA CIJENU LJUBAVI?

Mnoge će djevojke na ovakvo rezoniranje primjetiti: nije nam do novaca, a nije nam ni do užitka. Ne kanimo praviti nikakve trgovine sa svojim tijelom. Ali zar nije vrijedno dati dokaz ljubavi žrtvom ove vrsti?

Iz svega, što je rečeno, više nego je jasno, da ne može biti govora o ustupcima ove vrsti sa strane djevojke. Ljubav teži za izjednačenjem, a ovdje je sve drugo nego izjednačenje. Hiru strasti djevojka žrtvuje nepopravljivo, vječno, božansko. Ima li tu jednakosti? Ma da je teži slučaj prostitutke, da je nazovem "od zanata", ipak, kako piše citirani Dr. BIOT, pod prostitutkom nema se samo misliti na "Veneru s uličnih raskršća", ili onu zatvorenih kuća, nego i na "ženu, koja s vremenom na vrijeme ide na mjesta odredjena za ljubavne sastanke; nema se misliti samo na onu, koja prodaje svoje tijelo, nego i na onu, koja bez novčane koristi samo na čas popušta porivu svojih osjećaja i podaje se bilo komu. Žena, koja je u trenutnom porivu, nema nikakva izbora, kao što ni javna žena nema mogućnosti da bira. Zbog toga vjerojatno u njihovu činu nema nikakva osjećajna elementa. To je ono, po čemu nam se čini, da je njihov čin ispod ljudskoga dostojanstva i da se približava životinjskoj manifestaciji. Zlo se sastoji u odricanju duše pred tijelom". (Nav.čl. str.156).

DJEVOJKA I NEZAKONITO DIJETE

Prostitutke se odriču djece. One ubijaju uzvišenu stvaralačku tajnu života. One su protunaravna stvorenja. Ali što

biva, ako djevojka u svome podavanju muškarcu ne isključuje dijete i prema tome pravilno funkcioniranje ove stvaralačke moći?

Djevojka, ako je već posrnula i pala, svakako da zaslužuje priznanje nad onim nesretnicama, koje su spremne na najokrutniji čin zatiranja života, koji se u njima začeo. Ali svejedno, djevojka sa nezakonitim djetetom nešto je, što zaslužuje sažaljenje.

DR. ALBERT NIEDERMEYER u svome zamašnome djelu od 6 debelih svezaka: "Handbuch der speziellen Pastoralmedizin, I, Wien 1951, piše: "Prave seksualne katastrofe dolaze od vanbračne trudnoće; problem vanbračnog materinstva ostaje jedno neriješeno općeljudsko pitanje." (Str.216) On ovdje usvaja doslovno riječi, koje je KNEER napisao u svome djelu "Vanbračno dijete".

Pretpostavivši, da je dijete, koje je djevojka dobila obezbijedjeno, tj, da ga nije predala u neki zavod, čime se djetetu nanosi nepravda i s time nezadovoljstvo, ipak položaj djevojke i djeteta ostaje nepoželjan. Djevojka nosi na sebi jednu očitu moralnu ljagu, koje se ima stidjeti i stidjet će se, ako nije izgubila osjećaje stida i čudorednosti. Ova pak ljaga i osjećaj prelazi i na dijete, koje će, u slučaju da ne dobije oca, uvijek pomnjivo sakrivati svoje podrijetlo i stidjet će se majke, koja ga je donijela na svijet u zahvatu strasti s čovjekom, koji nju nije ljubio, nego je prevario.

Zamišljaš li i dalje takvo stanje kao nešto nesudbonosno? Ostaje ispravan odgovor one

djevojke koja na postavljeno pitanje o ovoj stvari odgovara: "Položaj djevojke s nezakonitim djetetom smatram više nego tragičan. Upropaštena je njezina sadašnjost i budućnost".

Dakako, ostaje istina i opet, da nema razloga zdvajanju. Hvale vrijedna je djevojka tipa jedne, za koju sam bio čuo, da su je nagovarali, neka izvrši pobačaj. Ona ni da čuje. Rekla je: "Prevarena sam, ali novi zločin ne ću da činim. Nosit ću dijete za pokoru."

AKO SE NE UDAM? Neke djevojke se smatraju prikraćene lišenjem mogućnosti udaje i tada počnu misliti: Zašto ja ne bih izvan braka okusila ono, što će druge uživati u braku?

Iz svega, što sam do sada iznio, možeš upoznati podlost takvoga jednoga rezoniranja. Tajna radjanja pohranjena u djevojci nije pohranjena u sebične svrhe, nego na dobro društva kao takvog.

Zar ćeš odobriti postupak djevojke, ako se sa svadbenim ruhom, koje je uz teške žrtve godinama pripremala, baci u blato, jer se ne može udati?

Nemoj reći: Život već nema smisla!

Usvoji plemenite misli pjesnikinje - ADE NEGRI (+1945), a te su:

Što može dati jedna siromašna žena?

Oh, mnogo bogatstva nosi ona u svome

krilu i u svome materinskome srcu: može darovati život (Parole a mia figlia); može pružiti pomoć ljudskoj bijedi, premda osjeća bol, što ne može dospjeti svugdje (impossibilità); može uliti molitvom i utjehom vjeru i vedrinu u bolna srca (I due rosari). (Isp. u Encicl. apolog., prev.sa franc. Alba (Cuneo), 1955⁴, 875).

Budeš li činila tako, ti ćeš živjeti u duhovnome potomstvu. Upoznat ćeš slasti začeća, ali ne ćeš, kao tjelesna majka, poznavati gorčine ni žalosti smrti potomstva, koje na ovaj način rodiš. Iza tebe neće slijediti pustoš, smrt kao ono iza pojave žene bludnice u Otkrivenju. Ne, iza tebe će se čuti uskrsni klik "ALELUJA", koji će se razvezati iz usta nijemih i mrtvih. Bit će to uvod u vječne nebeske simfonije, koje je slušao djevac sv. Ivan u Otkrivenju, nakon što je nestalo sa svijeta žene bludnice (Gl.19-22).

5. CRTICE MUŠKARČEVA KARAKTERA I

BLAGOTVORNI UTJECAJ ŽENE

PRED GROMADOM Kolikogod se ne da tajiti silna, gotovo neodoljiva privlačna snaga izmedju muškarca i žene, isto se tako ne dadu tajiti ni opreke u njihovim karakterima. Djevojčica, nagonski privučena od muškarca, otkrit će u njemu štošta, što će je na prvi mah zbuniti. Zar nisi ponekada osjetila, posebno kod prvih svojih susreta sa muškarcima izvan tvoga rodbinskoga kruga, kao da stojiš pred jednom silnom i nepomičnom gromadom, koja ti s jedne strane imponira svojom snagom i sigurnošću, što je pruža, ali, s druge strane, teško podnosiš neotesanost i krutost toga elementa?

Mislim, da su ovo osjećaji jedne od djevojaka, kada u jednoj anketi na pitanje: "U čemu ste upoznali, da se mladićev karakter odvaja od Vašega?", odgovara:

"Odviše je nemilostiv".

Na drugo pak pitanje: "Što Vam se u njegovu karakteru svidja?", odgovor glasi:

"Odlučnost."

S jedne strane gromada impozantna sa svojom čvrstoćom, ali gromada neotesana, kruta,

možda gola poput morske litice, koja prkosi bijesu valova; s druge strane djevojčica krhka, plaha, nesigurna, ali ne manje vrijedna od te čvrste i impozantne gromade. Ona posjeduje srce čija nježnost i žar imaju moć, da rastale ili umekšaju i najoporije elemente.

Prije nego prijedjem na tvoju funkciju i ulogu, koju imaš da izvršiš s vidom na tu gromadu, koju tvori muškarac sa svojim karakterom, potrebno je da ogledaš razne strane njegova karaktera, kojima se on odvaja od tvoga. Već si upoznata s nekim njegovim stranama. Da upotpunim oris.

MUŠKARČEVA SNAGA Snažna fizička konstrukcija muškarca baza je, na kojoj on gradi život, koji se u mnogočemu odvaja od života i mentaliteta žene. Zahvaljujući svojoj fizičkoj snazi, on sebi osigurava socijalni položaj, koji mu ulijeva osjećaj neovisnosti i samodostatnosti. Pun snage, napetog duha, neumoran u poslu, uvijek spreman, kako da ne bi imao osjećaj sigurnosti? Fizička snaga, vitalnost, akcija - to je jedna strana na muškarcu, koju ne treba istraživati, da se uoči.

POKRETAČ-AMBICIJA U isticanju muškarčeve radinosti i aktivnosti, osjećam da moram pred tobom o tome govoriti sa izvjesnom rezerviranošću. Ne bih se začudio, kada bih kod toga naišao na tvoje otvoreno i odlučno reagiranje. Poznavajući dobro zaokupljenost tvoje mame u kući, njezine žrtve i dijeleći posao skupa s njome, mogla bi reći: nisu li ženske radišnije od muškarca? Kada se on vratio sa

svoga dnevnoga posla, barem u gradovima, tražit će odmah ručak, a zatim će se zavaliti, zapalit će cigaretu, uzet će novine, tražit će društvo. Ali ženi to nije priušteno. Njezin dnevni posao nije ograničen na osam sati. Ako ima djecu, njezin posao ne svršava uopće.

Ne da se zatajiti, da je žena često puta aktivnija od muškarca. Medjutim razlika u psihologiji muškarca i žene nema se tražiti na bazi količine aktivnosti, nego na bazi njezine vrsti. Ženu u radu pokreće ljubav, muškarca ambicija.

Žena će biti neutrudiva, da osigura dobrobit i sreću onih, koje ljubi; to isto će biti i muškarac, ali samo ako želi i nada se postignuti konkretne rezultate. Bez toga on će tražiti svoj komoditet ili će prihvatiti jednu sigurnu službu. No vidi li mogućnost, da postigne neki uspjeh, muškarac, pripadao on ne znam kojem stepenu društvenoga ranga, spreman je na istaknute, tvrde i energične napore (P. Dufoyer, Il carattere e il cuore del giovane, 77 sl.).

Obzirom na psihologiju muškarca i žene s vidom na aktivnost, Jose Ortega Y Gasset piše:

"... Gdje vlada svakidašnje, vazda je čimbenik prvog reda žena, u koje je duša u skrajnjem stupnju, svakidašnja. Muškarac uvijek teži više za izvanrednim (ja potcrtao); on barem sanja o pustolovini i o promjeni, o zategnutim, teškim, izvornim situacijama. Žena naprotiv osjeća neki uistinu čudan užitak u svakidašnjici. Oslonit će se na prastari običaj

i kako se može. Načinit će od danas jučer ... Kad se promatra žena iz veće udaljenosti i vedrim okom, okom zoologa, vidi se sa čudjenjem, da najviše teži za tim, da ostane u onom, što jest, da se ukorijeni u navici, u ideji, u poslu, u koji je bila postavljena; da, jednom riječju, sve pretvori u navadu" (O ljubavi - o tehnici, Zagreb 1944, 110 sl. Preveo Jakša Sedmak). Muškarac naprotiv ne pozna u poslu neke monotonije. On je neprestano u trci za stvarima, koje mu je inspirirala ambicija, korist ili komoditet.

Jedna djevojka je dobro ušla u muškarčevu psihu, kada na pitanje o muškarčevu karakteru u gore spomenutoj anketi kaže:

"Primjetila sam, da su muškarci uglavnom centrifugalni, dok je karakter žene centripetalan. Dok ona želi osjetiti neku sigurnost u njemu i imati samo njega, dotle on tako ludjački (s praštanjem!) uvijek traži i nikad se ne zaustavlja. Uglavnom su potpuno ambiciozni."

AMBICIJA NA ŠTETU NJEŽNOSTI I OSJEĆAJNOSTI

U jednoj od anketa, koje sam medju djevojkama proveo, na pitanje:

"Što tražite i očekujete u braku od svoga bračnoga druga?", jedna je odgovorila:

"Nježnost".

Uz traženje oslona na muškarčevu snagu i čvrstoću, žena se ne odriče svoje težnje za nježnošću. Ali ni muškarac se ne odriče svojih ambicija, koje mu pribavljaju svakojake napore, a s time usporedo sve više mehaniziraju i ukru-

čuju njegov duh i osjećaje.

Mladić, koji se nije zaručio, goji žudnje posve drukčije od onih, kojima se opaja djevojčica. Ona sanja o afektivnoj intimnosti u kući sa svojom dječicom, kojoj će se posvetiti svom ljubavlju i samoprijegorom; mladić naprotiv, sanja o javnome životu, kako će postati jedna velika ličnost, utjecajan, štovan, na udivljenje. (P.Dufoyer, nav.dj.,79). Ako ponekada i misli na svoje buduće ognjište, misao je povezana sa dočaravanjem odmaranja, sa rastresenjem poslije rada, sa slatkoćom i užitkom što ih priuštaju osjećaji i srce (Isti, 80).

Za djevojku ljubav predstavlja najveću vrednotu života. Ljubav ostaje centar njezina interesa i nakon vjenčanja do smrti. Imati nekoga, da ga ljubi, za ženu je polovica njezine sreće; osjetiti da je ljubljena, za nju je druga polovica. Zato ona kroz cijeli svoj život daje veliku važnost svim vanjskim i vidljivim iskazima ljubavi, kao što su: iskazi zahvalnosti, komplimenti, poljupci, milovanja, darivanja, godišnjice rodjenja, imendani, itd.

Za razliku od djevojčice i žene, mladić ne daje prvo mjesto ljubavi, osim za vrijeme zaruka ili medenog mjeseca. Ljubav nije njegov istinski idol. Njegov idol ostaje uvijek jedan te isti: akcija, ambicija. Često ovima doda i drugi: radost i užitak. Time se ne kani reći, da on ne ljubi svoju ženu i djecu, niti da ljubav, u punom i bogatom smislu riječi ne nalazi nikakva mjesta u njegovu životu. Tvrdi se samo, da ona ne zauzima prvo mjesto.

Lako je uočiti, kamo ga vuče njegova

narav. Dosta je ispitati, na što misli, kada ima osamnaest godina, a na što, kada ima trideset i pet. U osamnaestoj godini misli na svoju budućnost, kojom hoće da briljira: da radi, da bude poznat, da uspije; u trideset i petoj godini, ljubav je prošla svoju romantičnu fazu. On traži, da može izvršiti utjecaj, da mu uspiju njegovi poslovi, trgovina, da po mogućnosti postane bogat i moćan, da svojoj djeci osigura lijepu budućnost. Perioda idiličke ljubavi, u kojoj se čovjek očituje upravo rasipan u iskazivanju nježnih osjećaja, obuhvaća samo prve mjesece ili prve godine ženidbe. Iza toga on se vraća na svoju prvu i temeljitiju ljubav: na aktivnost. (P.DUFOYER, Per te, fidanzato e giovane marita, Milano 1958, 95 sl.)

Ovaj muškarčev mentalitet osvijetlit će ti nekoliko sličica.

Čas prije rekoh, da se u mladićevu životu ljubav plasira na prvo mjesto samo za vrijeme zaruka ili prvih mjeseci braka.

Postoji li i tu iznimka?

Jedna engleska komedija riše ovaj slučaj: Jedan mladi bračni par nalazio se na svome prvome bračnom putovanju. Mladi muž, po zanimanju avijatičar, držao je jedan svjetski rekord. Mlada žena inteligentna i osjećajna. Da je dobije za ženu, mladi muž morao je svladati mnoge velike poteškoće, što je garancija njegove istinske ljubavi prema njoj. Sada su u medenom mjesecu. Jedne večeri, dok su se nalazili u ugodnom raspoloženju za stolom negdje u planinskom predjelu, radio javi, da je rekord, koji je do onoga časa držao mladi muž, osvojio netko

drugi.

Za mladu ženu vijest je bez značenja. Ne zaslužuje uopće obratiti joj pažnju. Za njega vijest znači katastrofu. Velika ambicija njegova života je slomljena. Čar medenog mjeseca iščezao je. Dok žena govori o ljubavi, on misli na ubrzani šum motora, kojim će ponovno osvojiti rekord. Bračno putovanje je završeno. (Dufoyer, Il carattere ... del giovane, 80 sl)

Poznajem jedan bračni par. Muž pošten, čestit, vjeran ženi, iskreno ljubi svoju obitelj. Žena spremna na svaku žrtvu za svoga muža i djecu. Koja se žrtva može činiti mužu teška, da bi dao jedan dokaz nježnosti svojoj ženi? Uvjeren sam, da bi sve pregorio za njihovu ličnu korist. Kažem potcrtano: k o r i s t. Jednoga dana, pričala mi je njegova žena, obolila sam. Nisam se osjećala u snazi, da se dignem, da obučem djecu, da sredim kućne poslove kao inače. Rekla sam svome mužu, da će morati ostaviti posao, sam obaviti kućne poslove i nju poslužiti u postelji. Kada je on to čuo, pobrao se na posao brže nego li inače. Pošao je gladan. Ženi je prepustio njezin posao! ....

Pierre DUFOYER iznosi pismo jedne udate žene:

"Zašto - piše ona -prije ženidbe muškarac jedva čeka da miluje i obasiplje poljupcima svoju zaručnicu, a poslije, iza kako su se uzeli, tako je rijetko znade poljubiti, a gotovo nikada je ne miluje? Moram biti ja uvijek prva, da mu se predstavim, da me poljubi. Sam, na vlastitu pobudu vrlo rijetko bi me poljubio. Kada mu o tome govorim, reče mi, da je

umoran. Mogao bi me takodjer kojeg puta zagrliti, privinuti, njihati. Toliko sam žudila imati muža, koji će mi očitovati, da me uvijek ljubi. Zar me, dakle, uistinu ne ljubi više?" (Per te, fidanzato, 94).

Jedna druga žena hvalila je muža u njegovu prisustvu kao dobrog radnika, puna skrbi, vrsnog oca obitelji, ali sa žaljenjem je nadodala: "Moj muž nikada nije razumio, što znači za ženu jedan dar."

"Razumije se - odvrati muž - dar nema nikakva smisla. Ili imaš potrebu neke stvari i tada ćeš mi učiniti ljubav, ako je nabaviš, ili nemaš potrebe, a onda nabaviti je, znači jedan nepotrebni trošak." (Isti, Il carattere ... del giovane, 156).

BRUTALNOST Muškarčev temperamenat, kako je opće poznato, u dnevnome vladanju često dodje do izražaja u formi, koja je zazorna općenito govoreći, ženskoj psihi, a treba biti iskren, pa priznati, da način, kako on zna ispoljiti svoj karakter, nije usvojen ni u pravilima osnovne uljudnosti. Dosta je promatrati muškarce već kao dečke, kako se prepiru, pa da se upozna njihov ratoborni karakter. Kavge, tučnjave, polupana stakla, prostačke riječi, psovke - to sve "lijepo" ide u okvir muškarčeva temperamenta. U društvu sam ne jednom upoznao, kako se ženske počnu već strahovito zgražati nad vladanjem muškarca ondje, gdje on uopće još i ne misli, da je izišao iz okvira pravila pristojnosti.

OHOLOST I DESPOTSKI DUH U OBITELJI

Na jednom studentskom tečaju povela se rasprava medju kolegama i kolegicama s temom: "Što smo mi?" Studentice su se pokazale suzdržljive u očitovanju svoga mišljenja i dale su jedan zagonetan odgovor. Ali njihovi kolege odgovorili su bez suzdržavanja: "Vrlo je jednostavno odgovoriti na pitanje: što smo mi. Mi uživamo nadmoć u svemu!" Iz obrazloženja se vidi, na čemu muškarac gradi svoju superiornost. Ta je nepobitno na fizičkom, sportskom, vojničkom i socijalnom polju. Ali u istim kučnim poslovima muškarac je, obrazložili su oni, nad ženskom. "Legije žena - rekoše - već vjekovima šiju i kroje, ali najglasovitiji krojači i tvorci nacrta za odijela su muškarci. - Žene obavljaju kuhinjske poslove od početka svijeta. Uza sve to najpoznatiji kuhari su muškarci." U jednoj stvari studenti su priznali prednost kolegicama, a to u vještini recitiranja!

Razumije se, ovakvo rezoniranje kolegice nisu prihvatile i nakon njihovih odgovora mladići su postali nešto skromniji. (Vidi kod P.DUFOYER, Il carattere ..... del giovane, 63 - 65.)

Djevojka, koja je upoznala ovakav muškarčev mentalitet u svojatanju superiornosti u svemu, i koji ide tako daleko, da iz istih razloga superiornosti obično ne očituje simpatije prema djevojci, koja mu prednjači stasom i naobrazbom (Isti, 65 sl.), takva djevojka kao mlada žena neće doživjeti slom, ako ga u kući koju su u suglasju osnovali, upozna kao despota. On ne da svoju superiornost i slobodu vezati ni dokazanom ljubavlju svoje mlade žene.

Ponekad neće da prihvati jednu pametnu ideju ili sugestiju upravo zato, što mu dolazi sa strane žene. Traži, da sve do u sekunde bude spremno. Na njega se mora čekati, i on mora naći sve gotovo i spremljeno u kojigod sat došao. Ne pita i ne moli: zapovijeda. Nalog je suh, oštar, neopoziv, bez finoće i udvaranja. Žena ima biti na njegovu dispoziciju: mora izići s njime, ako je i umorna. Treba da ostane u kući, ako on hoće da tu ostane. Niti mu ne dolazi na pamet, da bi bilo dobro i ženu saslušati. Muškarcu imponira ono staro načelo: "Sic volo, sic jubeo. Sit pro ratione voluntas." - "Tako hoću i to zapovijedam. Moja volja nadomješta svaki razlog" (Isti, Il carattere ... del giovane, 67).

Ne čini li se kruta ovakva obiteljska forma, ili, da se tako izrazim, ovakav obiteljski režim?

Da, objektivno uzevši, kruta je ta despotska atmosfera. Ipak, kako nagadja poznati moderni pedagog Pierre Dufoyer, djevojke bi se uvijek prije odlučile za mladića izrazito muškoga tipa nego za jednoga sentimentalca, koji kučno ognjište zamišlja kao mjesto, gdje će ga tetošiti i milovati žena i od nje će dobiti i ono, u čemu je možda bio prikraćen od rodjene mame. "Žene su prve, koje će prezreti i držati u niskoj cijeni muškarce, koji se ne znaju nametnuti" (Il carattere .... del giovane, 74).

OSKUDNA POBOŽNOST ODRAZ MUŠKARČEVE SAMOSVIJESTI

Istaknuti religiozni osjećaj u ženi je paralelan s njezinom naravi. "Fiziološki i svojim udesom žene, ona je bliža izvorima života i uzrocima smrti nego što

je muškarac. Kada je u blagoslovljenom stanju, ona je svijesna, da je njezino tijelo radionica jednoga čudesnoga djela, formacije jednoga ljudskoga stvora; lako upoznaje, da ona nije svijesna organizatorka toga djela, nego ponizna suradnica. Pogibli, kojima je izloženo njezino materinstvo ... čine, te je uzrocima smrti bliže od muškarca. Jedna žena od 26 godina, u iščekivanju svoga drugoga djeteta, reče jednoga dana: "Učinila sam svoju oporuku" ...Ovaj spontani osjećaj vlastite duboke nemoći, olakšava u ženi radjanje religioznoga osjećaja"(Isti, Per te, fidanzato, 109).

Muškarac, naprotiv, pun vitalnosti i snažne fizičke konstrukcije, sav podan akciji, zadovoljava se, da živi iz dana u dan bez odveć velikog filozofiranja o podrijetlu i konačnome cilju. Pitanje smrti ne čini mu se aktuelno. Osjećaj njegove samodostatnosti ide na štetu osjećaja ovisnosti o apsolutnome Biću i zato na štetu religioznosti. Ova je izrazitija kod sentimentalnoga tipa muškarca. Dok je u žene religioznost sastavni dio njezinih osjećaja, muškarčeva religioznost se bazira na razumu.

OTVORENOST, ISKRENOST, POSTOJANOST MUŠKARCA

Krupnim orisima muškarčeva karaktera, u kojima ima toliko zasjenjenosti, treba nadodati i par poteza,koji bacaju na njega jednu privlačivu svjetlost. Medju odgovorima, koje sam primio na pitanje: "Što vam se na njegovu (mladićevu) karakteru najviše svidja?", jedna odgovara: "Iskrenost". Druga je napisala: "Ozbiljnost". I jedno i drugo karakterizira muškarca. Iz onih neotesanih crta njegova karaktera izbija jednostavan, ali

čvrsti profil njegova značaja. Ponekoja bi djevojka to osporila. Može da bude to njezin lični sud, jer je možda od kojegagod muškarca bila prevarena ili jer je imala dodira sa grubim,sjetilnim, neodgojenim tipovima, koji su imali obzirom na nju svojih egoističnih planova. Ali ostaje, istina: muškarci su manje komplicirani od žena. Nastupaju otvoreno, ostaju pri zadanoj riječi, ne mijenjaju se tako jednostavno.U skromnome iskustvu rada sa muškom i ženskom mladeži upoznao sam, kako na istoj vagi muškarčev karakter daleko više teži.

POZIV I ZADAĆA ŽENE

Na početku sam djevojku u odnosu sa muškarcem predstavio kao pred jednom neotesanom gromadom. Što joj je činiti? Da se muškarcu divi, da ga obožava, da se zgraža pred njegovim neotesanim crtama? Što?

Ženi, odnosno mladoj zaručnici, pripada jedna posve naravna, nimalo izvještaćena zadaća, a ta je: izgradjivati sebe sa specifično ženskim odlikama. Tako, i jedino tako, njoj će biti omogućen pristup k toj neotesanoj gromadi i posjedovat će moć, da ublaži one opore crte,a manje plemenite da oplemeni. Ako se obmani i pomisli, da će taj utjecaj izvršiti, ako se pomuškarči, promašila je cilj, a sebe je unesrećila. "Žena - kaže veliki pedagog Förster - bit će jednaka muškarcu samo onda, kada gospodstvu muške snage suprotstavi gospodstvo savršene ljubavi ... Čovjek je tehnički organizator i političar. Od žene ima doći inspiracija organiziranja, najfinije jedinstvo medju ljudima, najuzvišenije umijeće zaokupiti se s onim, što pripada drugome, duh u kući, gdje šuti opsjednuće

onoga "ja", gdje vladaju blagotvorne sile, koje nose mir umjesto sila, koje razdiru život. Zato je najuzvišeniji i najvažniji poziv žene usavršenje u ljubavi. Ako nije ispunjen taj poziv, sav rad žene ostaje samo ples u smrt, i ljudska kultura mora se skršiti u mržnji" (Christus e la vita umana, Torino 1927,396).

Zlobnici su iznijeli, da je Crkva na jednome koncilu stavila u sumnju opstojnost duše u ženi. (Isp.Enciclopedia apologetica, iz franc.preveo T.Dragone, Alba (Cuneo)1948,1169) Ostaje istina, da je poziv žene, da u neku ruku dade dušu muškarcu, a to se sastoji u oblikovanju one neotesane gromade finim osebinama svoga ženskoga bića. Ali naglašavam: ž e n s k o g a , a podnipošto pomuškarčena bića.

Lijepo o pozivu žene razlaže P. Wust (Metafizička misija žene, u Seksualni problemi, preveo sa francuskoga K.Spalatin, Zagreb,1939, str.216 - 220):

"Muškarac je - piše on - po svojoj intelektualnoj bistrini, ako ga usporedimo sa ženom, oskudniji, više izgubljen u životu nego bi to netko u prvi mah mislio. Ta ga bistrina goni u "vječno nepoznato" i čini od njega biće - što moramo priznati - koje osjeća strašnu potrebu, da bude otkupljen. Čovjek se nikada neće ugodno osjećati u životu, dok žena, koja je sva prožeta prirodom, hoće. Nju baš ta njezina veća "obična" i nutarnja sloboda nutka k plemenitijim vrijednostima života. A to daje njezinu biću, samo ako ga zna očuvati čistim, nešto neobično dragocjeno i lijepo, obasjano nekom svjetlošću, koja nije više zemaljska,nešto tako uzvišeno i čisto, da to ne možemo usporediti ni s čim ovdje na zemlji. Žena je po svojoj prirodi bliža nego muškarac svim religioznim vrijednostima, kao i najčišćoj ljubavi,koja iz toga izlazi. Ne smijemo zaboraviti, da čovjek ima u krvi, s faktorom duha, luciferski aspekt inteligencije ....

Radi svoje naročite biti primila je žena u povijesti misiju, da otrgne muškarca od "vječno nepoznatoga", kamo ga neprestano tjera faktor duha. Ona je bila kraj njega postavljena da ga privede ognjištu, svetom žrtveniku života, da ga spasi od njegove voljne i intelektualne težnje, koja ga odvlači od središta ... Njezina zadaća na zemlji ostaje: postati otkupiteljicom po ljubavi. Priroda joj je dala zadatak prave svećenice. Kao vestalka života, ona mora podržavati svetu vatru u svetištu povijesti.Ona je vječna čuvarica svih najčišćih i najviših vrednota duše, a pozvana je, da iz nutrine pobijedi luciferski faktor, koji se nalazi u duhu" čovjekovu (ja nadodao).

Isti pisac nastavlja:

"Tako, dakle, žena vodi čovječanstvo. Ona ga može povesti k ostvarenju njegovih najviših mogućnosti; ona ga može i zavesti, ako obeščasti ideal ljubavi, koji je po biti njezin, i ako prevrne hijerarhijski poredak, što je povijest uvijek kaznila."

S vjerom, da ćeš ti osnažena milošću, okrijepljena Kruhom Božjim djelovati na muškarca kao "kvasac, što ga uze žena i pomiješa u tri mjere brašna, dok sve ne uskisne" (Mt,13,33),ja vjerujem u jedan plemenitiji naraštaj, s izrazitim božanskim crtama na sebi.

Reći ćeš: "Odveć smjela pretenzija! Ta šta ja sama značim?"

Po ljudskim računima, da. Ali u božanskome kriteriju odlučujuću ulogu ne igra količina. Sjeti se riječi Evandjelja:

"Kraljevstvo je nebesko kao zrno gorušičino, što ga uze čovjek i posija na njivu svoju. Ono je istina manje od svih drugih sjemena. Ali kad izraste, veće je od drugoga povrća. Ono bude drvo, tako da ptice nebeske dolaze i stanuju na njegovim granama" (Mt.13,31. sl.).

6. KAKO MUŠKARAC POIMA LJUBAV?

IZOPAČENO POIMANJE LJUBAVI

Nema pojma, s kojim se operira više, nema riječi, koja se ponavlja češće nego što je ljubav. Kod toga bilo bi logično misliti, da joj ljudi dobro poznaju bit i da joj poštivaju narav. Ali kada se ispitaju ljudske tendencije, kako se dobiva žalosna konstatacija! Pojam je ljubavi izopačen kao rijetko koji drugi.

Prema kršćanskome shvaćanju za jednoga mladoga čovjeka ljubiti znači: Htjeti dobro onoj, koju se ljubi, pomoći joj, da se digne;

to znači takodjer darovati se njoj, da se postane bolji.

Prema poznatoj formuli Antuna de Saint-Exupery-a, koju treba duboko usjeći u pamet, "ljubiti ne znači gledati jedno drugoga, nego hodati skupa u istome pravcu",

graditi skupa svakoga dana jedno zajedničko djelo.

Istinska ljubav je jedna sila, koja vuče naviše, koja dva bića potiče na bolje;

za nju je poniženje držati je u mračnim granicama životinjskoga instinkta. (Vidi:

Foyer Notre-Dame, Louvain, god. 24-N° 8 (1959) 129).

Ali nažalost, ljubav, koja je po riječima talijanskoga pjesnika i romansijera I. NIEVO-a (+1861) "lepeza andjela u ruci dobrote", znade postati "ugorak pakla".

RAZOČARANJE DJEVOJKE Poznati francuski romanopisac Honore de Balzac (+1850) ovako je izrazio pojam muškarčeve ljubavi prema ženi: "Ljubiti znači posvetiti se jednoj ženi bez ikakve nade u revanš; to znači živjeti pod jednim drugim suncem u strahu, da se dodje dotle, te se ono dirne."

Uistinu idealno gledanje, koje bi ti - uvjeren sam - spremno potpisala. Ali kada se znade, da je Honore de Balzac pisao ljubavne pripovijetke tako skandalozne, da ih je Crkva stavila na indeks, i kada se ima pred očima, da je ovu izreku napisao u tzv. "Illusions perdues - Izgubljene iluzije", ovakvo idealno shvaćanje iz njegova pera zvuči uistinu kao jedna "izgubljena iluzija", jer se muškarčeva psiha ispoljuje sasma drukčije.

Neiskvarena djevojka muškarcu se približi puna idealizma i romantičnosti. Ona osjeća naravnu sklonost prema muškarcu i ide k njemu noseći u srcu jedno, ako ne posve nebesko, a to ipak relativno visoko poimanje ljubavi. Za djevojku ljubav je stvar srca. Prema njezinu poimanju ljubiti znači biti prožet osjećajima čuvstvenosti i nježnosti prema jednome drugome biću; osjetiti želju iskazati mu svestranu skrb; žarko žuditi za njegovom prisutnošću, priuštiti mu veselje, učiniti ga sretnim (Pierre DUFOYER, Il carattere e il cuore della giovane spiegati ai giovani, Milano 1957, 130).

A s kojim osjećajima muškarac gleda na djevojku?

Muškarac lako podliježe sebičnosti. Ako je to slučaj s vidom na cijelu njegovu sjetilnu stranu, ne može biti dvojbe, da će se ta njegova sklonost u najvećoj mjeri očitovati ondje, gdje je instinkt najjači i najneobuzdaniji, kao što je seksualni instinkt. Dobri poznavalac mladićeve psihe, moderni pedagog svjetskoga glasa Pierre Dufoyer piše:

"Izuzevši slučaj da se radi o posvema ispravnim dušama, koje su sa moralnoga i religioznoga stanovišta duboko formiranje - što je stvar relativno rijetka - nema pogibli, da će se pogriješiti, ako se muškoj mladeži pripiše izrazito sjetilan pojam ljubavi.

Bez jednog primjerenog odboja i u pomanjkanju uzornih primjera u obitelji, mladić se priklanja samoj naravi, koja mu kao najpoželjnije nudi fizičke elemente ljubavi. Ovi su, koji ga u početku vuku, pa ako susret sa gospodjicama poštenim i simpatičnim ponekada može proizvesti, te otkrije i počne cijeniti takodjer osjećajne elemente ljubavi, ovo novo obogaćenje njegova poimanja, ma koliko dragocjeno, neće učiniti da opadne njegova cijena fizičkog dijela" (Il carattere e il cuore del giovane, Milano 1954, 101).

I opet isti slavni pedagog ne ustručava se ustvrditi:

"Pojam, koji o ljubavi ima najveći dio, ostaje grubo sjetilan, jedva jedvice oplemenjen s malo nježnosti i željom da zaštiti miljenicu svoga srca. Ali prema drugim ženama i djevojkama pogled ostaje sa žigom senzualnosti, koja će se malko ublažiti i samo privremeno, kada otpočine na vjerenici ili zaručnici" (str.104).

U mladiću se dobom puberteta budi seksualni instinkt tolikom snagom, da ovaj ako nije ukroćen čvrstim i religioznim odgojem, neodoljivom silom cijelo mladićevo biće vuče gotovo isključivo u jednom smjeru, u smjeru seksualnog zadovoljenja i za tu stvar traži partnera u ženskoj osobi.

NARAV SJETILNOSTI U DJEVOJCI

Žena je po svojoj naravi sjetilna. I kada bi ona osjećala ono, što osjeća mladić, ne bi se ponašala posve drukčije nego što se ponaša on. Ako je pak njezina psiha drukčija od muškarčeve psihe, ima se to velikim dijelom pripisati konstrukciji njezina organizma. Sjetilnost je u njoj manje lokalizirana nego što je to slučaj kod mladića. Spomenuti pedagog PIERRE DUFOYER sjetilnost žene uspoređuje sa električnim termosom, koji je sav isprepleten električnim žicama i na svim dijelovima nalazi se jednako ugrijan. Mladić je pak sličan električnoj žarulji, u kojoj je užarena samo jedna nit. To je uzrok, te se ženska sjetilnost očituje manje niska, a više ljupka i profinjena. Sva ženska sjetilnost svršava na tome, da bi se ona zadovoljila milovanjem, zagrljajem snažnih ruku ili da se može osloniti na snažne muškarčeve grudi. Moralni pisci se gotovo i ne osvrću na sjetilnost ove vrsti, iako ne mogu, a da ne ukažu na pogibli, koje otuda izviru (Il carattere .... del giovane, 96 sl.). Pa i one djevojke, u kojima se probudio seksualni instinkt, te traže nadopunu ljubavi u njezinim fizičkim komponentama, ove neće općenito ugušiti duhovne i osjećajne komponente ljubavi. One se redovito zadovoljavaju poljupcima i milovanjem i ne idu dalje. (Isti, Il carattere ... della giovane, 131)

Kod mladića je stvar drukčije. Muškarac potpuniji i totalitarniji traži ili sve ili ništa. On se teško zaustavlja negdje na sredini. Njegove težnje idu u skrajnost, pa makar se one i ne ostvare (Il carattere ... del giovane, 98).

DVIJE TIPIČNE GRUPE MLADIĆA S VIDOM NA LJUBAV

S vidom na ljubav mladići se dijele u dvije grupe posve različite. Između dva ekstrema postoji cijela serija tipova, koji imaju više ili manje karakterističnih crta tih dviju tipičnih grupa.

U prvu grupu idu mladići, koji nisu primili nikakav odgoj obzirom na ljubav i povode se za modernom strujom svijeta, koja je puna grube sjetilnosti. To su oni, koji se zovu pokvarenjaci, robovi strasti. Za njih je ljubav nešto čisto fizičko, žena im je sredstvo ili najviše drugarica u uživanju. U dodiru sa djevojkama traže, kako će u sebi uzbuditi što jače seksualni nagon, pa ako ove nadju sebi sklone - ako su strašljive, oni ih znadu zadobiti prisilno - tada traže, da povećaju seksualnu razdraženost jednim međusobnim zagrljajem.

Nemoj ih zamisliti odmah prostacima i brutalnima. Oni se ukazuju fini, puni komplimenata, pravi kavaliri. Ako se one očituju sklone, neće propustiti, a da ih ne zagrle i da im iskažu najživlje dokaze nježnosti. No cijeli taj postupak nije drugo ako ne prevara i sredstvo zavodjenja, kako bi postigli svoj cilj, kako bi fizički ostvarili ono, na što ih potiče njihov nagon. Dobro znadu, da se gospodjice ne predaju kod prvoga susreta, da ih treba osvojiti i slomiti im otpor. To je jedina ambicija, koja čini, te se prikazuju naoko zaljubljeni. Djevojka, koja se dade zavesti, treba da je uistinu posve naivna, lakomislena, pijana od osjećaja ljubavi i želje da bude ljubljena.

Može se ponekada dogoditi - i jedan preokret u ovim mladićima. Moralna snaga i fina strana djevojke može na njih utjecati, da je ne žele samo u sebične svrhe, nego da i njoj žele sreću. Ali u ovakvoj ljubavi vrlo je mali dio onoga, što oni nudjaju prema onome, što hoće da zadovolje. Prava bračna ljubav je podjela na dvoje i izmjena: nije samo želja dobra druge osobe tako, da se pritom potpuno zaboravi na sebe, nego je nastojanje ostvariti sreću drugog bračnog druga i s time ujedno naći vlastitu sreću.

U jednoj istinskoj ljubavi ova dva elementa nalaze se u jednakoj mjeri: ali gdje je darivanje sebe 20 % proti 80 % traženja sebe, tu je ljubav jako osrednja. Tu se ljubav nalazi ugušena. Karakteristična je takva ljubav za ovaj tip mladića: kod njih potražnja daleko nadmašuje darivanje.

U ekstremnoj su opreci ovima mladići

koji su primili i znali su cijeniti plemenito formiranje na ljubav. Od mladih dana naučili su da pod čuvstvenim i duhovnim vidom motre tjelesni elemenat ... Poznavali su od doba pubertета mučne borbe, da se očuvaju čisti i mišlju i djelom. Možda su ponekada i pali, ali opet su prihvatili borbu, da očuvaju netaknut ideal čistoće i poštivanja sebe. Obzirom na djevojke naučili su u njima gledati nešto više od samoga tijela i njihova čara. Upoznali su njihove osjećaje srca: sanje o posvećenju jednome mužu i dječici, snove nježne odanosti i žarkog darivanja sebe. Upoznali su kakva treba da bude prava ljubav: posjedovanje i zajednički život; darivanje vlastite sile u službu dvostruke krhkosti - naime žene i djece; posvećenje sebe njihovu probitku i njihovoj sreći. Upućeni su, kako je srce djevojke osjećajno i dragocjeno, kako se brzo uzbudi i brzo ga uznese nada; ranjava ga razočaranje i duboko u nj utisne jedno bolno obilježje. Naučili su, kako treba poštivati osjećajnost žene i kako imaju biti na oprezu, da se ne upuste u jedan zavodljivi flirt, u početku opojan, ali na svršetku okrutan.

Uza sav ovakav jedan odgoj, koji je uistinu rijedak, oni se nisu pretvorili u andjele. Oni ostaju ljudi od mesa i krvi, osvaja ih tijelo žene i prostačke težnje, koje im se javljaju, moraju bez prestanka potiskivati idealnim gledanjem na ljubav. Ostaju podložni padu, i da bi sačuvali nezasjenjen pojam o pravoj ljubavi, trebaju da nadju podršku u idealnim djevojkama.

Ali djevojke i s ovakvim mladićima, ako ih nadju, moraju biti na oprezu i ne smiju

se predati svojim nadama bez rezerviranosti. Već sam rekao: ni ovakvi mladići nisu andjeli. Dodir sa djevojkama privlači ih. Osjećaju neko osvježenje u njihovu društvu. Ponekada im znadu praviti i posjete. Ali, protivno nego što se djevojka nada, oni su daleko od pomisli, da bi ih vjenčali. Nakon izvjesnih susreta s nekom djevojkom, njihovo zanimanje za nju počne opadati. Ne svidja im se lice, stas, karakter. Razgovor im se ukazuje prazan, zanimanje ništavo ... Prvotna atrakcija završila je kao oganj, koji je potpiren pod rukovetom suhe slame. A djevojka je sa svoje strane bila sagradila u svojoj bujnoj mašti cijele čarobne dvorce. Snivala je o svome vlastitome ognjištu i već je gledala početak njegova ostvarenja. Sve je proračunala možda u tančine. A to je baš bio jedan novi poticaj za mladića, da se nje oslobodi. Mladić ima osjećaj, kao da mu stavljaju na ruke okove, da već nije svoj gospodar i da se odveć brzo dao vezati. A mladićima nema mrskije stvari od ove. Oni hoće da budu slobodni i traže slobodu u izboru.

Uslijedi lom. On nezadovoljan, - ona razočarana i osamljena.

Ovakve mladiće nije rijetko naći ni medju onim boljima.

Na djevojkama je, da ne grade kule u zraku i da se ne predaju lako naivnim nadama.

Što se pak tiče mladića iz one grupe sjetilnih tipova, djevojka neka ima na pameti, da su njihovi iskazi ljubavi samo meka na udici, kojom ih najveći dio od njih hoće da zahvati i iskoristi u grube sebične svrhe bez

ikakve iskrene želje ni za njihovo dobro ni za njihovu sreću.

Svi su mladići seksualni! Tako konstatira spomenuti pedagog svjetskoga glasa Pierre Dufoyer (Il carattere ... dei giovane, 112. Iz istoga crpio gornje navode, str.105 - 112).

Razlika je izmedju jednoga i drugoga tipa mladića samo u tome, što prvi popuštaju svojoj grubej sjetilnosti, a drugi je nastoje disciplinirati. Prvi osjećaju živu privlačivost obzirom na ženske osobe, ali nemaju nikakva poštovanja prema njima. Dosta je slušati njihove prljave razgovore, da se o tome uvjeriš. I oni drugog tipa privlače ženske osobe, ali im iskazuju veće poštivanje u mislima i djelima. Za prve je ljubav prije svega tijelo, a onda možda i s malom primjesom osjećaja. I za druge je ljubav tijelo, ali popraćena je nježnošću i darivanjem sebe (Isti, 113).

IZJAVE MLADIĆA O DJEVOJKAMA Poslušaj nekoliko izjava grubo sjetilnih mladića prvoga tipa:

"Mijenjati često djevojke, da griješim, držao sam kao posve razumljivo."

"Ona me voljela, veoma voljela, a ja nju samo zato, da zadovoljim svoju putenu nasladu."

"Moji su drugovi obično ponedjeljkom pričali svoje ljubavne zgode, koje su u nedjelju doživjeli i izjavljivali, da bi život bez djevojaka bio ništa."

"Do sada sam smatrao djevojku samo kao orudje, kojim može muškarac zadovoljiti svoju putenu nasladu."

Jedan je pisao svome prijatelju: "Moj temeljni princip, što se tiče djevojaka, tebi je poznat. Gdje je izgledalo, da će biti teže, to me je više podraživalo i ja sam radio. Ne radi slatkog lica, ili kratke kose, ili lijepo izgradjenih nogu. Što je teško, moram imati. Pa sam tako često uspio, gotovo uvijek. Pače tako daleko, da je bila posve moja. Tada sam je odgurnuo nogom. "Tvoja - i ti je puštaš da padne". To je bilo načelo. Kod toga nisam nikada osjetio kajanja, već samo slatki osjećaj, biti - pobjednik." (HARDY SCHILGEN, Ti i On, Zagreb 1943^2, 81 sl.).

IDEALNO GLEDANJE NA DJEVOJKU

A kako idealan mladić gleda na djevojku? Gdje su njegove izjave? Teško je i rijetko se nalazi nešto uzvišeno i lijepo usred atmosfere zatrovane grubom sjetilnošću. Ipak kao jedno dragocjeno zrnce bisera čitam ove tako uzvišene misli jednoga mladića, mornara na ratnoj ladji Maillé-Brézé, koje je zapisao u studenome 1958.god. u svome dnevniku pod naslovom: "Djevojka moga kršćanskoga sna".

Evo tih misli u cijelosti:

"Ja je želim imati s otsjevom čistoće,

kao kristal ili bistri izvor, koji osvaja svojom rezerviranošću i poštivanjem, koji ona ulijeva. Neka bude sunce, blizu koga se raspline svaki ružan san! Neka bude taj neokaljani snijeg, koji ispunja naše siromašne ljudske napukline!

Ja tražim, da otsjeva vedrinom,

kao poljski cvijet, i da otsjeva onim osmijehom, koji može da grane samo iz sačuvanog djevičanstva.

Neka postojano na njezinim usnama cvate osmijeh, kao i čistoća u njenim očima,

taj svijetli smiješak, koji stišava naše oluje!

Ja tražim, da bude osjećajna, slatka i ljubazna.

Da se pripravi, da postane vjerna supruga, jedna zlatna majka.

Da finoća i nježnost budu njezin ukras! Da njezina prisutnost bude jedan poziv na pouzdanje i mir!

Ja želim pače, da bude malko osjetljiva, da je, kada se privine na moje grudi, mogu tješiti.

Ja je želim imati jednostavnu, iskrenu i diskretnu.

Podnipošto neću da vidim umjetno lice starova, već onu naravnu ljepotu, koja je činila, te se o Bl. Djevici moglo reći, da u njoj nije bilo drugo, ako ne milost.

Svježe i slatko jutarnje svijetlo, bogato večernje rumenilo, da moje oči budu traži-

le, da otpočinu na njezinu licu!

Ima biti konačno zdrava dušom i tijelom.

Da se ne preda avanturama, koje traže jednu žrtvu dnevno,

već da se pripravi, u samoći, da preuzme svoju ulogu kod ognjišta.

U jednu riječ, da ona ostvari ideal, ka kojemu teži cijelo moje biće,

ono, što ja ljubim neusporedivo više od sebe samoga i radi čega ja molim i ponekada trpim ....

Djevice Marijo, štiti sve djevojke.."
(Foyer Notre-Dame, Louvain, god.24 - N°8(1959) 133 sl.)

Koje uzvišeno shvaćanje! Tko bi mogao i pomisliti, da ovako može misliti jedan mladić, kada si upoznata s njegovom psihom!A ipak još uvijek ovakvih idealnih mladića ima.

TVOJ POZIV

Ako ih je premalo, ti si pozvana, da ih ovakvima odgajaš. Ti si pozvana, da budeš otkupiteljica svijeta,koji iz dana u dan tone sve dublje u grubu sjetilnost.

Ali, ako se u djevojci izgubilo ono nešto, što podiže grubu muškarčevu psihu, ono nešto, što ga upravlja, da se zagleda u krasote neba, krasote, koje djevojka po svojoj naravi i kršćanskom pozivu ima da siplje iz svojih čistih očiju, iz svoga lica, iz cijele svoje pojave? ... Čemu se tada svijet može nadati?

Jedna od djevojaka napisala je na jednom od listića, koje sam porazdijelio, riječi, koje su me duboko dirnule i koje sam više puta pročitao: "Duboko sam uvjerena, da je naš stav prema ljudima, naša "djetinja duša" za ovo doba više smiješna nego privlačna. Malo je onih, koji to cijene. Ali, naidji baš na one rijetke!? Ipak ću ustrajati u dosadašnjem (stavu) - radi ličnog zadovoljstva".

Ovako može da govori samo fina ženska duša, koja uvidja svoju misiju, ali osjeća gorko razočaranje radi oprečnog mentaliteta svijeta našega vremena.

Ostani čvrsta u svome kršćanskome shvaćanju, pa makar cijeli svijet drukčije mislio! Samom svojom pojavom ti sipaš svjetlost, koja tjera mrak i suši baruštine nemorala.Priznajem, teško je prolaziti usred blata, a da se ne zablatiš; izgleda smiješno hodati sa svjetiljkom, dok sve pred tobom bježi i traži mrak. Ali služiti drugome kao ideal ne može se,ako ne uz cijenu žrtve. I čekati, da se suzbiju tmine, ne može se, ako ne uz cijenu, da se ostane svjetlost ....

7. ULOGA DJEVOJKE OBZIROM NA ZARUČNIKA I NJEGOVE SKLONOSTI

DATI SE OPLIJENITI ILI DRUGOGA OBOGATITI?

Svaka normalna, zrela djevojka iz iskustva znade, da je ona za mladića predmet pažnje i atrakcije. No ne znam, koliko su djevojke obično svijesne snage te svoje atrakcije. Nema toga sjetilnoga predmeta, koji bi na jednoga normalnoga mladića bio od većega upliva, nego što je to jedna neiskvarena djevojka sa svojom nježnošću, dobrotom, uzvišenošću. Tu vrijede riječi GOETHEA: "Ono što je vječno žensko, to nas privlači". (Kod HARDY SCHILGEN-a, TI I ON, Zagreb 1943[2], 116). Providnost je te darove ženskoj duši učinila prirodjenim, a sve sa ciljem, da to, kao najskupocjeniji miomirisni balzam i najdragocjeniji miraz ponese u brak netaknuto, pa time da zalije i obogati dušu muškarca, koji je po svojoj naravi opor, često krut i koji uslijed podavanja izvanjskim akcijama zaboravlja na blagodati čisto ljudske. Ali djevojka redovito posjeduje ne samo ove unutarnje darove, nego i izvanjsku ljepotu. Darovi neprocjenjive vrijednosti, koji imaju moć, da oporu muškarčevu dušu učine ljudskijom, nalaze se u lijepome omotu. Ovim se pak tako lako upali muškarčeva putena pohota, i divlji oganj, koji u njemu plane, zastre ono više, vrhunarodno svijetlo, izvrne red težnji i mjesto da gleda ka-

ko će uzvišenim darovima ženske duše obogatiti srce, on počne biti pohlepan, da ženskim tijelom radije nahrani nezasitnu putenu zvijer u sebi.

Cilj, koji je Providnost namijenila združenju muškarca sa ženom, tražio je, da žena lijepu dušu posjeduje u lijepome tijelu, a ženi je ta ista Providnost dala razbor, da može razumno postupiti obzirom na muškarčeve sklonosti prema njoj. Ostavila joj je slobodnu volju, hoće li za cijenu omota žrtvovati ono bitno i hoće li se za volju jednog hira strasti odreći svoje uloge, da nisko podigne, a kruto i neotesano oplemeni. Ima odlučiti, hoće li da doživi ulogu lijeka, čija je krepost pohranjena unutar slatkoga omota, koji nerazboriti bolesnik isiše, a sam lijek ispljuva ili će pomoću slatkoga omota prodrijeti do žarišta bolesti, da je liječi.

U životu žene ima posebno jedna perioda, kada je njezin izbor stavljen na kušnju, a to je vrijeme zaruka.

CILJ ZARUKA

Kako moderni pedagog svjetskoga glasa, PIERRE DUFOYER, obrazlaže, "stvar je normalna, da zaručnica čezne, da se nadje sa svojim zaručnikom i da kuša jedan uvijek novi užitak, ako ga često vidi. Ali ovi susreti moraju prije svega služiti boljemu medjusobnome upoznavanju, svedjer iskrenijemu i prisnijemu, da se upozna, postoji li ili ne postoji mogućnost jednoga uspjelog snubljenja, garancija jednoga kreposnoga i sretnoga života u dvoje ... Može se naime dogoditi, da je (djevojka) bila pod odveć živim utiskom, pod nekom

spontanom atrakcijom; da je bila privučena nadasve izvanjskim svojstvima, pače, pretvaranjem ili prevarom. Zato je potrebno steći sigurnost da izvanjskoj atrakciji odgovaraju kvalitete duha i karaktera, koje obećavaju, da se može nadati, te će obitelj, kako se projektira, biti istinski sretna". (Il matrimonio, il libro della giovane, sa franc.preveo Antonio Corti, Milano 1958, 137 sl.).

U sticanju podataka o budućem životu u braku, djevojka mora poznavati i momentalno psihološko raspoloženje njezina zaručnika. Kakvi osjećaji struje zaručnikom za vrijeme zaruka?

PSIHOLOŠKO STANJE ZARUČNIKA

Evoluciju duševnog stanja i proživljavanja zaručenog mladića spomenuti pedagog PIERRE DUFOYER ovako riše u knjizi "Per te, fidanzato e giovane marito" (prijevod sa francuskoga od SIGMA-e, Milano 1958):

"Do sedamnaeste ili osamnaeste godine mladić predan samim spontanim sugestijama svoga temperamenta i društvenoga ambijenta, prožeta erotizmom, kakav već jest ovaj našega doba, bez ikakva pozitivna odgoja o životu i ljubavi, goji o ljubavi jednu predodžbu, u kojoj putenost zauzima jedno dosta istaknuto mjesto ili čak pretežno ... Ako još ne misli na ženidbu, ne znači, da je dezinteresiran za ženski svijet i fizičku stvarnost ljubavi. Kada mu se pruži prigoda, neće mu biti odvratno zalaziti medju djevojke ... Hvatanje kontakta sa ženskim svijetom u izvjesnim časovima bit će ga razdražilo, ali sve u svemu obično zasladi i

ublaži oštrinu putene želje mladića. U njegovu načinu poimanja ljubavi malo pomalo se uvriježe svijesno ili nesvijesno stanoviti elementi većma osjećajni. Ljupkost i slabašnost žene djelomično su utjecale na brutalnost bezimene želje. Nježnost i finoća djevojke za mladića su jedno otkrivenje, kako njegovo lično poimanje ljubavi mora poprimiti nove oznake, manje putene. Upoznavanje više čuvstvenog načina, kojim obično poima ljubav žena, privest će ga u izvjesnoj mjeri, da se počne donekle stidjeti nad samim sobom i nad svojim načinom gledanja. Mladić će svejedno otkriti duboke oznake ljubavi istom, kada se zaljubio u jednu djevojku, ali neće ni tada, ako ne djelomično. Onog dana on ne traži više samo tijelo, nego hoće da sa svojim životom sljubi cijelu osobu kao takvu. Kada ga dirne opojna i pročišćavajuća radost ljubavi, koja se radja, njegovu afektivnu emociju neće već stvarati žudnja za posjedovanjem, nego će to biti duboka želja učiniti sretnom jednu djevojku i čvrsta volja da je štiti protiv krutosti, koje nosi sa sobom život. Za izvjesno vrijeme njegova ljubav uistinu proživljava jednu ekstazu, pri kojoj on većma misli na radost da učini sretnim drugoga prije nego sebe. On, koji je do jučer bio toliko sebičan, instinktivno i spontano je obratio misao, kako će učiniti ljubav drugome. Traži za to prigode .. Gleda, kako će, što je moguće više, biti u blizini svoje zaručnice. Ne zna već što bi poduzeo, da joj zasvjedoči svoju ljubav. Kada bi imao snage za toliku smjelost, obasipao bi je poljupcima bez prestanka ... Blizu nje cijeli satovi prolaze mu kao minute, upravo lete. Uvijek mu je odveć rano, kada je mora napustiti; boli ga, što mora to da učini; nikada ne završava s pozdravima, osim ako ga jedan nemilosr-

dni vlak ne prisili, da ih naglo prekine. Pa i onda, u zadnjem hipu, izlijeva cijelo srce.

Njegova ljubav isključuje druge djevojke. On, koji je još u predvečerje bacao znatiželjne poglede na druge djevojke, sada nema očiju, ako ne za jednu. Samo ona ga interesira, samo njoj su upravljene njegove misli i osjećaji. I traži, da se i ona vlada jednako, jer je njegova ljubav ljubomorna."

Pričala mi je jedna mlada žena, kako je njezin muž bio na nju strašno ljubomoran od časa, kada su se upoznali. Kada su prolazili ulicom, on je pazio na svaki kret njezine glave, na svaki mig očiju. Ako ju je netko pozdravio, odmah mu je morala iznositi rodoslovlje dotičnoga i obrazložiti, zašto ju je pozdravio.

"U času, kada je imao pasti izbor, kada se osjećao blizu, da dade prvu izjavu, bio je sav u strahu, da ga ne preteče jedan takmac i da mu ne otme onu, koju ljubi. Sav je ushićen od radosti, kada vidi, da se njegovi osjećaji prihvaćaju i uzvraćaju. I sada hoće da sačuva, što je stekao. Zato joj se tako brižljivo udvara. Para mu se srce i uznemiren je, kada njegova zaručnica radi posla ili studija ima da podržava kontakt s drugim mladićima; strepi, da mu je ne otmu. Ima osjećaj, da živi jednim drugim životom. Sve je u njegovim očima poprimilo novo svijetlo ... Optimista je i prema svima je blagohotan ...

Nekoliko sedmica provede on lako u čistoći. Pravi je kontrast sa krutošću časova koje je proživljavao još pred malo vremena. O-

sjeća, kao da je ušao u jedan novi svijet, u kojem će mu biti lakše pobijediti svoje zle demone ... "

Ali "proljeća nisu vječna. Poslije nekoliko tjedana, najviše poslije mjesec-dva dana, stanje zaručnikova ushićenja, koji se nalazio izvan sebe i izvan svoga tijela, postepeno ide k svršetku. Duh poprima svoj uobičajeni pravac, u kojem predanje sebe nema prvo mjesto u životu čovjeka ... Sada već prividno oslobodjenje od napasti, koje je uživao zaručnik pri radjanju ljubavi, ustupa mjesto jednome složenijemu stanju. Tu se u jednoj borbi različitih alternativa miješaju glasovi savjesti, volje poštivanja zaručnice, straha, da je ne uvrijedi, želje za posvemašnjim sjedinjenjem. Ova posljednja težnja jasno se očituje držanjem modernoga zaručnika i slobodama, koje on sebi dopušta u istoj javnosti ... Elementi želje (za tjelesnim posjedom zaručnice) ... teže da zauzmu prvo mjesto." (Str. 19 - 27).

ULOGA I ZADAĆA ZARUČNICE

Dok je mladićeva ljubav bila u ekstazi, djevojka, mlada zaručnica, mogla se držati pasivno. Ako je neiskvarena i dobro odgojena, sama njezina prisutnost, kako sam spomenuo na početku, pobudom je, da mladić profini i podigne svoj pojam ljubavi. Ali sada, kada njegova ljubav poprima opet, i to pretežno, svoj aspekt od mesa i krvi, djevojka ima da stavi u pokret sve darove duše i srca, da na moralnoj visini suzdrži zaručnikovu ljubav. Ima da podiže moralne brane i nasipe.

"Najpitomije rijeke, koje bogato oplodjuju svu okolnu zemlju, koje su blagodat za sva

šela i gradove, što su uz njih, mogu - piše MARGARETA CSABA - za proljetnih nenadanih poplava uništiti i pokriti mutnim valovima sve oko sebe, ako nemaju dosta jakih nasipa. Isto je tako s muškarčevom strašću. Ona je slična bujici, koju treba prije poplave staviti u kolotečinu i medju dostatne nasipe, i ona će tada biti blagodat. Ta se muškarčeva strast ne smije ni u kojem slučaju razdražiivati lakoumnom nošnjom i vladanjem, a još manje uzburkati osjetilnim ljubakanjem. Potrebno je uostalom, da već žena u doba zaruka nadje onaj nježni glas pun ljubavi, onaj mili, ali čisti pogled, kojim će biti na pomoć mužu kroz čitav život. Jer se često dogadja, da spolni problemi ne nestanu u braku, nego tek onda započnu. Čovjek, koji živi samotno, bori se nekako lakše sa svojim požudama, ali kad se ono biće, koje on ljubi, zajedno s njim znoji pod teretom odricanja onda je tu potrebna mnogo veća jakost i ustrajnost." (Njezin bijeli vijenac, Zagreb 1940, 131)

Vrijeme zaruka jest vrijeme kušnje, u kojem će se otkriti, kolika je svijest djevojke o njezinoj uzvišenoj misiji, koju joj je namijenila Providnost, da bude "katarza" prostačke muškarčeve ljubavi ili njegova najbliža prigoda grijeha. To je doba kušnje, da se ispita buduća moralna snaga bračnih drugova, kada se nadju u sličnim okolnostima, hoće li imati snage, da sačuvaju vjernost i održe zadanu riječ jedno drugome. Zaruke su dilema, da se djevojka odluči na ulogu andjela ili zavodnice; da bira, hoće li zaručniku olakšati pobjedu u pogibli, kojoj je izvrgnuta njegova čistoća ili će ga svojom podatljivošću povući lakše u blato.

"Sjetite se takodjer - piše jedan moderni pisac - da jednoga dečka održanje čistoće košta mnogo. Olakšajte mu borbu, mjesto da ga provocirate ili se očitujete odveć slabe iz straha, "Da vas neće više ljubiti". Ako dečko nešto vrijedi - a samo za takvoga se zaslužuje udati - ljubit će vas još više, jer će vas poštivati, budući da će imati potvrdu, da će se kasnije moći u vas pouzdati." (LOUIS BECQUÉ, - Qu'est-ce qui est permis aux fiances? u Ecclesia, 116 (1958), 62).

Kao što je istaknuto u orisu psihološkog stanja zaručnika, ako je on istinski zaljubljen u svoju zaručnicu, on strepi, da ne nadje nekoga rivala u svojoj ljubavi. Teško je zamisliti, da će istinski zaljubljen zaručnik napustiti svoju zaručnicu zato, što ona hoće da čuva svoje i njegovo dostojanstvo. On se može u časovima spopadanja strasti uistinu prijetiti da će to učiniti, ali ako njegova zaručnica ostane uporna i čvrsta, on će se iz ofenzive povući zasramljen, a pun udivljenja nad moralnom čvrstoćom svoje zaručnice.

"Koliko je sve mladića bilo labavih, putenih, a koji su se u dodiru sa čestitom djevojkom odmah razabrali! Govorili su: ništa nego pomisliti na nju, pa je već bilo nemoguće" pasti u prostotu. (Isti, nav. mj.)

"Bio sam dosta pokvaren, ali je jedna djevojka učinila na me takav dojam, da sam izbjegavao grijeh." To priznaje jedan, koji se nije s njom nikada družio. Evo nekoliko drugih priznanja:

"Nedavno sam upoznao čistu i plemenitu

djevojku. Time sam potpuno izgubio moje pohotne osjećaje. Mislio sam na to još samo s čuvstvom najužasnijega zgražanja. I nisam se više usudio, da ma samo i načas s veseljem pomislim na pohotne radosti s drugim djevojkama."

"Ona me je često, ako sam bio u pogibli da sagriješim, od toga sačuvala, što se njena slika u meni pojavila i kazala: "Sagriješiš li sada, nisi više vrijedan, da me pogledaš". "Ja sam i mislima griješio. Ali kada sam ugledao djevojku, njene nedužne oči, tada bih bio mogao sam sebe ispljuskati i bio sam radi toga bijesan, da sam tako što i mogao pomisliti."

"Ako me spopadnu ružne misli i niska priroda sili na popuštanje, tada me kod pomisli na ovu djevojku često pograbi pošteni gnjev i upravo se gadim sam sebi."

"Upoznao sam jednu djevojku, koju sam poštivao. Ona je bila moj andjeo i takova je još uvijek".

Tako eto, ako djevojka čuva čisto i plemenito srce, samom svojom prisutnošću potiskuje ono mutno i nisko, što tako često zasjenjuje mladića. Nema pogrešnijeg računa, nego kada djevojka misli, da će popuštanjem, podatljivošću učvrstiti ljubav. Ona takvim svojim stavom učvršćuje samo u muškarcu strasti, koje će u onome izopačenome smjeru djelovati i u braku i osvetit će se prvo njoj, jer im nije htjela promijeniti izopačeni smjer prije sklapanja braka. Nema labavijeg temelja braku od onoga, koji je sagradjen na samim tjelesnim sklonostima, i kojemu je glavna privlačna sila

putenost, seksualno iživljavanje. Kako veliki psiholog i pedagog protestant FÖRSTER zapaža, odveć intenzivna opojenost putene ljubavi paralizira one više, psihičke kvalitete ne manje od pijanog stanja uslijed alkohola. Erotska sila sigurno ima takodjer svoje uzvišeno značenje i svoje blagodarne učinke, ali samo, ako djeluje u savršenom skladu s onim višim vrednotama duha i srca. No ako se ovima suprotstavlja i daje im sporedno značenje ili ih ignorira i gazi, kao što to biva u predbračnom iživljavanju, tada slabi ili kida onaj najjači vez, što daje braku "vječnost", ruši ograde, koje su podignute zato, da ono bitno ne bude oslabljeno i razvodnjeno prekomjernim i mutnim bujicama izvana, koje nose oznake momenta bez refleksije. (Isp.F.W.FÖRSTER, Etica e pedagogia della vita sessuale, sa drugog njemačkog izdanja preveo L.E.BONGIOANNI, Torino 1911, 99 sl.).

Lijepo zapaža L. BECQUÉ u već citiranome članku: "Mlada djevojka, pomalo naivna, kada popušta požudi onoga, kojega ona ljubi, ne vodi računa o tome, kako ona riskira, da postane žrtva jedne disocijacije: Ona će imati s jedne strane sentimentalno ljubljenu osobu, a s druge strane nabavljača naslade. Zaručnik, koji bi snizio svoje posjete zaručnici tako, te one ne budu drugo nego "sastanci za putenost", ne očituje li, da ono, što on u njoj ljubi, nije toliko ono "jedino", nego što slovi kao općenito, i, u još većoj istini, svoju nasladu u njoj ... Mi se nalazimo na sasma protivnoj strani ljubavi, nego što je "ti" (jedina)". (Str. 60).

Djevojka, s kojom se mladić zaboravi

nerijetko ovome postaje iza grijeha odurna baš ona, kojoj je čas prije, da je zavede, iskazao svu umiljatost.

"Nikada ne bih uzeo djevojku, s kojom sam se zaboravio" - izjavio je tako ne jedan mladić.

Neki mladi čovjek, koji je imao poznanstvo, šastane jednog dana svoga prijatelja i ispriča mu, da se poznanstvo razišlo. Prije nekoliko dana on se s njom zaboravio.

"I zato je ona učinila svemu kraj?"

"Ne ona, već ja! - Ja sam odlučio, da je netaknutu povedem pred oltar, ali sam se prije nekoliko dana napio i dao sam se zavesti. Način, kako je ona na to pristala i meni se podala, tako mi se zgadio, - ne, nju ne mogu više uzeti za ženu." (Schilgen, nav.dj.,131).

ZNAKOVI PRAVE ZALJUBLJENOSTI

Da upoznaš, da li se u tebe istinski zaljubio mladić, i dosljedno, da li bez straha, da ćeš ga izgubiti, možeš na njega vršiti upliv držeći u disciplinaranosti njegove niske težnje, kao kriterij za to ima ti služiti majčinska i očeva ljubav prema tebi. Tko je ikada posumnjao, pita spomenuti moderni pedagog PIERRE DUFOYER, da je majčinska i očinska ljubav autentična? Pa što tu vidimo? "Majčinska je ljubav, ne da se to poreći, najvjernija medju svim ljubavima, što ih ima na svijetu ... Obično majke ljube dobro djece više od vlastitoga." Dosta se sjetiti svakovrsnog odricanja u kupovanju i hrani, da dobro bude

djeci. "Iz svega ovoga", zaključuje DUFOYER, jasno izbija, što sačinjava autentični karakter ljubavi: iskrena želja, koja ide do žrtvovanja vlastite sreće". (Per te, fidanzato, 38 sl.).

A ako nisi sigurna, da te tako ljubi, a od tebe traži popuštanja?

Ne upuštaj se u prijateljevanje s dotičnim, jer ćeš se naći oplijenjena.

NEDOVOLJNA ZALJUBLJENOST

Dr. MILAN BEDENIĆ piše: "Muškarci, koji već nakon posve kratkog poznanstva ženi očigledno preuranjeno stavljaju intimnu ili ženidbenu ponudu, ali i žene, koje na takve ponude pristaju, obično su diletanti u ljubavi. Svaka je dezinteresiranost za pitanje, da li odabranica, odnosno odabranik uzvraća vlastite osjećaje, znak nadprosječne subjektivnosti ljudi, koji u prvom redu misle na sebe, a koji se nerijetko to upornije nameću, što je izrazitiji otpor, na koji nailaze ... Nije teško prozreti prosca, koji zanosno i patetički deklamira o idealnoj ljubavi i bračnoj sreći ili, koji odabranicu uvjerava, da je ona jedina žena, koju cijeni i da sve druge žene prezire. To su većinom nepouzdani laskavci, koji će vjerojatno prilikom prvog nesporazuma i sadašnju odabranicu uvrstiti medju prezrene žene i potražiti novu naivku, da je neko vrijeme na sličan način obmanjuju. Ali i iskreno precjenjivanje partnera" nije znak iskrene zaljubljenosti. "Mnogi primitivni i egocentrični neurotici tvrde, da bez odabranice ne mogu živjeti, a neki svoju prošnju popraćuju raznim prijetnjama. Ali ti ljudi s njom obično u braku pogotovu ne mogu izdržati."

(Duševna higijena, Zagreb 1956, 336 sl.)

Isti Dr. BEDENIĆ iznosi razne slučajeve nedovoljne zaljubljenosti.

Evo takav jedan:

Jedan akademičar pleše na zabavi sa svojom zaručnicom i oboje slučajno padnu. Tom prilikom je kratkovidni zaručnik izgubio svoje naočale i počeo ih je tražiti po podu, a nije pomogao partnerki da ustane, premda je mogao djevojku pridići i bez naočala. Inteligentna zaručnica, koja je pri padu povrijedila nogu, s pravom sumnja, da li je svojem zaručniku u kritičnim situacijama prva briga ona. (Str.373)

VELIČINA I SREĆA ŽENE BITI A N D J E O

U modernome mentalitetu žena iz dana u dan sve više gubi svoje mjesto, koje joj je Providnost dodijelila, da bude muškarcu andjeo voditelj, da ga otkupljuje od niskosti i spasava od mutnih virova i da ga vodi k vječnim i čistim idealima. Glavnu krivnju za to snosi žena. Nema pravo da se tuži na raspuštenost mladića, nego ima da optužuje svoju slabost, popustljivost i što se dala zaraziti krivim nazorima. Povjerovala je, da su brane i nasipi kršćanskih propisa nešto zastarjelo, nemoderno, a zaboravila je, da te ograde i brane rječnoj vodi daju bistrinu i dubinu; da njoj istoj osiguravaju pod nogama teren. I sada se ponajčešće vidi u blatu s onim, kojega je imala iz blata izvući ili ga očuvati da ne posrne. Mnogi mladići optužuju nju, da im je bila zavodnica umjesto da im bude andjeo voditelj i spasiteljica.

Uza sav moderni mentalitet, koji se formirao, pitam te: što voliš biti?

Andjeo ili zavodnica?

Ne sumnjam, da sav bezbožni mentalitet i sva prostaštva, koja su se zakitila epitetom "moderan", nisu u tebi uništili svijetlu predodžbu i ulogu andjela. Ali ne smetni s uma, da se ne radi o biraju riječi, nego života. Nikada ne zaboravi, da ćeš izvan svake sumnje svome bračnome drugu biti ono, što sama učiniš od sebe!

8. PREDMETI KOJE TREBA PROUČITI

U ŠKOLI ZARUKA

OBRAZLOŽENJE TEME U PRIČI

Da se ne bi disgustirala temama o koristi, koja se ima izvući iz zaruka, osjećam izvjesnu potrebu pravdanja tema ove vrsti. Jedna priča pomoći će, da ne bih na dosadan ili otrcan način pokušao prikazati potrebu dosadnoga možda predmeta. Evo te priče:

Vjetar, voda i dobar glas podjoše jednom na put skupa. Ma da su bili toli različita sastava, svidješe se jedno drugome, i kada su se imali razići, upitaše se: "Kada ćemo se opet vidjeti?"

Voda reče: "Mene možete u svako vrijeme naći. Dosta je da izidjete na obalu mora, rijeke, pače samo na zdenac i da me zazovete."

Vjetar će pak sa svoje strane: "I mene možete posvuda naći."

Jedino dobar glas ne reče ništa. Kada su ga nagonili, da im na to odgovori, on uzdahnu: "Ja se nikada ponovo ne vraćam. Tko me je izgubio jedanput, ne nalazi me više".

Vrijeme zaruka isprepleteno je s jedne strane tolikim pogiblima, a s druge strane

potrebom sticanja tolikih korisnih spoznaja, da se ne mogu smatrati nikada posve iscrpljene preporuke, opomene, upute, kako će se to vrijeme korisno upotrijebiti. Djevojka se nalazi u okolnostima, da vrlo lako proigra svoj dobar glas, da ostavi jednu ljagu, na početku novog životnog puta, kojim se usmjerila ili da beskorisno protepe tako dragocjeno vrijeme, koje se nikada više neće vratiti. Nećete, dakle, smatrati, suvišno zaustaviti se još uvijek na problemima ove vrsti.

DUGI ILI KRATKI ROK ZARUKA?

U anketi na ovo pitanje dobio sam 19 odgovora. Medju ovima desetero smatra poželjnijim dugi rok zaruka, dok devetero misle, da je bolje, ako zaruke traju kratko vrijeme. Iz nekih obrazloženja razabirem, zašto se dijeli ovakvo mišljenje. Motivi su i za jedan i za drugi stav na mjestu: dugi rok koristan je, da se zaručnik bolje upozna i da se tako ne učini nepromišljeno jedan neopozivi životni korak; kratak rok ima prednost, što se manje izloženo pogiblima, da se izgubi nenadoknadiva nevinost, a i zato, da prvotni žar i prvi dojmovi ne izgube od svoje snage i svježine.

Koje imaju pravo?

Usprkos razlogu, koji - kako se čini - pogoduje duljemu roku zaruka, ipak pretežnijirazlozi stoje u prilog kratkome roku.

Obzirom na ovu stvar moderni svjetski pedagog PIERRE DUFOYER piše:

"Može se dogoditi, da financijski raz-

lozi ili ekonomski ili okolnosti studiranja sile, te se zaruke produlje preko vremena, koje bi bilo poželjno. Mi ćemo rado savjetovati periodu od devet do dvanaest mjeseci. Ako postoji prigoda, da se vidi u redovitim razmacima i ne ograničava se jedino na to, da se poput dviju grlica samo guče, takav rok dovoljan je, da se upozna i prosudi, je li se stvoreno jedno za drugoga. Zaruke, koje traju godinama, izazivaju posebni psihološki razvoj, ako zaručnici nemaju razboritosti, koja je odveć rijetka, da se što rjedje vide. Ovome teškome odricanju pogoduje, ako žive udaljeni jedno od drugoga. No borave li zaručnici u istome mjestu ili u blizini, žarka želja da se nadju skupa i obično pomanjkanje volje za odricanjem učinit će, te će sastanci učestati. U ovome slučaju povećava se mladićeva seksualna napetost i djevojčina nervoza ... Postoji drugi greben: umanjuje se medjusobna privlačivost. Kada se često vide, svrši se time, da jedan drugoga izmjeri od glave do pete i ispita svaki i najskrovitiji zakutak ... Ne postoje već teme za izmjenu misli: svagdašnji život to ne pruža, kako to pruža u braku radjanje djece. Ova ne pružaju dijela zajedničkim jadima, zajedničkim čuvstvima, zajedničkim radostima, zajedničkim kušnjama, što usprkos izvjesnim medjusobnim razočaranjima učvršćuje tijekom vremena ljubav supruga. Odugovlačenjem stanja u zarukama i ljubav zaručnika u osami poznaje malaksalosti, ohladjenja, uspavljivanja, što ovisi o fizičkim uslovima, o eventualnim sukobima u karakteru, o nespretnim intervencijama nekoga trećega. Ako je jedan od zaručnika samo malo naklon introspekciji (ispitivanju nutarnjih zbivanja) i kontrolira li brižljivo svoje ljubavne osjećaje, nije rijetki slučaj, da u jednom momentu krize

bude stavljena u sumnju prikladnost da sklapa ženidbu". (PIERRE DUFOYER, Per te, fidanzato e giovane marito, prijevod Sigma iz franc., Milano 1958, 28 sl.)

Isti pisac u svome djelu "Il matrimonio, il libro della giovane" (sa franc. preveo D.A. Corti, Milano 1958, 140 sl.) obzirom na rok zaruka daje ovaj savjet: "U perspektivi dugih zaruka, zainteresirani moraju imati dovoljno razbora, da u doličnoj mjeri prorijede svoje sastanke na način, te se postigne ovaj dvostruki cilj: ne zaputiti se slijepo putem, koji je opasan za njihovu moralnu neporočnost i ne prestati u dovoljnoj mjeri hraniti svoju medjusobnu ljubav. Naprotiv, u slučaju kratkih zaruka, ma da se ove nemaju skratiti u mjeri, te bude posvema oduzeta mogućnost donošenja jedne trijezne odluke o prikladnosti ili neumjesnosti vlastitog izbora, u ovome slučaju dogovaranja medju zaručnicima moći će biti češća."

VJEČNI ZARUČNICI Odugovlačenjem zaruka preko mjere bez posebno opravdana razloga, djevojka treba da računa, da se radi o jednome patološkome tipu, kojega treba da se otrese. Dr. M. BEDENIĆ u svome djelu "Duševna higijena u svakidašnjem životu" (Zagreb 1956, 328 sl.) iznosi primjere ovakvih e r o t o f o b n i h tipova. "Mnogi neurotici - piše on - traže od partnera prekomjerne dokaze odanosti i strpljivosti, zahtijevaju da je partner energičan i ujedno popustljiv, jak i istodobno slab, da prozire karakter drugih ljudi, ali da ne primijeti njihove vlastite slabosti i mane. Da stvara imponirajuća djela, a uvijek ima slobodnoga vremena, da je privlačive vanjšti-

ne, ali da time nikada ne izazove njihovu ljubomoru." (Str.330)

Poznavao sam dvoje zaručnika, koji su godinama išli skupa. Mislim da nikome,ko ih je poznavao, nije bilo sakriveno da se uzimlju. - Kako do braka nije dolazilo, interesirao sam se za razlog. Doznao sam, da je zapreka sa strane zaručnika. Netko ga kočio i ometao mu plan. U medjuvremenu su oboje prešli godine. Kada je u obitelji zaručnika nestalo one prve smetnje, čuo sam, da postoji druga. Razišli su se neobavljena posla.

Djevojka se ima čuvati, da u ovakvim iluzijama ne proigra svoju naravnu sreću.

GODINE, ZDRAVLJE, DRUŠTVENI POLOŽAJ, UKUSI

Kada bi djevojka na putu zapazila jedan svjetlucavi predmet, ne bi odmah povjerovala, da je zlato. I nakon jednog podrobnijeg ispitivanja, još uvijek ne bi vjerovala, nego bi zatražila mišljenje stručnjaka. A kako bi nakon prvih susreta s nekim mogla misliti, da je našla svoju životnu sreću? U donošenju suda o prikladnosti partnera lakše je pogriješiti nego u ispitivanju, da li je jedan predmet uistinu pravo zlato. Kada se radi o izboru partnera, put, krv, strasti, lijepi izgled, mašta, lako je zaslijepe ponavljajući se uvijek i iznova stara riječ Rimljanina TERENCIJA: "Ljubav je slijepa". A ipak, kako reče njemački pisac K.J. WEBER (+1832), "Život je umijeće, a bračni život je najfiniji i najteži dio toga umijeća". (Iz Junggesellenbrevier F. Voneisen-a) Tako je važno ne učiniti pogrešku, jer ono što je kazao engleski dramatičar

T. MIDDLETON (+1627) za izbor žene, važi jednako i za izbor muža: "U izboru žene, kaže on,kao u jednome ratnome planu pogriješiti samo jedanput, znači nepopravljivi poraz". (Anything for a Quiet Life).

Zato, obzirom na

g o d i n e

ili dob, prema savjetu liječnika i pedagoga, za djevojku prikladno vrijeme za brak jest, da ima 22 godine života, a za muškarca nekoliko godina više (25-30), tj. kada je duševna i tjelesna zrelost toliko usavršena, koliko zahtijeva poziv oca i majke. (H. SCHILGEN, Ti i On, Zagreb 1943,2 izd., 130; - P. DUFOYER, Il matrimonio il libro del giovane, sa franc.preveo D.A.Corti, Milano 1955,122) DUFOYER sa svoje strane opominje: " ... ako i jest poželjno vjenčati starijeg muža od nje, uza sve to ova razlika u dobi ne smije biti odveć velika. Razlika veća od deset godina obično znači nerazboritost, jer može donijeti mnoge godine udovištva, ... 12 - 13 godina". (Il matrimonio della giovane, 133 sl.) Inače, kada je nastupila zrelost, savjetuju liječnici što prije stupiti u brak. "Mnoge nepovoljne okolnosti na seksualno-higijenskom području imaju se pripisati kasnom stupanju u brak" - kaže Dr. A. NIEDERMEYER. (Handbuch der speziellen Pastoralmedizin, I, Wien 1951, 361)

Z d r a v l j e

zaručnika za djevojku podnipošto nije od sporedne vrijednosti. U naše doba javljaju se sve više glasovi, koji zahtijevaju, da se prije vjenčanjanabavi svjedodžba savjesnog liječnika o zdravlju zaručnika. Kada se znade za haranje spolnih bolesti, duševnih nastranosti, opterećenosti putem

baštinstva, ovakav postupak ima se samo preporučiti. Djevojka će prva pružiti svjedodžbu o svome zdravstvenome stanju. U svemu, pa i u ovoj stvari, ima se očitovati slobodna i otvorena, jer se radi o njezinoj životnoj sreći. "Izvan svake je sumnje - kaže DUFOYER - da izvjesne okolnosti opravdavaju jednu udaju, koja traži samoprijegor. Jedna bolničarka, na pr., moći će ponekada da se uda za jednog ranjenog ili sakatog. Ali ovi su slučajevi posvema iznimni. Jedan muž, jedan otac obitelji ima potrebu snažnog fizičkog i duševnog zdravlja". (Il matrimonio della giovane, 134 sl.) Rjedje je naići na mladiće spremne na jedan ovakav samoprijegor. Poznavao sam ipak jednoga, čija je zaručnica u jednoj zločinačkoj okolnosti izgubila ruku. On je svejedno uzeo za ženu, ma da su ga toliki odgovarali od takvoga jednoga koraka. Ovaj čin zasjekao mi se u sjećanje kao klin, i pomisao na takvoga čovjeka, koji je kasnije stradao, pobudjuje u meni štovanje i udivljenje.

D r u š t v e n i p o l o ž a j Poganski pjesnik OVIDIJE je napisao: "Si qua voles apte nubere, nube pari" - "Ako se želiš oženiti s jednom, kako se dolikuje, oženi se s jednakom". (Eroidi, IX, 32) Nekada je postojala ženidbena zabrana izmedju robova i slobodnjaka, izmedju plemića i pučana. Danas se ove razlike smatraju samo drugorazredne naravi i ne mogu stvoriti ne znam kako velike poteškoće. (Isp. NIEDERMEYER, nav.dj., 150).

U k u s i su medjutim vrlo važan faktor za jednu zajednicu, kakva je bračna. Ako su partneri posvema razli-

čitog ukusa i s takvim sklonostima stupe u brak, na njima se obistinjuje riječ glasovitog njemačkog humoriste JEAN PAUL-a RICHTER-a (+ 1825), koji kaza: "Brak često puta naliči dvjema kapljicama masti, koje plivaju na vodi, a da se ne amalgamiraju". (Iz Junggesellenbrevier F. Vonesein-a) Kako tvrdi pedagog DUFOYER, različitost u ukusima može da ozbiljno ugrozi bračnu sreću, pa radilo se to i o ozbiljnim i duboko kršćanskim partnerima. (Il matrimonio ... della giovane, 139). Isti u već citiranome djelu "Il matrimonio del giovane" piše: "Ako su, dakle, oprečnosti odveć velike, ako je život jednoga vezan na sjedenje, a druga je mondenka, ako jedan voli uz ognjište studirati povijest, a druga geografiju povezanu velikim putovanjima, ako na zvuk violine, koju jedan tako rado svira, druga zubima škripi, postoji mala mogućnost, da se u obitelji postigne, ne samo savršen, nego i najosnovniji žudjeni sklad. Treba zato odmah na početku izvidjeti, postoji li dovoljno slaganje u željama i ambicijama". (Il matrimonio ... del giovane, 127 sl.).

Isti pedagog DUFOYER obzirom na medjusobno povjeravanje opominje:

"Za vrijeme ovakvih sastanaka, neka se nastoji prikazivati, kako se po naravi osjeća. Prečesto zaručnici imaju sklonost uljepšavati svoj moralni izgled i razmeću se odlikama, talentima ili vrlinama, kojih nemaju ili ih u najmanju ruku ne posjeduju u stepenu, u kojem bi se htjeli predstaviti. Koji smisao ima baciti prašinu u oči i pokušati se poslužiti ovakvom prijevarom? Bliži se vrijeme, kada će takve namještenosti nestati, plitka glazura će se istrošiti i naći će se pred golom realnošću. Ne-

usporedivo je bolje dati se upoznati, sa neobojanim vlastitim karakterom, sa manama i vrlinama i sa više ili manje postojanom uravnoteženošću. Isto tako je vrlo poželjno, da se ovi susreti odigraju u obitelji, a ne u jednom površnom ambijentu, kao što su plesovi, večernje zabave, plesački zborovi, kazališta, kina i druge razonode. Nema za ovo stvari poželjnije nego što su tišina i mir obiteljskih krugova, reagiranja braće, sestara i rodbine, pohađanje zaručnika za vrijeme, dok se nalazi na poslu i u svome običnome ambijentu". (Il matrimonio ... della giovane, 141 sl.)

SAVJET RODITELJA Udaja je tako zamašan korak, pa je potrebno sa svoje strane sve poduzeti, da se ne počini neopoziva pogreška za cijeli život. Roditelji imaju pravo znati, kako djevojka namjerava usmjeriti svoj život, jer im mora biti na srcu njezina sreća. Ostaje prema tome teška dužnost otkriti roditeljima svoje nakane i poslušati njihove opravdane primjedbe uz cijenu napuštanja zaručnika. Može da bude sa njihove strane neopravdano ili čisto nepravedno kočenje. U ovom slučaju djevojka im je dužna otkriti svoje nakane, ali ih nije dužna poslušati, jer joj po prirodnom zakonu pripada ovo pravo. (A.ARREGUI, Summarium theologiae moralis, 13 izd., Romae 1937, 137 pod c). No obično će primjedbe roditelja biti dobronamjerne. Zato će se djevojka odreći svojih osjećaja i prihvatit će savjet roditelja, koji se zasniva na većem iskustvu života i dubljem poznavanju uslova, koji se traže za jedan uistinu sretan brak. (DUFOYER, Il matrimonio del giovane, 132 sl.)

Kada je već riječ o vlastitim roditeljima, djevojka će za vrijeme zaruka pokazati stalni interes za roditelje njezina zaručnika, iskazivat će im pažnju, nastojat će, da udje u kuću što je moguće boljim poznavanjem njihovih osjećaja i sklonosti, da njezino učlanjenje u novu obitelj bude traženo, a podnipošto ne nametnuto.

D J E C A P r v i i g l a v n i cilj braka jesu d j e c a . Posve bi čudno i vanpredmetno bilo, kada bi zaručnici razgovarali o svemu i svačemu, samo ne bi tretirali pitanje djece. Muškarcu u dobi mladenaštva djeca nisu pokretač odluke, da se ženi. U njegovu psihološkom raspoloženju zaruke bi mogle proći i bez osvrtanja na ovu okolnost, ma da je ona, kako sam istaknuo, prva i glavna svrha braka. Kako se, za razliku od muškarčeve psihe, divno ispoljila neiskvarena ženska duša u jednoj anketi, kada na pitanje: "Stavljate li u načelu ograničenje broju djece u braku" djevojke u apsolutnoj većini kategorički, odlučno odgovaraju: "NE!", "Nikako!" Ona pak, koja na ovo pitanje odgovara: "Za takvog se muža ne bih ni udala", ako iskreno i odlučno podržava ovaj nazor, zaslužuje najdublje štovanje. Ista je stvar s jednom drugom, koja na ovo sve nadodaje: "Tko se brine za ptice u zraku i ribe u vodi, brinut će se i za svoje stvorove, koje je stvorio na svoju sliku i priliku". Moram priznati, da sam ovim i sličnim odgovorima neobično bio dirnut. Ali dok jedna od djevojaka ispravno primjećuje: "U kršćanskom braku ne smije da postoji problem o djeci" - taj problem ipak postoji. Razlog zašto toliki muškarci ne idu na sv.sakramente, a isto tako, iako u ma-

njem broju, tolike udate žene, jest upravo u izbjegavanju djece. Razlog je jednostavan: nemoguće je odreći se djece, a da se ne izopače seksualni odnosi muža i žene. To je protunaravni grijeh, koji vapi u nebo. K tome, bez dovoljna razloga odreći se djece, znači odreći se glavne svrhe braka, kojemu su glavna svrha - upravo djeca. Tražiti samo nasladu, a izbjegavati bez opravdana razloga žrtvu, to je grijeh. To je gruba sebičnost, kojom se odriče podržavanje zajednice ljudskoga roda davanjem na svijet novih bića, i ova se bića lišavaju vječne slave na nebu.

Moraš uvidjeti, kako je važno staviti na sigurno ovu temeljnu tačku braka, koja je ujedno uslov za tvoj budući duševni mir.

Protiv naravi i bezbožna su sva antikoncepcionistička sredstva ili propagiranje pobačaja, što se znade pod velikim naslovima propagirati i putem novina. (Vidi VJESNIK, Zagreb 11.veljače 1960, str.2) To su teški grijesi protiv naravi, koji vape za Božjom osvetom.

Nikada i ni pod kakvim okolnostima nije dozvoljeno zloupotrebiti bračni čin.

Što onda?

Ako nastupe nemoguće stvari, kao što je bolest, velika neimaština i sl.?

Ako partner ne bude htio živjeti kao brat i sestra, tada se u slučaju ograničenja djece ima unaprijed opomenuti, da će bračne čine izvršivati po Božjemu zakonu u vrijeme, za koje medicina uči, da je neplodno i da tada

kod žene ne može doći do začeća. U takvom slučaju valja pitati za savjet ozbiljnog kršćanskog liječnika ili stručnu primalju, koji znadu, da je brak sveta stvar. (BLAGOVEST,XXIX (1960, br. 2, 17-21 -Isp.Dr.V.JELIČIĆ, Jedno moderno pitanje savjesti, Sarajevo 1943.)

Kada sam okupljenim djevojkama dao ovo rješenje, njih ono nije zadovoljilo. Rekle su mi, da se one nikako ne slažu s ovakvim rješenjem. Za njih je jedino rješenje: normalna bračna upotreba ili život na način brata i sestre.

Idealno rješenje, koje se ne može,nego pozdraviti. Ujedno lijepa svjedodžba u prilog neiskvarene naravi tih djevojaka. Ali životno iskustvo otkriva drukčiju stvarnost. I jer mi nije nakana stvarati jedan umjetni život, nego život osnovan na stvarnome iskustvu,smatram, da je za mladu zaručnicu od velike koristi znati i za ovo rješenje mučnoga i teškoga problema u braku.

Iz svega ovoga sama možeš zaključiti - kako je od presudne važnosti birati muža duboko religiozna, koji će poštivati tako mnogovrsne naravne i Božje zakone.

Jedna u anketi primjećuje: "Ja mislim, da je bolje dobiti dobrog i karakternog muža i do tada ne baš praktičnog katolika, nego tobože dobrog katolika nekaraktera".

Ja se posve slažem s ovim odgovorom,ako je riječ o "TOBOŽE" dobrom katoliku, jer tada se ovaj izjednačuje s onim "ne baš tako dobrim", kako ga opisuje dotična. Nikako se ne slažem, ako je na izboru dobar katolik i ne baš

praktičan vjernik. Ovaj neće imati smisla za tolika delikatna pitanja savjesti, o kojima ovise naši sv.sakramenti, vremeniti i vječni mir. Jedna piše: "Svijesna sam, da se neću ni udati jer duboko religioznog muškarca, gdje naći?"

PERIODA STICANJA DUHOVNE SNAGE

Što je H.De BALZAC mislio kada je napisao slijedeće retke, ne znam, ali napisao je istinu kazavši: "Brak je boj do iscrpljenja. Prije toga zaručnici traže blagoslov od Boga, jer ljubiti se vječno najsmjeliji je od svih pothvata". (Physiologie du mariage, I, 1)

Iz svega, što sam iznio, možeš uvidjeti, koliko se traži Božje pomoći, da bi se brak odvijao bez medjusobnog trvenja, grizodušja, kajanja, možda proklinjanja. Koliko molitve, koliko duhovne snage! Ako tvoja priprema na brak bude tekla u primanju sv. sakramenata, k tome ako budeš imala čvrstog duhovnog vodju i dnevno molila krunicu, ne sumnjam, da će ta priprema biti solidna. Tragedija je po djevojku, što ona najmanje misli na duhovnu okrepu u časovima, kada od ove ima najveću potrebu, mnogo veću od miraza, koji priprema za brak.

Gledaj svoj najljepši ideal, BL. DJ. MARIJU. Ona je bila zaručena s Josipom. Pa kako predstavljaš, da ju je našao andjeo, kada joj je donio ponudu Božjeg materinstva? Sigurno je predstavljaš, kako je svi predstavljaju. Predstavljaš je u molitvi i razmatranju. Ona neka ti bude ideal, da skupa s njome započneš pjevati "Magnificat" i nastaviš ga pjevati u vječnosti.

9. NARAVNI I VRHUNARAVNI ELEMENTI POTREBNI ZA STVARANJE JEDNE ČVRSTE I DOŽIVOTNE BRAČNE ZAJEDNICE

MEDJUSOBNA PRIVLAČIVOST MUŠKARCA I ŽENE I PLAN STVORITELJEV

Medjusobne privlačne sile, koje otkrivamo u neživoj i živoj prirodi, djeluju u pravcu spajanja elemenata i to nužno ili instinktivno. Privlačna snaga postoji takodjer - kako se zna iz iskustva - izmedju muškarca i žene. Ona je usadjena najdublje u narav. Prirodnim instinktom muškarac je usmjeren na ženu, žena na muškarca. Ali za razliku od pojava u neživoj i živoj prirodi, iako je privlačna snaga izmedju muškarca i žene takodjer usadjena u samu narav i instinktivno nošena prema drugome spolu, ipak je ova privlačna snaga podredjena čovjekovu razumu i volji. Čovjek je kao kralj svega stvorenog dobio u ruke uzde, da spajanje i sjedinjenje sa drugim spolom ljudske vrsti ne bude slijepo ni čisto biološke naravi, nego da se to sjedinjenje obavi pod kontrolom razuma i uz potvrdu slobodne volje. Za razliku od životinjskoga svijeta, u kojemu je spajanje izmedju mužjaka i ženke prigodno i kratkotrajno, čovjek sa ženom i žena sa čovjekom imaju da ostvare doživotnu zajednicu u dvoje. Stvoritelj je ustanovio taj zakon, a prepustio je ovim dvama elementima iste vrsti, da se traže i sami do-

nesu sud o prikladnosti medjusobnog sjedinjenja. Razum, da, ima da donese sud, i volja ima da dade potvrdu, ali spajanje se vrši najtajanstvenijom silom, silom ljubavi, koju je čovjek kao blagoslovljenu ostavštinu ponio iz zemaljskoga raja, da mu blaži krutost progonstva, i da poveže njega i ženu ovdje u jednu neraskidivu zajednicu, a ujedno da bude veza sa nestvorenom i neizmjernom LJUBAVLJU - s Bogom.

JEDNAKOST U NARAVNIM NEJEDNAKOSTIMA

Nejednakost, koja postoji obzirom na fiziološku gradju muškarca i žene, ne samo da nije na štetu jedinstva, nego upravo ta nejednakost najjačom vitalnom snagom vuče na medjusobno f i z i č k o spajanje jednoga i drugoga, da stvore tako medjusobno jedinstvo. Tjelesne oznake specifične za muškarca i ženu kao takve stvaraju s j e t i l n u ljubav, koja je posve prirodna. Neprirodna i protunaravna je, i zato teško griješna, ona osjetilna ljubav, koja ide za seksualnim spajanjem muškarca sa muškarcem, žene sa ženom. To je bludni grijeh sodomije, radi kojega je Bog spalio Sodomu u sumporu i ognju (1 Mojs. 19,1-28). Smatram suvišno isticati, kako ova privlačna sila muškarca i žene mora biti u granicama, koje je Stvoritelj zacrtao, da bi medjusobno tjelesno spajanje bilo dopušteno.

PLATON, da bi objasnio ovu pojavu privlačivosti muškarca i žene, i da bi dao jedan uzrok tolikoj snazi poneke sjetilne ljubavi - pribjegao je mitosu, kada u Simpoziju navodi Aristofana, gdje govori: "Tako dugo je već ljubav usadjena u ljude medjusobno, sjedinjujući prvotnu narav, težeći da iz dvoje učini jedno

i da zacijeli narav, onu ljudsku". (C. 15-191). "Radi toga svaki je od nas nadopuna jednoga čovjeka, jer mi kao grude zemlje iz jedne bivamo rasječeni na dvoje. Svatko vječno traži svoj odgovarajući dio". (C. 16-191-) Ako PLATON takodjer u tome ide tako daleko, te kao prvotni tip čovjeka pripušta jedno stvarno polumuško - poluženske biće, koje je razdijeljeno na dvije različite polovine, koje sada traže, da se opet sjedine, on kroz svoj mitos izriče veliku istinu, a ta je, da uzrok naročito jake sjetilne ljubavi spolova treba tražiti u stapanju nejednakosti, naime u tome, da jedan tip nadje svoj antitip. (H.FAHSEL, Ehe, Liebe und Sexualproblem, Freiburg im Breisgau 1928, 40 sl.)

NADOPUNA U KARAKTERIMA

Jedinstvo, koje se postiže samim fizičkim spajanjem dvaju različitih polova iste vrsti, naime muškog i ženskog elementa, najniža je stepenica u gradnji jedinstva, koje je namijenjeno ljudima, poimence muškarcu i ženi. To je u tolikoj mjeri istinito, da ako su iz ovakvoga spajanja isključeni drugi elementi više vrsti, koji su oznaka čovjeka kao takvog, spomenuto fizičko jedinstvo, koje je postignuto spajanjem samih tjelesa, ne izdiže se iznad životinjskog parenja, a ponajčešće i rok trajanja takvoga jedinstva nije dulji od onoga, koji se susreće u životinjskom carstvu.

Osim tijela, čovjek ima dušu, i ova je poglaviti dio čovjeka. Muškarac u potrazi za drugom polovicom, a tako isto žena sa svoje strane, da bi sagradili savršeno jedinstvo i to jedinstvo doživotno, koje isključuje svako miješanje trećeg elementa, bit će sretnici jedino

ako su se pronašli kao sastavni dijelovi u o-voj, duhovnoj strani.

Obzirom na duševnu stranu treba vodi-ti računa o k a r a k t e r u strane, s ko-jom se traži nadopuna.

Dr. MILAN BEDENIĆ u svome djelu "Du-ševna higijena u svakidašnjem životu" (Zagreb, 1956) obzirom na raznolikosti temperamenta pi-še:

"Medjusobno posve sličnih parova ne-ma. Njima bi uostalom nedostajala i odgovara-juća privlačivost i napetost, koju izvjesna raz-nolikost pobudjuje i podržava. No prevelika raz-nolikost bračnih drugova oteščava poželjnu me-djusobnu nadopunu. Suprotnosti se, doduše, me-djusobno često privlače, ali one su i čest iz-vor raznih sukoba. Partneri veoma raznoliki po svom karakteru i mentalitetu često se privlače ali obično ne iz stvarnih, nego egocentričnih motiva. Ima nesigurnih ljudi, koji sebi uopće ne mogu predstaviti brak osnovan u ravnopravno-sti i traže za sebe vodeću ili subalternu ulo-gu. Prema iskustvu nekih bračnih savjetovali-šta spadaju medju suprotnosti, koje se obično dobro adaptiraju i medjusobno upotpunjuju: ži-vahnost jednoga i mirnoća drugoga partnera, po-duzetnost i skromnost, tvrdoglavost i popust-ljivost. Teže se sporazumijevaju veseo i turo-ban, strpljiv i nasilan, tankočutan i osjećaj-no tup, solidan i površan, radin i lijen part-ner, gramzljivac i idealista. Isto tako i dvo-je tvrdoglavaca ili droje izrazitih egoista. Brak, naime, nije jednadžba sa samo dvije, ne-go s mnogo više nepoznanica i zato sve direk-tive a priori mogu imati samo posve općenito

tumačenje ....

Velike se razlike bračnih drugova po temperamentu ili rasi često nepovoljno odrazu-ju ne samo u intimnom životu samoga para, nego i u osobinama njihove djece. Djecą veoma raz-nolikih roditelja često su - usprkos svoga tje-lesnoga i duševnoga zdravlja - naklonjena neu-rotičnosti i to dijelom zbog svojih teško us-kladivih prirodjenih svojstava, a dijelom i zbog česte disharmonije braka svojih roditelja i njihova nejednakog postupka". (Str.339 sl.)

Ima mnoštvo primjera snubljenja s part-nerom odveć različitih svojstava:

Veoma zgodna i inteligentna mlada ku-harica u jednom velegradskom pansionu zaručila se s ružnim, kržljavim i duševno od nje znatno primitivnijim vrtlarom. Svojoj je poslodavki o-tvoreno priznala, da joj se njezin zaručnik ne svidja, ali da se ona baš zato nada, da joj ga zbog njegove slabe privlačnosti druge žene i djevojke neće htjeti preoteti i da će joj on zato ostati vjeran. (Isti, 328)

Mnogi nesigurni ljudi odabiru od sebe primitivnijeg, mladjega, starijega, ružnijega, materijalno od njih ovisnog partnera ili pak bogalja, da bi sebi osigurali nadmoćnost u bra-ku, učinili plemenit gest ili izvršili lijepu misiju s kojom bi partnera prisilili na zahval-nost. Ili odabiru napadno lijepog, istaknutog ili sebi inače superiornijeg bračnog druga, da bi s njime renomirali i tako se fiktivno uzdi-gli nad druge. (Isti, nav.mj.)

Neki u korist svoga prestiža pokuša-

vaju izazvati utisak kao da su tobože pobijedili, a ne dobili "košaru". I dok jedni nakon neuspjeha u ljubavi iz protesta doživotno otklanjaju brak, drugi se nepromišljeno bacaju u nov odnos ili u brak bez osvjedočenja, da bi se na infantilan način osvetili bivšemu partneru ili napakostili svojim roditeljima, koji su ih silom rastavili od ljubljene osobe. Katkada se novi, iz prkosa odabrani partner, potpuno razlikuje od nesudjenoga, a efekt takvoga izbora obično je novo razočaranje. (Isti, 330 sl.)

Mnogi ljudi povoljne vanjštine odabiru bolesnoga, slabo privlačivog ili izrazito ružnog partnera u nadi, da će kraj njega steći veći osjećaj sigurnosti ili se pak žele materijalno opskrbiti. A izbor napadno lijepog bračnog druga od strane mnogo ružnijega ima da zadovolji taštinu i pojačanu težnju za važenjem.

26-godišnja vlastohlepna, razmažena i vrlo nesigurna doktorica filozofije udala se(na zaprepaštenje svojih roditelja) za priprostoga (od nje za dvije godine mladjega) sina piljara, vrlo zanemarene spoljašnosti. Možda je svojom udajom htjela napakostiti roditeljima ili kojemu nevjernome ljubavniku. Oduvijek je preferirala zamazane muškarce ... Usprkos muževljeve zanemarene spoljašnosti bila je vrlo ljubomorna i zato je često mijenjala kućne pomoćnice, jer joj nijedna nije bila dosta stara i ružna. Muž je svaki svoj korak morao udesiti prema njezinim željama, tačno se držati dnevnoga rasporeda koji je ona odredjivala i šutjeti, kada je grdila. No kada mu je jedne večeri njezina tiranija dosadila, tvorno ju je napao i pošao u nepovrat. Kada se nakon dva mjeseca sprijateljila s jednim otrcanim alkoholičarom, koji ju je materijalno iskorištavao, posumnjali su njezini roditelji u njezino duševno zdravlje ... (Isti 341 sl.)

Nesigurni i n t e l e k t u a l c i katkada odabiru mnogo primitivnijeg partnera, da bi mu lakše imponirali.

Općenito nesiguran, a naročito pred ženama plašljiv sudac oženio je primitivnu djevojku, koja je bila na lošem glasu, da bi je - prema njegovoj vlastitoj izjavi - društveno intelektualno i moralno pridigao, očekujući da će mu ona zbog toga plemenitog gesta biti odana i doživotno zahvalna, ali se razočarao.

18-godišnja učenica izostala je iz škole četiri mjeseca prije mature i pošto-poto se htjela što prije udati za mladoga obrtnika, koji je apsolvirao samo pučku i šegrtsku školu. To je bio inat prema jednoj kolegici, u koju se zaljubio mladi profesor više nego u nju. Brak je bio nesretan i svršio se rastavom. (Isti, 343. sl.)

Ponekada ženska duša intuitivno upoznaje, u čemu muškarac traži nadopunu, pa ako ona to u sebi posjeduje i u svojoj prirodjenoj nesebičnosti spremna je, da mu to daruje, jedno takvo medjusobno spajanje postaje upravo primjerno. Tako KLARA WIECK prvim poljupcem, - koji je dala na skali - zaklela je vjernost ROBERTU SCHUMANN-u. A MANDALJENA WILKENS predstavljajući se SEBASTIJANU BACH-u sa kitom cvijeća, prinijela mu je sigurnost njegova proljeća. I ROBERT je odmah osjetio, da je njegova duša jača. A SEBASTIJAN brzo prima toliku radost, da može pjevati. (NINO SALVANESCHI, Saper

amare, Milano 1941, 12 izd., 90).

JEDNAKOST VRHUNARAVNOG POGLEDA

Dok u suprotnoj fiziološkoj konstrukciji muškarca i žene počiva temelj za gradnju jedne i nerazdjeljive zajednice života; dok izvjesna raznolikost ili ista suprotnost karaktera ponekada ne samo da ne smeta, nego pomaže čvrstoj izgradnji ovakve jedne konstrukcije, dotle suprotni nazor u vrhunaravnom pogledu ne samo ne pogoduje, nego upravo kompromitira ovo jedinstvo. Osnivanje zajednice života sa suprotnim vjerskim nazorima za cijenu održanja jedinstva tražit će prinos žrtve one strane, koja je prožeta vjerskim osjećajima, konkretno i najopćenitije bit će to žena, koja će svakog dana motriti opustošenu ili obeščašćenu svetinju nad svetinjama braka, tj. ono, što daje smisao života u jednoj zajednici te vrsti. Jer ako je istina, da u tjelesnoj i fiziološkoj razlici počiva tajna medjusobne privlačivosti muškarca i žene, istina je takodjer, da se samo jednakim i istovrsnim duhovnim nazorom takvo sjedinjenje dovršuje i ovjekovječuje. Tjelesne osebine i sjetilna ljubav tvore najniži red kamenja obiteljske zajednice života, dok vrhunaravni pogledi, kada su jedinstveni, tvore krunište te zgrade, koje povezuje cijelu konstrukciju, daje joj jedinstvo, čvrstoću, usmjeruje sve komponente prema VJEČNOME.

Ljubav naime, da bi zaslužila naziv "sretne" i "vječne" ljubavi, mora biti, kako je označuje Maurice ZUNDEL, "vapaj prema životu, čežnja nikad zasićena, nikad dovršena", jer "sve u našem životu ide prema beskonačnome". (Traženje nepoznatog Boga, preveo O.D.Vlašić, Za-

greb 1958, ciklostilom, 10). Tamo pak ljubav usmjeruje samo vjera i vjerski život je garancija, da će postignuti cilj svojih težnji.

Sasma je, dakle, pogrešno, kada se tvrdi, da vjera i vjerski život ne igra odlučujući faktor za sretan brak. Malo prije citirani Dr. MILAN BEDENIĆ, koji zastupa to mišljenje (nav.dj., 340), ne dolazi li u kontradikciju sa svojom tvrdnjom, kada (na drugome mjestu) kaže:

"Prava je ljubav iskreno osvjedočenje, da brak s odabranikom (odnosno s odabranicom) omogućuje optimalni zajednički razvitak i postignuće najvišeg stupnja obostrane sreće. Prava ljubav niti traži niti zahtijeva, nego u prvom redu želi davati, pače rasipavati i ona uvijek teži za nadindividualnim vrijednostima. Karakteristično je za pravu ljubav, da partneri imaju slične poglede na život i ljude, paralelna stremljenja i da uživaju u sličnim doživljajima kao i odsutnost svake gadljivosti prema partneru". (Nav.dj., 351).

Kako postići, pitam ja, "najviši stupanj obostrane sreće", ako je s jedne strane tajac u težnji, koja je od svih najdublje usadjena u narav, konkretno vjera u apsolutno savršeno i vječno Biće?

Tko će nekoga tako autoritativno poučiti o pravoj ljubavi, da ona, kako kaže Dr. BEDENIĆ: "Niti traži, niti zahtijeva, nego u prvom redu želi davati, pače rasipavati" - tko će pitam, autoritativnije to kazati onome, koji vjeruje, nego što mu govori sv. Pavao, kada u svojoj uzvišenoj himni ljubavi piše: "Ljubav dugo trpi, dobrostiva je; ljubav ne zavidi, ne hvasta se, ne nadima se. Ne čini što ne valja, ne

traži svoje, ne razdražuje se, ne misli o zlu, ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi. Ljubav nikad ne prestaje." (1 Kor.13,4-8).

Kako će partneri imati "slične poglede na život i ljude, paralelna stremljenja"što za sretnu ljubav traži Dr. BEDENIĆ,ako su razdvojeni u osnovnom pitanju, da li se imaju usmjeriti prema vječnosti ili zatvoriti se u krug ovozemnoga?

Izvan svake je sumnje. Ako obzirom na druge neke kvalitete za jedan sretan brak može da važi ona francuska poslovična izreka: "Les extrémes se touchent" (skrajnosti se dodiruju) ovdje, u pitanju vjère i vjerskoga života važi samo ona druga isto tako poslovična izreka:
"Ono što je jednako,sljubljuje se čvrsto."

U nekoliko anketa, koje sam proveo,da ispitam, što u prvome redu djevojka želi naći u bračnome drugu, najveći dio jednodušno gotovo odgovara: "Vjeru", "Odgoj", "Poštenje".Kvalifikacije, koje se mogu naći solidne i zagarantirane u čovjeku, koji nije izdao vjeru i poštenje prema onome Apsolutnome i Vječnome,koga osjeća u najotajnijim dubinama svoga bitka. Ali ako je otkazao vjernost njemu, kako će je dati tebi? I ako si uspjela nekoga opčarati svojom tjelesnom fasciniranošću i svježinom neizopačene ženske duše, što će obožavatelja tvojih naravnih i tjelesnih kvalifikacija zadržati, kada iščezne ono, što je on obožavao?

DRUGE UTJECAJNE KOMPONENTE ZA JEDAN SVESTRANO SOLIDAN B R A K

U jednoj od raspisanih anketa medju grupom djevojaka, na pitanje: Što na prvi mah gledate na muškarcu? Ljepotu? Obrazovanost? Odgoj? - od osamnaest dobivenih odgovora, OSAM odgovara isključivo: "Odgoj" ili "Poštenje"; DESET uz ovo traži i ljepotu i obrazovanost (obrazovanost djelomično u ovom posljednjem broju).

Posve je naravno, da se na to kao i na druge stvari, o kojima nisam pitao, ima obratiti pažnja, da bi brak bio svestrano dobro uskladjen, i da zidovi obiteljske zgrade ne bi klimali.

THURMAN B. RICE u članku "Zaljubljujte se razumno" (u IZBOR-u, god.III,br.9, septembar 1938, 912-915) daje ovih nekoliko savjeta:

1. Supruzi moraju biti zdravi.Teško je zamisliti, da bi brak uspio, ako je odmah u početku jedan od supruga bolestan, nesposoban da nosi teret i da primi probleme bračnoga života kao normalna i zdrava jedinka ... Ako je razlog fizičke nesposobnosti nasljedan, onda je situacija još opasnija ...

2. Ne uzimajte nasljedno opterećenoga druga. Izvjesne organske bolesti su nasljedne. Slaboumnost i duševne bolesti izvjesnih vrsta, prenose se bezuslovno na cijele porodice. I neke forme gluhoće i nijemosti su nasljedne.

3. Moral i ponašanje su vrlo važni.Teško da će dobro proći netko, tko uzme za druga ili družicu osobu, čiji su moral i ponašanje

sumnjivi ili rdjavi ...

4. Pazite na odgoj i naobrazbu. Mnogo smeta braku, ako su odgoj i naobrazba supruga tako različiti, da oni imaju potpuno suprotne prohtjeve i ukus ...

5. Vjera i socijalna klasa moraju biti srodne.

6. Pobrinite se za jasno rješavanje svih stvari, koje se tiču novca. Ima samo jedna stvar, koja je prljavija od svijesnog braka radi novca: to je brak bez financijskog sporazuma ...

7. Radite i uzmite druga, koji je navikao da radi. Nipošto ne bih uzeo žene, koja ne zna kuhati, šivati, voditi kućanstvo i odgajati djecu - ili koja to neće da čini ...Kad bih bio žena, svakako ne bih uzeo muža, koji još nije dokazao, da je voljan i sposoban da radi i da izdržava porodicu. Sve kad bi i bio tako bogat, da ne mora ništa da radi, insistirao bih na tome, da ima neko zanimanje, za slučaj da se nešto dogodi s porodičnim imetkom - kao što se to posljednjih godina često dešava.

8. Jezik, godine i rasa takodjer su važni činioci. Najbolje je, kad oba supruga govore istim jezikom ... Najbolje je obično, ako su supruzi otprilike istih godina - barem u fiziološkom i psihološkom pogledu. Ako je suprug mnogo mladji, opasnost je za brak, a ako je žena ... i to je ozbiljna, možda još i veća opasnost ...."

Sigurno, primjetit ćeš, lako je teoretski konstruirati idealan brak, ali nadji ti, ako si u stanju, takve osebine u praksi! Kada bi se gledalo na sve to, tada bi se dalo na prste izbrojiti sretne parove.

Da, priznajem, ali jer se premalo pazi na komponente, koje daju braku solidnost, zato tako malo danas ima nepotresenih brakova. Bolje je ne praviti pokušaje s jednim razornim elementom svoje sreće, dok sama možeš ostati makar samo djelomično sretna!

ONE, KOJE MUŠKARCI BIRAJU

Svjetski pedagog PIERRE DUFOYER u svome djelu "Il matrimonio, il libro della giovane" (prijevod sa francuskoga, Milano 1958) daje nekoliko indikacija djevojkama, koje mladići preferiraju za bračnu družicu. Da iznesem neke od tih:

1. Djevojke, koje se same nude i ljubomorne su, da uspiju, mogu poslužiti mladićima kao prigoda za grijeh, ali moraju računati na najvjerojatniji neuspjeh u svome planu, da mladića osvoje za sebe.

2. Mladić u djevojci, koju traži sebi za ženu, u prvome redu traži odlike, koje će ga nadopunit, a ne one, koje već posjeduje. Zato redovito ne osjeća sklonosti prema ženama "muškaračama" i koje, mjesto da traže oslona u muškarcu, odaju se sebi dostatne.

3. Mladići ljube djevojke radi njihove ljepote, dražesti ili opet radi fasciniranosti. Ali nije potrebno biti lijepa, da se jedna djevojka uda: to govore svakidašnja vjenčanja. Nema

sumnje, golemi broj mladića daje se zavesti čisto fizičkim odlikama jedne djevojke. Ali oni, koji se žele oženiti, ako su ozbiljni, ne odlučuju se prema kriteriju spoljašnosti i traže dublje vrednote, više nego ljepotu i čar, što ipak cijene, ako i to nadju.

(ANNA VERTVA GENTILE, u svome djelu "A te, sposa" (tiskano u Milanu) iznosi slučaj sa jedne plaže. Tamo je zalazila grupa od dvadesetak djevojaka,u dobi od 16-20 godina, koje su sve osvajale svojom ljepotom i dražesti tako, da su dobile za ukras laskava imena. Medju njima bila je jedna od 19 godina koja nije bila baš lijepa, ali je iz njezinih pokreta, glasa i cijelog vladanja otsjevala tolika milina, da nije postojala sumnja o delikatnoj harmoniji njezinih moralnih odlika. I medju svima bila je upravo ova, koja je pridobila za sebe srce jednoga mladoga inženjera, koji, dok je možda bio zabliješten ljepotom ostalih, odlučio se,da ovu izabere za životnu družicu. (Str. 71-73).

4. Mladići osjećaju sklonost prema djevojkama, koje su odjevene ukusno i elegantno - ali ne cijene odveć pretjerivanja, neobično isticanje, čudnovatost.

5. Muškarac ne voli djevojku,koja hoće da imponira svojim znanjem, pače ponajčešće zazire od odveć inteligentnih djevojaka, jer hoće da se osjeća nadmoćan u svemu.

6. Iz istog razloga muškarci ne vole

djevojke autoritativnog nastupa, sa zapovijedajućim tonom glasa, držanja ukočena.Vole sve što odaje slatkoću, ljupkost.

Jednostavnost, dražest, smiješak, delikatnost, slatkoća, svježina, ljupkost ujedinjene sa solidnim krepostima, uz držanje i eleganciju dobrog ukusa, još uvijek su najbolje sredstvo, da jedna djevojka zavrijedi, da je jedan mladić izabere za svoju bračnu družicu i majku njihove djece (Str.118-125).

NAJIDEALNIJI ZARUČNICI Tražila ti ne znam koliko jedan idealan par, listala ne znam koliko po biografijama,novelama, romanima, nećeš naći idealnijeg od nazaretskog: od MARIJE i JOSIPA.

Što je tvorilo osnovu tome idealnome paru?

Čistoća duše i tijela zapečaćena zavjetom djevičanstva.

A plod toga združenja koji je bio?

Silazak Boga na zemlju i stvaranje jedne sveopće i svjetske obitelji otkupljenih u sv. Crkvi, koja se pretapa u onu nebesku i slavnu za svu vječnost.

Draga mlada zaručnice!

Stavi za temelj planu braka duhovne vrednote osvijetljene čistoćom tvoje duše, pa ćeš sebi i potomstvu pribaviti vječno ime i vječnu slavu.

10. ISTRAŽIVANJE DUHOVNOG PROFILA ZARUČNIKA I DAVANJE DUHOVNOG SMJERA LJUBAVI

STICANJE ŽIVOTNE MUDROSTI U ŠKOLI Z A R U K A

Za vrijeme školovanja godine izgledaju često duge, predmeti, koji se uče, beskorisni i besmisleni. Postoji, medjutim, jedna škola, koja ima da poprimi karakter tvojih ličnih prohtjeva : škola, koja najdublje zasijeca u život, i u kojoj se, dok traje, nikada ne smije smatrati da je sve ispitano i dovoljno proučeno. Ta škola je vrijeme tvojih zaruka.

Nevjesta francuskoga kralja LUJA XIV, DUCHESSE D'ORLEANS (+ 1722), koja je za sobom ostavila jednu vrlo interesantnu korespondenciju, medju svojim "mudrim izrekama" zapisala je i ovu: "Najbolja stvar za obiteljsku sreću jest, da oboje, muž i žena, budu glupi".

Suvišno je i pobijati ovakvu jednu čudnu misao. Ostaje ipak činjenica, da zaruke, u kojima bi djevojka morala istraživati stvari od životne mudrosti, stvari, koje odgovaraju njezinu ukusu i njezinim sklonostima, često te iste zaruke proteku kao jedna beznačajna, ili, još gore, opasna i štetna predigra. Nije daleko od istine ono, što je kazala glasovita pjevačica SOFIJA ARNOULD (+ 1802): "Brak je znanost, koju ne studira nitko". (Mudre izreke).

Vrijeme zaruka, koje bi se imalo sprovesti u sticanju spoznaja i stvaranju planova s vidom na zajednicu života, koja se kani osnovati, često puta provede se u pravcu protivnom onome, u kojem bi morao teći zajednički život.

Nakon što sam te upoznao sa psihološkim stanjem, tjelesnim sklonostima mladog zaručnika i s tvojom ulogom u tome pravcu, na srcu mi je, da ti posebno propišem jednu tačku, koju ćeš za vrijeme zaruka ispuniti i da ti zacrtam granice slobode, koje ne smiješ prekoračiti.

ISTRAŽIVANJE DUHOVNIH KVALIFIKACIJA NA ZARUČNIKU

Latinski pjesnik PUBLIJE SIRIJE - koji je živio u prvome stoljeću prije Krista, medju svojim mudrim izrekama ostavio je zapisano: "Čestite žene biraju muža duhom, a ne očima". Francuska književnica Mademoiselle De SOMMERY (+1790) pisala je u svoje vrijeme: "Le mari qui ne laisse plus rien à désirer à sa femme est un homme perdu" - "Muž, koji svojoj ženi nema da dade ništa više poželjeti, jedan je ništarija". (Pensées)

Uza sve to, reci iskreno, koliko bi se moglo naći djevojaka, tvojih vrsnica, koje na svome zaručniku traže duhovne odlike i neprolazne vrednote ili su tjeskobne, možda, da ne otkriju na njemu nešto, što bi moglo kompromitirati njihovu zajedničku bračnu sreću? Mjesto da se dobro otvore oči i da se u prvome redu ispita to, ne postoji li težnja, da se zatvori oči na nedostacima ove vrsti i da se dojmovi uljepšavaju?

Upitaj ih, kakav je njihov mladić, opisat će ti ga spremno, možda ovako:

"On je pravo muško, tj. muško od glave do pete; oči su mu čelično sive; u struku je uzak, u ramenima širok; kosa mu je crna i kovrčasta; ima u njegovu ponašanju nešto hladno i odlučno, a ipak puno nježnosti ...

Ima li još štogod o njemu da reče?

Vjerojatno znade i za mladićeve niske težnje, ali često za one uzvišene ne zna, jer ili ih nema u stepenu, da bi se ispoljile ili ona ove uopće nije tražila.

Pa zar je to tip muškarca, za kojeg zaslužuje, da se djevojka oduševi?

Zar je ona svome mladiću dala najbolje priznanje, kada ga je kao takvoga predstavila ili je upoznala na njemu neke niske sklonosti, koje će uz cijenu vlastitog poniženja morati zadovoljiti, da ga za sebe zadrži?

FRANCOIS MAURIAC u svome romanu "Le desert de l'amour" - "Pustinja ljubavi" (prijevod Ljubice BAUER-PROTIĆ, Beograd 1959, strana 122) sa stavom glavnog junaka ovoga romana, REMONA KUREŽ, prema glavnoj junakinji - MARIJI KROS, prigodom susreta u jednome baru povezuje ovu refleksiju: "Taj Kurež, čuven po svojim smjelim podvizima, drhti te večeri, što Marija Kros može svakog trenutka da ustane, da iščezne; zar neće pokušati nikakvo lukavstvo? On snosi sudbinu, koja nas je osudila, da žena isključivo, nepromjenljivo odabira u nama neke elemente; svi ostali će joj ostati vječno nepo-

znati. Ništa se ne može protiv zakona ove kemije: svako biće, s kojim se sudaramo izdvaja u nama taj uvijek isti dio, koji bismo najčešće željeli da sakrijemo. Boli nas, što vidimo, da voljeno biće na naše oči sastavlja sliku, koju sebi stvara o nama, potire naše najdragocjenije vrline, obasjava punom svjetlošću ovu slabost - ovu smiješnu stranu, ovu manu ... I nameće nam svoju viziju, prisiljava nas, da se prilagodimo dotle dok nas gleda, njegovoj uskoj ideji. I neće nikada saznati, da u očima nekog drugog, čija naklonost za nas nema nikakve vrijednosti, naša vrlina bljesne, naša darovitost zasija, naša snaga izgleda natprirodna, a naše lice - lice Boga,"

A što znade muškarac za djevojku, kada ga ona poima samo od mesa i krvi, a ne pita se za njegove više, duhovne kvalifikacije?

Da ti govorim mislima istog glasovitog romanopisca Fr. Mauriac-a, mislima, koje pripisuje spomenutome glavnome junaku REMONU: "Sve je moguće onome, koji raspolaže kratkotrajnim sjajem krvi i mesa ... Pet godina manje, i Remon misli, da ne bi gubio nadu u svoju sreću: znao je bolje nego itko, koliko odvratnosti, naklonosti, stidljivosti, grižnje savjesti može pobijediti prva mladost muškarca kod jedne iznemogle žene - koliko radoznalosti i prohtjeva može u njoj probuditi". (Str. 130).

Da ne bi djevojka mislila, da se na prodor muškarčeve strasti u njezino do tog časa mirno seksualno područje može držati pasivno ili mlohavo, disorijentirano, neka znade, da je to strast, koju u spomenutome romanu dubokoumni pisac s nekoliko poteza ovako riše: "Sve služi

strasti: uzdržavanje je podjaruje, utoljavanje je ojačava; naša vrlina je drži u budnom stanju, draži je, ona nas puni užasom, opsjenjuje nas; ali ako popustimo, naš kukavičluk neće nikada biti toliki kao njeni zahtjevi .... " (Ja potcrtao. Str.140.)

Nakon ovih misli ima ti biti jasno, kako je za tebe od predsudne važnosti, da dodješ na čisto i steknes sigurnost, da li tvoj zaručnik posjeduje jedan snažni duhovni profil.

"Kako liječnici vele - piše HARDY SCHILGEN u knjizi "TI i ON" (Zagreb 1943, 127) - potrebna je sva nježnost plemenita muža, da svojoj mladoj ženi objasni, da predanje odredjeno od Gospodina mora biti izvor ljubavi i znak duševnog stapanja. Odakle bi muškarac s ovakvim predživotom došao do ovako visokog shvaćanja za ovu plemenitu nježnost, kada je gledao i gleda u ženi u prvom redu sredstvo za zadovoljenje svoje putene naslade? Ne smijemo se stoga čuditi, što imade žena, koje se nalaze u duševnoj bolnici, jer su tek iza vjenčanja uvidjele, za čim je zapravo mužu bilo stalo u braku. Druge nisu imale iza udaje nikada više ni jednog sretnog časa, jer su spoznale, uz kakvu su nakazu vezane cio život".

Doktorica medicine MARGARITA CSABA u krasnoj djevojačkoj knjizi "Njezin bijeli vijenac" (Zagreb 1940) iznosi slučaj jedne djevojke, kako joj ga je ispričala jedna pacijentkinja. Znanica ove pacijentkinje bila je lijepa, nježna, svježa, ukratko divna. Stoga nije bilo nikakvo čudo, što je tako rano bila zaručena. I zaručnik joj je bio vrlo fin, pravi gospodin. Nitko ne bi mogao ni pomisliti, da će

ikada biti surov prema njoj. Ipak se sve preokrenulo. Zaručničina majka, starija gospodja, iz takta ili čednosti svojoj kćerki nikada ništa nije govorila o stvarima braka. Njezine udate prijateljice prije vjenčanja pružile su joj jednu knjigu, iz koje će saznati potrebne stvari. Knjigu još nije ni pročitala, a već je obolјela. Čim je opazila svoga zaručnika, dobila je podražaj povraćanja. I stvar se svršila tako, da su zaruke bile razriješene. (Str. 121)

Ako na finu žensku narav znadu imati ovakav učinak posve prirodne stvari, što se ima reći u slučaju, ako se djevojka namjerila na mladića, u kojem se duhovni profil izgubio u putenosti, seksualnosti?

Glasoviti Dr. FOREL svjedoči: " Meni je poznat cio niz slučajeva, u kojima je surova i prosta požudnost mladoga muža ne samo prouzročila, da se sanjarska ljubav djevojke prometnula u najdublju ogavnost mlade žene, već je prouzročila kod nje i poremećenje uma. Još gore djeluje, kad mlada žena naknadno otkrije bestidno mišljenje muževo u pogledu seksualnoga općenja i ljubavi uopće. Tada nastaje u ženskoj duši teška borba s razočaranjem i izgubljenim iluzijama i ljubavnoj sreći, često se brzo uguši uzvišena ljubav žene i onda se može raditi samo o podnošenju i trpljenju". (Kod HARDY SCHILGEN, nav.dj., 128).

RELIGIJA TEMELJ ZA GRADNJU BRAČNE ZAJEDNICE ŽIVOTA

Jedina čvrsta stijena, na kojoj se usred tolikih mutnih virova i divljih vitlanja dade graditi sretna bračna zajednica, jest religija. Ako je mladić naučio poštivati Božje i crkvene zapovijedi, bit će na njemu od učinka i riječ sv. PAVLA, koju je napisao u poslanici Efežanima:

"Muževi, ljubite svoje žene, kao što je i Krist ljubio Crkvu i sebe samoga predao za nju, da je posveti, očistivši je kupelju vodenom u riječi, da on prikaže sebi slavnu Crkvu, koja nema ljage ni nabora ili što slično, nego da bude sveta i neokaljana. Tako su dužni i muževi ljubiti svoje žene kao svoja tjelesa" (Ef. 5,25-28).

Zar te ne iznenadjuje ova riječ svetog Pavla?

Morala bi te iznenaditi, ako ga zamišljaš vatrena, svega uronjena u akciju, u herojske podvige, pod udaranjem bičeva, valova, sputana verigama ... Pa kada si čula tako nježnu riječ punu dezinteresne ljubavi, koja je spremna na žrtvovanje istoga života za onu, koja je odredjena da bude sastavni dio života muža? I taj Pavao, dok sjedi sputan u prljavoj tamnici, stavlja muževima za uzor Krista, koji je na svoju mističnu Zaručnicu, sv. Crkvu, bio ljubomoran tako, da na njoj nije trpio nikakovog madeža ni nabora! ... Nemaju li muževi u Kristovu primjeru jedan motiv, da se brinu i za uščuvanje vaše izvanjske ljepote? Da se suzdrže, da ne prezru ni vašu toiletu?

U tvome je životnom interesu, da budeš

na čistu, da li tvoj zaručnik ne samo vjeruje u Boga, nego da li je praktičan vjernik. Ako nije pokušaj može li postati. Ako ne postoji ta nada ne upuštaj se u veze s njime.

Imam pred očima jedan svježi primjer. Mlada djevojka religiozna, inteligentna, otmjena plemenita, na svome zvaničnom poslu stekla je poznanstvo s jednim mladićem, kojemu je njezina otmjenost, finoća, a bez sumnje i njezina ljepota, brzo upala u oči. Kako je mladić bio privlačive vanjštine, djevojka nije odbijala razgovor s njime. I on nije tajio, da je u nju zaljubljen. Mladić se i njoj svidio. Ali kada je došla riječ o religiji i crkvenom vjenčanju, on ni da čuje. Možda bi nakon takve jedne spoznaje bilo došlo odmah do kidanja poznanstva, ali služba je donosila prigode za suočenja, razgovore i napasti. Roditelji nisu bili zadovoljni njezinim simpatiziranjem dotičnog mladića, ali vrijeme je učvršćivalo njihove veze, i roditelji su se počeli osjećati nemoćni. I tada se desi "slučaj", koji je otvorio oči djevojci. Prisustvovala je jednome plesu. Tu se našao i njezin, kako bi se ono reklo, do "ušiju zaljubljen" mladić, ali ovaj nije primjetio, da je ona prisutna. Ona je medjutim brzo uvidjela, kako je njegova ljubav prema njoj bez dubljeg temelja, pa je raskinula veze s njime. Trebao joj je ples otvoriti oči.

Jedan primjer, gdje je, Božjom dobrotom, jedna djevojka očuvana od životne tragedije, u koju srljaju nebrojene, kada misle, da religija nije predsudna za bračnu sreću. Daleko od takve iluzije! I to, pamtite, religija nema biti bilo kakva, da bi obećavala sretan brak, nego, kako kaže veliki ženevski filozof FREDERIK

AMIEL (+1881), "Pravi brak (već kao takav) je jedna molitva, jedan kult, jedan život, koji postaje religija". (Le vrai mariage c'est une prière, c'est un culte, c'est la vie devenue religion.) (Journal intime).

PROČIŠĆENI I DUBLJI ISKAZI LJUBAVI

U traženju duhovnog profila zaručnika, djevojka će sa svoje strane nastojati dati dublje značenje sastancima sa zaručnikom, a neće se zadovoljiti elementima koje nosi sama izvanjska pojava i materijalno tjelesno zbliženje. Bude li u tome pravcu usmjerivala sastanke ove vrsti, ona će postajati sve interesantnija za svoga mladića, dok se sama fizička strana i tjelesni elementi brzo prouče i iscrpe. Sastanci samo tjelesne naravi neće donositi ništa novo, a što je još gore, takve prigode bez dubljeg cilja prečesto završavaju, mjesto sve bistrijim pogledom u budućnost, pogledom pomućenim niskom pohotom. Treba se čuvati, da se pojam ljubavi ne ogradi na same riječi i simbole.

Poznati francuski komediograf BEAUMARCHAIS (+1799) u svome djelu "Le mariage de Figaro" - "Figarova ženidba" kaže: "Naše žene misle, da su ispunile sve, kada nas ljube. Rekavši to jedanput, one nas i dalje ljube, one su tako uslužne i toli postojano prijazne, uvijek i bez prekida, da smo posvema iznenadjeni, kada se jednoga lijepoga dana nadjemo zasićeni u stvari, u kojoj se tražila sreća". (V 7)

Knjiga Mudrosti kaže: "Previše meda jesti nije dobro; zato štedi riječi pohvale". (Prič. 25, 27).

Nema sumnje: Izvanjski iskazi ljubavi su potrebni, ali posve zdrava hrana za ljubav bivaju onda, kada su poduhovljeni.

ŠTO JE DOZVOLJENO U IZVANJSKIM ISKAZIMA LJUBAVI?

Kao generalno načelo može se reći: dopušteni su svi pošteni, iskreni, žarki, plemeniti iskazi ljubavi; imaju se isključiti sve putene manifestacije i sve što vodi u putenost i seksualnu zloupotrebu. Na raspolaganju, dakle, ostaju zaručnicima svi registri srca, registri duše, najuzvišeniji registri. I kako piše LOUIS BECQUE u svome članku: "Što je dozvoljeno zaručnicima?" (Ecclesia, 116 /1958/ 61), - "ta ljubav ... nije samo nešto dopušteno, nego dužnost ... Oni imaju naučiti da se ljube, - a to nije lako. Ljubiti, naime, znači, uvijek izići iz sebe ... Naučiti ljubiti se. Naučiti izraziti ljubav. Duša sama po sebi ne može se očitovati, ona nije materijalne naravi. Ono što duša osjeća, ne može kazati. Tko će to mjesto nje reći? Tijelo, koje je njezin odašiljač. Melodije, koje duša pjeva u svome studiju, tijelo ima da razglasi. Ono će taj zadatak izvršiti riječima, gestima, pogledima".

JE LI DOZVOLJEN ZARUČNICIMA POLJUBAC?

Kako piše sv. FRANO SALEŠKI, "poljubac je živo očitovanje sjedinjenih srdaca. U svim vremenima, kao nekim naravnim instinktom, bio je u običaju, da očituje savršenu ljubav, tj. jedinstvo srdaca, i ne bez razloga; kada se naime daje poljubac, primiče se jedna usta drugima, da se očituje, kako bi se htjele naizmjence preliti jedna duša

u drugu, da se sjedine u savršenom jedinstvu i k tome u svim vremenima i medju najsvetijim osobama na svijetu, poljubac je bio znak ljubavi i milja. Ali kojoj vrsti sjedinjenja teži? Poljubac predstavlja duhovno sjedinjenje, koje se dovršava pomoću medjusobne komunikacije duša. Sigurno je čovjek onaj, koji ljubi, ali on ljubi pomoću volje". (Kod PIERRE DUFOYER, Il matrimonio - il libro della giovane, prijevod sa francuskoga, Milano 1958, 144 sl.)

Kako zaključuje svjetski pedagog PIERRE DUFOYER, "poljubac nosi u sebi jedno srce i trsi se, da njime prenese svu ljubav i nježnost. Poljupci, koje diktira ovakva ljubav, žarka i ujedno puna poštivanja, duhovna i nježna, razumije se, da su posvema dopušteni medju zaručnicima". (Nav.dj., 145).

Medjutim, kako spomenuti pedagog ističe, ima više vrsti davanja poljubaca. Oni mogu izlaziti iz poštovanja prema onome, kome se daju, mogu iz žara ljubavi, nježnosti srca ili vjernosti u ljubavi. Ali jednim poljupcem može se ispoljiti i strast putena za seksualnim posjedovanjem i podavanjem.

Ovaj strastveni poljubac obično je označen davanjem u usta i dugim držanjem ustiju uz usta. Kod muškarca vrlo lako očituje težnju za seksualnim posjedovanjem osobe, koju ljubi. Zato će zaručnica birati poljubac u lice ili u čelo koji je dovoljan, da izrazi svoju osjećajnu ljubav prema zaručniku, a ujedno stavlja na sigurno medjusobno poštovanje do stupanja u bračnu zajednicu. Kako napominje spomenuti pedagog DUFOYER, neka se ove zabrane ne shvate kao neki proizvoljni zakoni sa strane Božje. Naprotiv, one nisu nego zdrav i prijeko potreban zahtjev u ime društvenog dobra. Kada bi posvemašnje darivanje bilo dopušteno izvan braka, kada bi jednostavno obećanje ili sama nakana bili dovoljni da se uda ili ozakoni ženidba, kakvim sve teškim opasnostima ne bi bila izložena djevojka i eventualni plod njezina sjedinjenja! (Nav.dj., 147, sl.).

Bila je dobra djevojka. Svakog prvog petka dolazila na ispovijed i na pričest. Godinama tako. Imala je mladića. Voljeli se. Silno. Mladenački. Ali to je bila ljubav čista, kršćanska. Pet godina voljeli se, sastajali se, zabavljali se. Nikada nije dopustila, da je prstom takne, niti da joj rekne ma i jednu nepristojnu riječ. I onda: on je polazio u vojsku. Rastajali su se. Molio ju je, da mu dopusti, da je poljubi. - Hajde, neće me, valjda, radi toga djavao odnijeti, - rekla je i dopustila je. On je otišao, a u nju kao da je netko ubacio živu žeravicu ... Kad je došao na prvo odsustvo, dopustila mu je stotine i poljubaca i zagrljaja. Kad je došao na drugo odsustvo, otišli su vrlo daleko. Nije se više moglo ni govoriti o nevinosti. Kad je došao potpuno iz vojske, živjeli su kao da su vjenčani .... Ona je zanijela. Očekivala je dijete. A on? Nasitio se njezine ljubavi, pa počeo tražiti novu, zanimljiviju. Kad su roditelji saznali za njezinu sramotu, otac je izbaci iz kuće. Pošla je k svećeniku, da ispripovijedi svoju tragediju i zamolila ga ovo: "Kažite, Velečasni, svakoj djevojci, da prvi poljubac ne daju momačke usne, nego djavlje". (Dobri Pastir, god. 1959, 122).

Zaručnica ima stajati na straži osjećaja, koji se javljaju kod ovakvih i ovima sličnih iskaza ljubavi. Nastojat će ove pogibeljne

forme zamijeniti manje pogibeljnim i bit će spremna da se svakog časa i sama zaustavi i da zaustavi svoga zaručnika, kada se nadju na skliz avom putu uz ponor. Ako im postane običaj, da u iskazima ljubavi daju prednost duhovnim i osjećajnim elementima većma nego fizičkim, naučit će se obojica živjeti savršenom ljudskom ljubavlju. (DUFOYER, nav.dj., 149)

NAJLJEPŠI UZOR ZARUČNICE

Postoji cijela prašuma, kako znadeš, romantičkih prikaza radjanja i razvoja ljubavi mladih bića. Kolika sve živa risanja, koliki hvalospjevi ljepoti, kolika zanesenja ljubavi, kolika opajanja nasladom nisu sve tu iznesena! Ali ničija ljubav nije tako duboka, nije se očitovala tako plodna i uzvišena, nije tako dubokim slovima upisana u povijesti neba i zemlje, kao što je to ljubav nazaretske Djevice, Bl. Dj. Marije.

Zašto?

Jer je njezina ljubav bila osnovana na bazi duha i duhovnih vrednota tako, da je i kao zaručnica Josipova na ponudu božanskog materinstva andjelu svijetla mogla reći: "Kako će to biti, kad ja ne poznam muža?" (Lk, 1,34)tj. kada nisam imala i ostajem riješena da u budućnosti ne budem imala nikakvih putenih općenja? I ona, koja se toliko digla nad put u sfere duha, bila je dostojna zahvata same božanske ljubavi, Duha Svetoga, da se o njezinoj čistoj i neizmjerno plodnoj ljubavi bude pripovijedalo, dok budu postojala nebesa.

Po uzoru na ovu nazaretsku Djevicu za

vrijeme djevojaštva stavi na sigurno djevičanstvo i vrednote duha, pa će se tvoja ljubav ubilježiti u imenik onih ljubavi, koje su rijetke.

11. DJEVOJKA PRED NERASKIDIVOM BRAČNOM SVEZOM

U PSIHOZI BRAČNIH RASTAVA

Suvišno je dokazivati, da su bračne rastave sve češći fenomen modernog društva. Dok se prije posljednjega rata bračna rastava kod nas mogla zvati rijetkost, danas je ona svakodnevna pojava.

U Sjevernim Američkim Državama razvodi brakova tako su česta pojava, da stvara u službenim krugovima pravu zabrinutost. Ne zna se tačna statistika razvoda, ali, kako tvrdi MORUS u svome djelu "Historija seksualnosti" - (sa njem. preveo D. PERKOVIĆ, Zagreb 1959, 403), ne zato, što SAD, koje su u posjedu tako savršene administracije, ne bi bile u stanju to znati, nego se statistika krije, da saznanje o tome ne bi dalo poticaja novim rastavama. Prema službenim procjenama iznosio je 1949. godine ukupni broj razvedenih brakova približno 400 tisuća godišnje. Dok je razmjer izmedju sklopljenih i razvedenih brakova 1890. god. bio 18:1, 1910 god. razmjer je bio 12:1,

1930. god. iznosio je 6:1,

od svršetka pak posljednjeg rata razmjer je otprilike 4:1,

pače, kako MORUS tvrdi, može se bez pretjerivanja pretpostaviti, da približno svaki treći brak svršava razvodom.

Ali porast broja razvoda brakova nije neka naročita odlika Amerike. Razvodi brakova množe se i u Evropi. Oni su se u Engleskoj, gdje ih je prije 1939. god. bilo vrlo malo, više nego učetverostručili, a u nizu nekih drugih zemalja udvostručili. (Isti, nav. dj., 404.)

Bračna rastava, na koju se nekad gledalo kao na najveću nesreću, što može zadesiti jednu obitelj (kao što u stvari i jest takva) iz dana u dan sve više gubi na svome strašnome izgledu u mentalitetu modernoga svijeta.

"ŠTO JE BOG SVEZAO, NE SMIJE ČOVJEK RASTAVLJATI" (Mt. 19,6)

Ma da dostaje sama ova riječ našeg božanskoga Učitelja, da svakoj raspravi o ovoj stvari naloži šutnju, uza sve to sama narav braka kao takva traži j e d i n s t v o i n e r a z r j e š i v o s t .

Brak je sve drugo nego jedan prolazni promiskuitet muškog i ženskog spola. "I samo površno promatranje ukazuje", piše F. ZIMMERMANN (Männliche Frömigkeit, 23), "da se muž i žena medjusobno upotpunjuju, da stoje kao dijelovi jedne cjeline više vrsti u istom jednom odnosu, koji nema veze sa radjanjem. Tip čovjeka ukazuje se kanoti rascijepan na njegov tjelesni i duhovni bitak. Jedan polarni odnos medjusobnog privlačenja i odbijanja, traženja, i bježanja, pruža elemente za jedan poseban životni proces. U toj napetosti dolazi do izražaja Stvoriteljeva volja, da oba spola stvore jednu izvjesnu sintezu, da se medjusobno upotpune, s vidom na jednu višu tvorevinu, koja nadilazi individue, a da ih ne poništi".

Nerazrješivost bračne veze k tome traži d u h o v n a strana muža i žene. PIO XI u svojoj enciklici "O kršćanskome braku" ("Casti connubii", 31.XII.1930) piše:

"Ženidbom se ...duše spajaju i ujedinjuju, i one prije i tješnje nego li tjelesa. To se ne zbiva prolaznim čuvstvovanjem sjetila ili srdaca, nego promišljenom i čvrstom odlukom volje. Iz toga spajanja duša, po Božjoj odredbi, nastaje sveta i nepovrediva veza. Ova vlastita i posebna narav bračnoga ugovora čini da se on, koliko je od neba do zemlje, razlikuje od spajanja, na koje samo slijepi prirodni nagon navodi životinje, i u čemu nema nikakve razumnosti ni promišljene volje. On se isto tako razlikuje i od onih ljudskih nestalnih brakova, koji su daleko od svake istinske i poštene veze, što obvezuje volju, pa nemaju nikakva prava na zajedničko obiteljsko življenje."

Moderni filozof-teolog PAUL EVDOKIMOV u svome djelu "Femme et le salut du monde"(TOURNAI 1958) bračno jedinstvo stavlja na najčvršću metafizičku podlogu. Jedinstvo muža i žene, odraz su nedokučivih tajni, koje se zbivaju u presv.Trojstvu, gdje se nijedna osoba ne da izdvojiti od Božjeg Trojstva u jedinstvu. Jednako u Kristu, dvije su naravi - božanska i čovječanska - sjedinjene u jedinstvu."Tako bračno jedinstvo - zaključuje EVDOKIMOV - nema opravdanja u samome sebi, jer nije jedinica zatvorena za zemaljski vijek, nego je j e d a n za buduće nadilazeće uslove ovoga svijeta. To je, što čini, kako kaže sv.Pavao, da je njegova tajna velika (Ef.5,32). Tako, za sv. Ivana Krizostoma,'brak nije slika neke zemaljske stvari, nego nebeske'. (PG 61,215; 62,387), predstavlja kraljevstvo Božje i dobiva razlog svojim predstavljanjem budućih stvari. Žena prema Bibliji, nije jedna služavka, nego jedan vis-à vis; naprama sinu Božjemu stoji kći Božja; jedno upotpunjuje drugoga; u Gospodinu, kaže sv. Pavao, niti je muž bez žene, niti žena bez muža" (1 Kor. 11,11). (Str.15 sl.)

POTREBNA NJEGA, ODGOJ, OSJEĆAJI, TRAŽE BRAČNU NERAZRJEŠIVOST

Dr. MARGARITA CSABA, u svome djelu "Njezin bijeli vijenac" (Zagreb 1940), finom pedagoškom metodom suprotstavlja se djevojci, koja počinje tražiti veće slobode s primjedbom:

"Kršćanska je moralka besmislena, protunaravna. Ili zar narav možda nema pravo na to? Što više! Ona to želi. I u životinjskom svijetu odlučuje nagon. Veza izmedju muškarca i žene je besmisleno prisiljavanje. Ne treba stvari pretjerivati i u djevojkama odgajati lažne ideje. Da se uvjerimo o tome, ne treba daleko poći.Eto vam dvorišta sa kokošima. Jedan pijetao i mnogo kokoši." (Str.53)

Dr. CSABA suprotstavlja se ovakvom rezoniranju služeći se upravo primjerima iz prirode, da zaključi:

"Onu vrstu životinja, čijim je potomcima potrebna duga njega, njihove roditelje drži priroda jedno uz drugo, iako kod njih ne traži tako strogi 'moral'. Od mnogih traži razmjerno malo. Kvočka na pr. izleže piliće, grije ih i čim malo odrastu, ne brine se za njih. Medjutim znamo, da žaba ni toliko ne čini. Ona samo snese u bari jaja i dalje se ne brine.Ona skače

dalje i traži novog druga za muzikalni kreketni koncert. Mladi se izlegu bez nje, i veselo plivaju po bari. U bari nema porodičnog života ... Bila ona fizička, prirodna ili pak ćudoredna, moralna. Eto, to je ono, što priroda diktira, makar netko i zabacivao Kristovu nauku. Pogledaj ženu u drugom ili blagoslovljenom stanju. U posljednjim je mjesecima manje snažna. U porodjaju je upravo nemoćna. A što da kažem o novorodjenčetu? Slabo je i nemoćno kao mali golub. Prvih dana ne otvara pravo ni očica, nego samo širi mala ustašca kao male laste da primi majčinu hranu. U cijelom životinjskom svijetu nema nemoćnijeg novorodjenčeta od čovječjeg. Tako je u pogledu tijela.

Ali čovjek nije samo tjelesno, nego i duhovno biće. Zato se mora razvijati tjelesno i duševno. Promisli samo, što si sve naučila do danas, otkako si došla k razumu. Mališani se jedva vide iz školskih klupa, a moraju učiti čitati, pisati i računati; zatim im se glava puni poviješću, zemljopisom, zoologijom, bontonom i sa sto drugih stvari, dok ne postanu sposobni za obrazovanije društvo ... Da li bi se čovjek mogao razvijati bez njege i spreme za život? Dakle, hoće li priroda i zdravi nagon upućivati čovjeka na slobodnu ljubav?" (Str. 56 sl.)

Posve logično zaključuje PIERRE-HENRI SIMON u svome članku "Brak i društvo" (U "Seksualni problemi", sa franc. preveo K. SPALATIN, Zagreb 1939, 132): "Ljubav, koja vezuje djecu i roditelje, tako je naročite vrste, tako je snažna, ustrajna i neobična, tako ju je teško protumačiti interesnim svrhama i htjeti je samovoljno dovesti u vezu sa seksualnim komplek-

sima, te je bez ikakve sumnje sigurno, da joj je korijen u najskrovitijoj dubini našeg osjećajnog života i u najprirodnijem ljudskom moralu. Tko je vidio oca i majku, kako idu za sprovodom svoga dvadesetgodišnjeg sina, ili tko je vidio suze zrelog čovjeka nad smrtnom posteljom svoje majke, ne može ni pomisliti, da je društvo oca, majke, djece, samo slučajna tvorevina zakona i običaja; on zna, da je trajno jedinstvo kućnog ognjišta osnovanog na braku, bitan zahtjev čovjekove prirode".

Nerazrješivost, dakle, bračne veze nije stvar, koja je umjetno nametnuta čovjeku kao jedan nesnosljivi jaram, nego tu nerazrješivost traži narav muškarca, žene i njihova braka. Naš božanski Učitelj zakonom o nerazrješivosti bračne veze samo je sankcionirao ono, što je usadjeno u ljudskoj naravi. Zato na primjedbu farizeja, da je Mojsije ipak dopuštao rastave, on će: "Mojsije je dopustio vama samo radi tvrdoće srca vašega da puštate svoje žene; iz početka nije bilo tako". (Mt, 19,7 sl.).

BESTIDNA KAMPANJA I VELIČINA BOŽANSKE USTANOVE

Činjenica čestih razvoda brakova, veličanje preljuba i najsramotnijih opačina riječima, spisima, kazališnim priredbama, romanima, filmovima, ne smiju podnipošto utjecati na djevojku, da počne rezonirati kao onaj lakomisleni tip žene, koji GERELY riše u NORI u djevojačkoj knjizi "Daj mi svoje srce" (prema slovenskom prijevodu GERELY GUNDE, Zagreb 1959, ciklostilom, 74), a koja odlučivši se na rastavu svojoj prijateljici Evi na primjedbu, da je brak po Božjoj ustanovi nerazrješiv, ovako odgovara:

"Nerazrješivost ženidbene veze ne slaže se sa čovjekovom slobodom - to danas ipak mora priznati svaki pametan čovjek ... Danas više nisu ona nekadanja vremena, kad su ženu smatrali muževljevom stvari, kao i svaki drugi predmet. Danas je žena isto tako samostalna kao i muškarac i zato ima pravo sama sobom raspolagati ...

"Ako muž i žena uvide, da je nestalo njihove nekadanje ljubavi, da uopće više nisu jedno za drugog, zašto bi se onda još jedno uz drugog mučili i tako nesnosno trpjeli do kraja života? ....

"Svaki čovjek ima pravo na sreću! Ako je ta sreća sada preda mnom, zašto ne bih samo ispružila ruku te je uhvatila?" ... (Str.74.77)

Na primjedbu: "Danas više nisu nekadanja vremena" lijepo odgovara veliki pedagog F. W. FÖRSTER:

"Je li zaista postoji jedan apsolutan moral ili je svaki moral samo izvjesno prilagodjenje u vremenu na prolazne uslove života? ... Ne može biti nikakve sumnje, da monogamija .... tvori dio postojanog vlasništva svake više društvene civilizacije". (Etica e pedagogia della vita sessuale, sa njem.prev.L.E.Bongianni, Torino 1911, 86 sl.)

Ako nerazrješivost braka, kako je rečeno, traži sama čovjekova narav, dok ostaje u čovjeku ta narav nepromjenljiva, ima ostati takva i narav braka.

Što se pak tiče samog prava na sreću,

ovo pravo ima biti koordinirano s pravom drugoga. Ako jedna stranka smatra, da njezino pravo na sreću traži kidanje postojeće bračne veze i sklapanje nove, treba da znade, da sreća druge stranke traži možda čuvanje takve veze. Ako su pak nadošla djeca, tada neraskidivost traži njihova sreća.

—

Uostalom, mijenjanje bračnog druga nije nikakva garancija za postignuće sreće. Statistike kazuju, kako se rastave ne ograničuju na prvog bračnog druga, nego nastaju nove. Naša narodna poslovica izražava se drastično, kada kaže:

"Prva ženidba brak,
druga ženidba vrag,
treća ženidba vrag i djavo,
a četvrta: Moj Bože, što je ovo?"

DANTE je izrazio u "Paklu", kako robove E r o s a zanose oluje i od vitlanja oluja sve se nadaleko trese.

Konačno, kako lijepo primjećuje PIERRE-HENRI SIMON, "zašto uvijek govorimo o sreći? Veličina je važna. Ili bolje rečeno - i onako je u naravi naše duše, da težimo za srećom - jedino veselje, koje na ovoj zemlji možemo okusiti, nalazi se u stvaralačkom žaru, a ne u tromom uživanju: nismo stvoreni za uživanje dobara, nego za osvajanje. Uvjeravate me, da brak nije najmirniji način življenja! Mnogo ste s time otkrili! Pa gdje to piše, da je mir svrha čovjekova zemaljskog života? Koji je moral ikada dopustio, da se ličnost stvori bez bola i da raste bez napora?

Tko nije primio na sebe neke od najglavnijih ljudskih odgovornosti, neki red dužnosti i briga u obiteljskom životu; tko nije osjetio svakoga dana vraćajući se kući onu naročitu tjeskobu čovjeka, koji zna, da će tamo naći ona mila i slaba bića, što su uvijek u opasnosti; tko noću nije osjetio onu neusporedivu radost, kad sluša, kako spavaju, u tišini oko njega, koji još bdije, svi oni, kojima je on snaga i oslon: tome će uvijek manjkati jedna strana i, mislim, jedan vrhunac čovječnosti. Čovjek se ne vjenčava, naravno, zato da bude miran. Čovjek se ne vjenčava ni zato, da bude sretan, u banalnom i vulgarnom značenju te riječi. Vjenčavamo se zato, da bivstvujemo i da stvaramo." (Nav.dj., 149)

ŽIVOT U DOŽIVOTNOJ BRAČNOJ ZAJEDNICI TRAŽI OD DJEVOJKE NAJOZBILJNIJU PRIPREMU

Djevojka se nikada ne smije predati iluzijama i zlatnim sanjama o braku. Stupanje u brak predstavlja se ružičasto, ali doživotni boravak s bračnim drugom, ako će biti sklada, mira i sreće, traži žrtvu, ponekada žrtvu do heroizma.

Engleski pisac SELDEN duhovito je napisao: "Brak je očajna stvar. Ezopove žabe bile su neobično mudre: ogledale su se malko za vodom, ali ne htjedoše skočiti u zdenac, jer ne bi mogle ponovo izaći". (Table-Talke)

Daleko sam od toga, da te strašim teškoćama, koje te čekaju vezivanjem u doživotnu bračnu zajednicu, kao što ih to predstavlja HENRY MONTHERLANT u svome romanu "Jeunes filles" (Mlade djevojke). "Kad bi i bilo dokazano, kako

on kaže, da oženjen čovjek živi u roju osa, možemo se još zapitati, da li bi primio manje uboda u nekom drugom stanju, a naročito, ne bi li muke, kojima se izlaže, mogle biti neko otkupljenje nenadoknadivih dobara". (PIERRE - HENRI SIMON, nav.dj., 148)

Cilj je ovoga razmatranja, da ti ukaže na potrebu doživotnog čuvanja bračne veze usred jednog pogubnog nazora o tome, i onda podsjetiti te i na pripremanje na to, jer najobičnije čuvanje doživotne bračne veze zahtijeva velike žrtve.

SHAKESPEARE je kazao: "Ljudi su april, kada se udvaraju, decembar, kada su oženjeni; djevojke su maj, kada su djevojke, ali nebo se mijenja, kada postanu žene." (As you Like it, IV I "Men are April when they woon, December when they wed; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives".)

Potreban je, dakle, veliki oprez i ozbiljna priprema za stupanje u bračnu zajednicu.

Jedna ruska poslovica kaže: "Treba se pomoliti jedanput prije nego se krene u rat, dvaput prije nego će se otisnuti na more, tri puta prije nego će se vjenčati."

Ova poslovica, koja odiše inače humorom, krije životnu mudrost. Prečesto djevojke u traganju za bračnim drugom stavljaju oslon u svoje naravne odlike i sposobnosti. U stvari, u prvome redu potrebno je rasvijetljenje Duha Svetoga prije nego će učiniti presudan korak u život. Zato je potrebno, da djevojka molitvom traži svijetlo i pomoć odozgo.

Uz molitvu potrebno je odgajanje volje u snažni i čvrsti karakter. Kao što je rečeno, za jednu čvrstu, doživotnu zajednicu, koja se traži u braku, potrebna je izdržljivost, svladavanje, razumijevanje, prilagodjivanje načinu gledanja drugoga, itd. Za sve ovo traži se vladanje nad sobom, što se postizava postojanom vježbom u kreposti.

Djevojka treba da stupa u brak sa željom i voljom, da doprinese proširenju ljudske obitelji i Božjeg kraljevstva uz cijenu nesebičnog žrtvovanja i zatajivanja. Bude li snivala samo zlatne sne o budućem bračnom životu, o nježnosti, milovanju, o idealnoj zlatnoj dječici, bojat se razočaranja i malodušnosti, a ponekada pravoga duševnoga sloma.

Djevojka se ima i materijalno pripremati za brak.

Nastojat će k tome, da osim kućnih poslova, sebe osposobi za jedno zvanje, da za svaki slučaj bude mogla sama, bez muža, uzdržavati obitelj.

Bude li djevojka ovako postupala, ona će uljanicom punom ulja poći usuret zaručniku i neće biti kao jedna od ludih djevica, koje su prekasno upoznale manjak ulja (isp.Mt.25,1-12)

N. TOMMASEO je kazao: "Il matrimonio è come la morte: pochi ci arrivano preparati".- - "Ženidba je kao smrt. Malo ih je, koji dolaze spremni."

Ako poslušaš savjete ove vrste, nećeš biti jedna od takvih. Ti ćeš biti spremna.

12. STVORENI STE JEDNO ZA DRUGOGA

JEDNA BASNA Na rubu jedne šume rasla su dva stabalca. Kako su bila jedno drugome sasvim blizu, ispreplela su medjusobno žile tako čvrsto, te je svatko, koji nije išao za tim, mogao misliti, da je to jedno stablo. Jedino po krošnjama se moglo vidjeti, da su to ipak dva stabalca. Tako su zajednički živjela nekoliko godina. U proljeće i jesen nosila su skupa cvijeće i plodove; skupa su dijelila sunčanu svjetlost i kišu. Jednoga dana medjutim izbije medju njima svadja. Bila je na početku jedna malenkost, ali od te malenkosti nastale su medjusobne odbojnosti, planula je srdžba. Pri takvom stanju jednoga dana spaze, gdje dolazi jedan surovi div sa sjekirom na ramenu. Tada povika jedno stabalce: "Snažni čovječe! Dodji amo, uzmi sjekiru i rasjeci nas! Ne mogu dalje ovako živjeti skupa s drugim." Div odvrati: "Mogu da vam učinim po volji". Tada uzme sjekiru, jednim zamahom rascijepi oba stabalca od krošnje do korijena i udalji se uz grohotan smijeh. Stabalcima medjutim nije bilo do smijeha. Istina, na početku potajno su triumfirala, što su se razišla i postala slobodna, ali brzo su počela osjećati ranu, koja ih je dopala i koja im je na živo udarena. Od tada su stajala odijeljena, osušiše se i nikako nisu mogla zaboraviti jedno na drugo. Tako su ginula proklinjući dan i čas, kada su se dala rastaviti. (KOTTE, Gleichnisse und Sinnbilder, I, Schaffhausen 1864 206).

OBITELJSKA STVARNOST

Ovo, što je predstavljeno u slici basne, predstavlja jednu živu realnost. Prema kršćanskoj zamisli braka i obitelji, muž i žena tvore jedno srce, koje je ljubav spojila iz dva dijela, da donesu plod, kojim će napučiti zemlju novim bićima, a nebo obogatiti novom djecom Božjom. Djeca su biljčice iz Božjega rasadišta presadjene u obiteljski vrtić, da tu rastu i dozrijevaju. Cijela ta ustanova traži najveće jedinstvo, suglasnost, zajedničku skrb. Svaka trzavica odrazi se kao rana na jednome živome organizmu.

ODGAJATI SE ZA JEDINSTVO

Kao što se za gradnju materijalne obiteljske kuće ne nalazi u prirodi gotovo kamenje, nego ga treba tesati i učiniti prikladnim za gradnju, tako - i to još u višem stepenu, treba sebe tesati i učiniti prikladnim za gradnju i stvaranje doživotne zajednice u jedinstvu.

Toga su dobro svijesne razborite i zrele djevojke. One ne idu u susret stvaranju bračne zajednice očima zaslijepljenim od same svjetlosti niti pijane od čara i užitaka, o kojima sanjaju djevojčice bez životnog iskustva. Zrele djevojke upoznaju svoje nedostatke nimalo prikladne za harmoničan obiteljski život, a poznaju, barem donekle, i muškarčeve nepogodne strane života. Na postavljeno pitanje: " Upoznajete li manjkavosti svoga temperamenta, koje nisu povoljne za jednu doživotnu bračnu vezu?" - neke djevojke otvoreno priznaju, da negativnu stranu gledaju u naglosti, preosjećajnosti, tvrdoglavosti, protiv čega se bore.

Na pitanje: "Što smatrate najnepovoljnije za Vas u muškome temperamentu obzirom na buduću bračnu zajednicu?" jedna odgovara: "Strast i nedostatak religioznog osjećaja."

Ako se s jedne i druge strane nikako ne dadu tajiti komponente manje pogodne za jednu doživotnu zajednicu, s druge strane postoje i pogodne strane. Djevojka i mladić kriju u sebi neke strane, koje traže medjusobnu nadopunu i ovom nadopunom stvara se jedan čvrsti spoj i solidna baza za zajednički život.

Djevojka, posebno mlada zaručnica, provesti će tako dragocjeno vrijeme prije braka u otklanjanju ličnih manjkavosti, u sticanju duhovne snage, da svojom finom ženskom intuicijom pročisti manje čisti ili manje sklon čistoći muški elemenat. Ta svijest i težnja odražava se iz odgovora, koje sam dobio od strane djevojaka na postavljeno pitanje: "Što kao najdragocjenije kanite ponijeti u brak?" Jedne odgovaraju: "Djevičanstvo, nevinost, čistoću duše", druge opet "Kršćansku vjeru", "Ljubav, samo ljubav, jer kad se ljudi ljube, sve se može podnijeti."

Netko je definirao brak: "To su dvije ladje, koje su stigle u jednu luku." Netko je primijetio: "Moja žena i ja smo dvije ladje ali ratne." U stvari, brak ima biti sličan dvjema ladjama, od kojih će jedna biti opremljena za obranu, a predstavlja muškarca, a druga, koja predstavlja ženu, bit će puna mirodija kreposti i hrane za okrepu. Kako je krasna i simpatična slika, pod kojom Sv.Pismo predstavlja vrijednu i čestitu ženu! "Ona je", kaže Sv.Pismo, "kao ladja trgovačka, koja izdaleka donosi sebi kruh svoj" (Prič.31,14). Odgajaj sebe tako, da budeš

plovila u susret braku kao jedna takva ladja.

NEPOGODNE I POGODNE STRANE MUŠKARCA I ŽENE

Nepogodne strane muškarčeva temperamenta za djevojku mogu biti ne znam kako velike, ostaje uvijek istinito ono, što izražava jedna španjolska poslovica: "Žena bez druga, nada bez rada, ladja bez kormila, nisu uspjeli nikada učiniti jednu vrijednu stvar."

Otklanjanje nepogodnih strana i n a d o p u n a - to ima biti smjer, koga će se držati mlada zaručnica.

Da se ne nadješ razočarana i da od ushićenosti i nakon kušanja medenog mjeseca ne padneš u depresiju, obraćam ti pažnju na neke strane muškarčeva temperamenta, u kojima moraš spasavati ono, što je pozitivno.

S e k s u a l n i i n s t i n k t

Za tebe će, nadam se, istom bračni život otkriti njegovu narav, ako ti do toga časa nije bio probudjen. Ali upravo taj instinkt, koji u muškarcu znade vrlo često narasti do jedne nezasitnosti i prave surovosti, može biti prvo, što će ti donijeti u najmanju ruku zbunjenost. Upoznata si već sa seksualnom muškarčevom psihozom i njegovim poimanjem ljubavi. Ljubav se u muškarca rijetko nalazi onako idealna i pročišćena, kao što je slučaj sa neiskvarenom, dobro odgojenom djevojkom. I dok bi se seksualna upotreba, koju je Stvoritelj namijenio u prvome redu stvaranju potomstva, imala izvršiti s mnogo obzirnosti,

delikatnosti i trebala bi da bude ispoljavanje nesebične i požrtvovne ljubavi prema životnoj družici i budućemu potomstvu, ova upotreba prečesto nosi karakter nimalo pročišćene sjetilnosti, a što je najgore, nosi karakter grubog egoizma. Mladi zaručnik možda i ne sluti, kako je onoj, koju on ljubi ili se čini, da je ljubi, tako odvratno ono, što je njemu možda bio glavni poticaj za sklapanje braka. Zaručnica će ovu neobzirljivost protumačiti neznanjem. I dok on kod svega toga na dijete možda i ne misli, ona je spremna podložiti se svim tegobama radi djeteta, za kojim neodoljivo čezne. Belgijski pjesnik i dramatičar M. MAETERLINCK izrazio se drastično kazavši: "Les femmes ne se lassent jamais d'être mères; elles berceraient la mort même, si elle venait dormir sur leurs genoux" - Žene se ne umaraju nikada, da budu majke; one bi i smrt njihale, kada bi ova došla spavati na njihova koljena". (Aglavaine et Sélisette)

Koliko je djevojka tom mišlju opsjednuta, izbija i otuda, što u jednoj anketi imajući nakanu da istražim, što djevojka očekuje od fizičke, psihičke, duševne strane bračnoga druga, na postavljeno pitanje te naravi nekoje odgovaraju jednostavno: "Očekujem dijete, djecu" ili "Dar materinstva".

Mlada zaručnica podvrgnut će se neugodnostima, koje stvara za nju seksualni život, sa plemenitom žudnjom, da dodje do onoga, na što je nosi sva njezina narav, da dodje do djeteta. Moderni pedagog PIERRE DUFOYER piše: "Kada se promotri način, na koji je Stvoritelj ustanovio materinstvo, dolazi se do zaključka da fizičke strane toga materinstva: trudnoća,

porodjaj, dojenje i sve male kure tako skromne i tako potrebne, koje ima da iskaže majka prema svojoj djeci, na koncu konca su veliko dobročinstvo za materinsku ljubav. Da je materinstvo osnovano na drugi način, kada bi djeca bila darovana mamama tako reći 'već lijepa i gotova', one bi ih, nema sumnje, manje ljubile. Ono istinski materinsko ostvaruje se bračnim životom. To pokazuje iskustvo; elemenat fizičkog sjedinjenja proživljen po božanskoj nakani povećava medjusobnu ljubav bračnih drugova ... duboko učvršćuje medjusobnnu povezanost bračnih drugova, čini, da se zaborave male trzavice, koje se neizostavno javljaju u bračnom životu, stišava sukobe, blaži zaoštrenost, krepko hrani medjusobnu usrdnost." (Il matrimonio, il libro della giovane, sa franc.preveo D.Antonio Corti, Milano 1958, 28).

Pouzdaj se dakle, draga zaručnice, u Boga i gledaj, kako ćeš onu ponekada nejasnu ili mutnu muškarčevu strast upraviti k cilju, - prema kome je nju Stvoritelj usmjerio i tada si izvršila ulogu svećenice, posvetiteljice.

S r c e Mnoge mlade zaručnice stupaju u brak u nadi, da će život provesti u slatkom milovanju sa strane onoga, kojega ljube. I kada je ljubav iskrena, to one uistinu i nadju, ali nakon medenog mjeseca ljubav se nastavi bez slatkog milovanja. (Isp. PIERRE DUFOYER, Per te, fidanzato e giovane marito, Milano 1958, 64 sl.). Dolazi čas, kada će mlada zaručnica svoga budućega muža početi možda okrivljavati radi suhoće, krutosti, bezosjećajnosti. Možda počne padati u očaj. Od svega toga bila bi poštedjena, da se trsila da prije

sklapanja braka upozna narav muškarca, kojemu glavno obilježje ne daje srce, nego v o l j a i a k c i j a . Nikada ne smiješ smetnuti s vida, da je - kako reče sjeveroamerički filozof i pjesnik R.W. EMERSON, "čovjek volja, a žena osjećaj". ("Man is the will, and woman the sentiment." - Woman) Ali ne smiješ zaboraviti, ni na blagodat te razlike. Osjećaji su često puta površni, nestalni, nagli. Potrebna je mirna, trijezna ruka, da se njima upravlja. Tu ti ruku pruža upravo bračni drug. Isti EMERSON nastavlja pisati: "U ovoj ladji čovječanstva volja je kormilo, osjećaj su jedra." Bude li tvoja obiteljska zajednica tako sastavljena, plovidba će biti sretna i sigurna.

K tome, kako lijepo opominje već citirani PIERRE DUFOYER u svojoj knjizi "Brak na kušnji vremena" (Il matrimonio alla prova del tempo, sa franc.preveo Angelo Taschera, Milano 1956, 78-80), nikada ne zaboravi, kakvim je poslom zaokupljen tvoj zaručnik. Nije li posao takve naravi, da mu se na njemu nužno suše osjećaji? Na tebi je, da svojom prirodjenom osjećajnošću blažiš njegovu surovu stranu; da uistinu budeš kao jedra, koja ladju lagano nose naprijed. Zatajiš li u tome, slušaj, što za takvu ženu kaže filozof AUGUSTE COMTE: "Toute femme sans tendresse constitue une monstruosité sociale encore plus que tout homme sans courage" - "Žena bez osjećaja je društvena grdoba, mnogo veća nego što je čovjek bez srčanosti." (Pensées et préceptes, 177)

Budi onakva, kakvom je ženu označio francuski književnik i kritičar TEOFIL GAUTIER kada je kazao: "(Žene) - one su same u sebi poezija ili, u najmanju ruku, najbolji instrumen-

ti za poeziju." (Mademoiselle de Maupin, IX)

Kada si zadojena osjećajnošću,koja se dolikuje ženi, tada ćeš izlaziti pobjednica. "Što mu drago ti kazala" - piše talijanski pjesnik ALFREDO PANZINI - "reci slatkim glasom bez uzrujanosti. Sve se dade možda podnijeti, što dolazi sa strane žene, kada dolazi na slatki način." ("Tutto è tollerabile, forse, dalla donna, quando avviene soavemente." ("Santippe" 36).

Njemački dramatički pjesnik E. RAUPACK govori s uvjerenjem: "Ratnička vještina žena je, da one, kada su se i odrekle borbe - svejedno pobjedjuju. ("Das ist der Frauen'seine Kriegeskunst, dass sie, den Kampf ablehnend dennoch siegen". - Die Schule des Lebens, 3,7)

Na taj način, kako uvjerava francuski historičar, političar i književnik A.TOURNIER, u društvu sa ženom fin čovjek postaje još finiji. (Pensees d'automne, 63).

Svoju zadaću, medjutim, ne misli, da ćeš ispuniti samim milovanjem, slatkim riječima, poljupcima ... Sve je to potrebno, ali mora biti izraz duboke požrtvovne ljubavi prema mužu i dječici, koju ti Stvoritelj daruje.

Krasnu uputu daje HARDY SCHILGEN u "Tajni bračne zajednice" (2 izd. Zagreb 1944, 24): "Kada ... dvoje mladih ljudi želi sklopiti bračnu vezu za život, ne smiju mnogo razmišljati o tome, što će jedno od drugoga primiti nego više o tome, što će jedno drugome pružiti."

V j e r a u B o g a Na pitanje: " Čime mislite osigurati čvrstoću i trajnost braka?" - najveći postotak djevojaka odgovorio je: "Vjerom u Boga". Jedna očekuje od svoga bračnoga druga p r o d u b l j e n j e u v j e r i .

Žena je po naravi religioznija od muškarca uronjena u akciju.

Čista pobožna žena svojom pojavom osvaja tako, da je njemački pisac G. A. DAUMER znao reći: "Nemoj tražiti Boga u crkvama i kapelama. Traži ga u nepatvorenoj duši žene".(Iz Liebesbrevier F.Voneisen-a). Možda njegova misao nije identična s našom, po kojoj se u čistoj i istinski pobožnoj ženi odražava Božja ljepota i savršenost. Uza sve to, kako ističe moderni pedagog DUFOYER, žena lako pada u sujevjerje. Čovjek, kada je religiozan, religiozan je na razumnoj bazi, dok je žena na bazi čuvstva. (Per te, fidanzato, 108)

Tvoja buduća bračna zajednica ima se, dakle, odvijati tako, da muža potakneš na pobožnost, ali na njegovu razumu, ako je samo ispravno orijentiran i staložen, pročišćavaj svoju pobožnost od svakoga bolesnoga sentimentalizma ili možda supersticije.

Kuća sagradjena na ovako razumnoj službi Bogu (Rm.12,1), u harmoniji misli i srdaca, bit će kuća sagradjena na klisuri.

Poslušaj savjet protestantskog pedagoga W.FöRSTER-a, koji kaže:

"Žena neka napuni srce ljubavlju,koja

nije od ovoga svijeta, da bude na visini strašnih kušnja, koje je čekaju, da može otuda crpsti snagu za upravljanje kućom sve i usred najtežih okolnosti ili sa revolucionarnim i mutnim oznakama. Neka se na njoj očituje i obnovi snaga, koja daje čvrstoću ljudskome rodu, i bez koje ni najsavršenija politička organizacija ne može spriječiti raspadanje država." (Educazione e autoeducazione, sa njem. preveo A. BOZZONE, Torino 1921, 182).

TIHI, NEVIDLJIV, ALI SNAŽNI UTJECAJ ŽENE

O utjecaju žene ovako se izražava JOSE ORTEGA Y GASSET u knjizi - " O ljubavi - o tehnici" (preveo Jakša Sedmak, Zagreb 1944, 136-139):

"Djelovanje žene se ne da shvatiti. Moglo bi se pričiniti, da žena uopće ne zahvaća u život; tako jako nedostaje njenom uplitanju svaka prisila, svaka silovitost. Čovjek se bori rukom; hoda, bijesni okolo po zemlji s ludim ekspedicijama; gomila kamen na kamen, dok ne složi spomenik; piše knjige; šiba zrak govorima; troši već pri samoj pomisli svoje mišice u nečujnim naporima, kao da bi sve to vrijedilo velikog skoka - dok medjutim žena ne radi ništa drugo, već pomiče svoje ruke - više gesta nego pokreti. Na jednom starorimskom nadgrobnom spomeniku, koji pokriva zemne ostatke jedne od onih uzvišenih majka najhrabrijih sinova, mogu se pročitati, uz ime, samo dvije riječi: "Domiseda, lanifica" - "Čuvala je svoj dom i prela je." I ništa više. Mi držimo, da vidimo, kako matrona mirno čuči na pragu svoga doma i s dugim konzularnim prstima uredjuje bijelu vunu.

"Utjecaj žene je nevidljiv, kao što je svagdje prisutan. On nije bučan kao utjecaj muškarca, nego statički, kao utjecaj podneblja. Mora u ženskoj prirodi postojati neki atmosferski elemenat, koji djeluje polagano kao i podneblje ... Muškarac svijesno ili nesvijesno sve više ograničava one čine, koji bi mogli dovesti do otklona, te ih konačno sasvim napušta, gajeći još samo one, koji su naišli na odobravanje. I jednog se dana on probudi - kao netko drugi, kao novi čovjek, a da nije ništa ni uradila, mirno, kao ružin grm donosi ružu, u najboljem slučaju tek putem nedokučivog zračenja neupadljivih gesta, koje padaju kao udarci nestvarnog dlijeta, izvajala je žena iz naše pratvari i novi tip muškarca. Moglo bi se reći, da žena u svojoj duši nosi imaginarni profil, kojega ona mora pustiti djelovati na svakoga čovjeka, koji joj se približi.

"Nekoliko tuceta žena, koje imaju čvrsti korijen u društvu i koje se same odgajaju i usavršuju, dok ne postanu kao umjetnina nenepodmitljivosti, kao neka vrst ugodjaja života, organ mašte uzvišenije budućnosti, učine za ovo društvo više nego svi pedagozi i političari zajedno."

Francuski književnik i moralista CHAMFORT rekao je duhovito:

"Zapazio sam, da Biblija, kada se radi o tome, da ljudima predbaci njihove ludosti i zločine, ove zove sinovima čovječjim, a kada je riječ o ludostima i slabostima, zove ih sinovima žene." (Maximes et pensees, VI, 385)

U stvari je istina, da se čovjek ne

radja samo fizički od žene, nego i moralno, ako je samo ona moralno izgradjena.

TRIDESET PREMA TRI — Veliki francuski pisac BRANTOME u svome djelu "Galantne dame" (II) piše:

"Žena, da bi bila lijepa i savršena, mora posjedovati trideset ljepota:

tri bijele stvari: kožu, zube, ruke;
tri crne: oči, obrve, trepavice;
tri crvene: usne, lice, nokte;
tri duge: tijelo, kose, ruke;
tri kratke: zube, uši, noge;
tri široke: prsa, čelo, razmak medju obrvama;
tri uske: usta, struk, gležanj;
tri velike: mišice, bedra, list od noge;
tri tanke: prste, vlasi i usne;
tri malene: bradavice, nos i glavu."

Da dobiješ pak duhovnu ljepotu, od koje ćeš biti sretna sama i usrećit ćeš svog muža i obitelj, ja ti propisujem samo tri stvari:

Čistoću,
požrtvovnu ljubav,
vjeru u Boga.

Naći ćeš ih u najvišem stepenu u "Zrcalu bez ljage" (Mudr. 7,26), u BEZGREŠNOJ.

Gledaj u to zrcalo i iz njega ih kopiraj!

13. SAKRAMENAT SV. ŽENIDBE DAJE SNAGU ZA ČUVANJE JEDINSTVA I NERAZRJEŠIVOSTI U BRAKU

ZAKON DOŽIVOTNE BRAČNE VEZE I NEPOSTOJANOSTI I OPREKE LJUDSKIH ELEMENATA — Doživotna bračna veza ustanovljena je voljom Stvoriteljevom. A kad je bila olabavila, obnovitelj ljudske naravi ISUS KRIST vratio joj je prvobitnu čvrstoću doviknuvši svom snagom svoga božanskoga autoriteta: "Što je Bog svezao, ne smije čovjek rastavljati!" (Mt. 19,6).

Ali dok s jedne strane žena u doživotnoj bračnoj vezi nalazi obranu svoga dostojanstva i snažnu podršku u svome zemaljskome životu, s druge strane ne može da zatvara oči pred mogućnošću neslaganja i trzavica s bračnim partnerom, a ujedno s time pred svim nepovoljnim i kobnim posljedicama, koje doživotna bračna veza u sebi uključuje.

To se odražava i u odgovoru na anketu, koju sam raspisao medju djevojkama. Na pitanje: "Doživotna bračna veza, stvara li vam radost, ili vas puni zabrinutošću?" - samo jedna odgovara, da joj misao na to stvara radost,

dvjema drugima stvara radost, ali ujed-

no i zabrinutost,

dvije potcrtavaju samo zabrinutost.

Jedna pak piše: "Upravo me puni tjeskobom sama pomisao, da sam s nekim vezana do smrti, jer mislim, da će mi to zadati najviše brige. To mi ne bi bilo tako strašno, kad bih znala, da ćemo se barem donekle slagati."

Tko ima pred očima opreke, koje postoje u nazorima, temperamentima, krvi, lako shvaća, kako žena, koja s jedne strane čezne za muškarčevom podrškom, s druge strane strepi radi eventualnog neslaganja. Mjesto pomoći, kojoj se nadala, ona postaje nerijetko doživotno žrtva. Ta nije nikakva humoreska, nego živa stvarnost riječ, koju je izrekao glasoviti njemački humoristički pisac JEAN PAUL RICHTER (+ 1825): "Brak često naliči dvjema kapima masti, koje plivaju na vodi, a da se ne slijeju u jednu." ("Oft ist die Ehe wie zwei Fettropfen, die auf dem Wasser schwmmen ohne zusammenzufliessen." Jugendsellenbrevier die F.Voneisen.)

Povijest mnogih brakova je onakva, kako je sažeto orisao francuski kritičar i historičar HIPOLIT TAINE (+1893): "Upoznavaju se tri sedmice, ljube se tri mjeseca, svadjaju se tri godine, podnose se trideset godina, i djeca počinju iznova." ("On s'étudie trois semaines, on s'aime trois mois, on se dispute trois ans, on se tolère trente ans, et les enfants recommencent." - Vie et opinions de M.Graindorge.)

U početku, općenito govoreći, sve ide u redu. "Može se reći", veli moderni duhovni američki pisac i televizijski govornik FULTON

SHEEN, "da je prva etapa braka obilježena nadmoći tijela nad duhom. To je razdoblje sjetilnih užitaka, lirizma; doba, kada je muž "najbolji čovjek na svijetu", kada je mlada supruga "jedna savršenost". I svatko je od njih uvjeren da će to stanje trajati vazda; da će ta sreća biti postojano ista. Ova se etapa ljubavne ekstaze hrani cvijećem, darovima, putovanjima, tisućama užitaka, koji se kušaju, da se zajednički podijele pronalasci i interesi dnevnoga života."

Ali nakon prve etape, dolazi druga: "Kriza počinje, kada dnevna intimnost otkrije na svakome od partnera defekte; postaje zaoštrena, kada se zapazi, da osoba, kojoj se darovao život, nije ona, kojom se smatrala; da ona ne slijedi istu stazu, isti razvoj same sebe. Ima se osjećaj, da je nemoguće prodrijeti u njezin karakter, od kuda nastaje osjećaj postepenog otudjivanja. Kada je iščezla privlačna snaga novine, htjelo se nju naći iznova. Ponavljanje istih užitaka vodi k razdraženosti. U mjeri, u kojoj se u ljubljenome biću tražio svoj vlastiti ja, osjeća se prevaren, izdan ... Tada nastaju mala trvenja; eksplodiraju tvrde riječi. Brak postaje breme. Bračni drugovi motre, kako se njihoda ljubav malo po malo zamračuje, kao kad gledaju svjetiljku uz bok, kako postepeno ide u komade ostavljajući ih oboje u mraku." (Il faut choisir sa vie. S engleskoga prevela i preuredila MARCELLE LOUTREL-TSCHIRRET, Mame 1956, 171-173).

To biva poglavito, kada se očekuje sve od fizičkih zadovoljenja, što nije rijetki slučaj posebno kod muškarca.

Jedna mlada žena, koja još uvijek s

nostalgijom misli o svome razvedenom braku,smatra, da je do razvoda braka došlo samo zbog toga, što su i ona i njezin muž odviše očekivali od fizičkih zadovoljenja. "Mi bismo bili najsretniji brak na svijetu, da smo mogli zaboraviti sve one pripovijesti, koje smo o tome čitali ili čuli pričati. Bila sam najsretnija,kad smo se našli zajedno. Voljela sam ga osjećati kraj sebe i ne željeti ništa drugo,nego da ispunim sve njegove želje. Kad sam mislila,da će našim tjelesnim sjedinjenjem naša ljubav postići vrhunac, ovoj je ljubavi bio konac."

Ovdje se obistinjuje ona narodna humoreska:

Već nakon prvog poznanstva, vino i voda odluče na brzinu, da se vjenčaju.Mislili su naime, da se beskrajno vole. Medjutim, kad su počeli zajedno živjeti, primjete, da im je brak razvodnjen ...

Što činiti?

KRIZA BRAKOVA I KRIVE TEORIJE

Da bi se izišlo iz poteškoća, do kojih se dolazi zajedničkim bračnim životom i da bi se dokinulo nesnosne krize,pribjeglo se krivim teorijama i praksama, kojima se čini atentat na doživotnu bračnu vezu.

Prema teoriji BACHOFEN-a, MORGAN-a i drugih, u početku ljudskoga roda postojala su kaotično nesredjena i nepostojana seksualna povezivanja bez ikakvog izbora, koja su bila vrlo kratkog trajanja.

To je stadij tako zvanog p r o m i s k u i t e t a .

Istom iz ovoga stadija razvio se navodno brak dalje preko stadija "skupinskog braka" i p o l i g a m i j s k i h seksualnih zajednica (bilo to u obliku matrijarhatske poliandrije ili u obliku muške poligamije) do užeg oblika jednoženstva. Taj se razvoj odvijao preko stadija tako zvanog "otmičarskog braka " (eventualno "bjegunskog braka") i "trgovinskog braka" do slobodnog sklapanja braka.

Kako Dr. ALBERT NIEDERMEYER zapaža, kada bi ova evolucionistička teorija bila ispravna, tada današnja forma jednoga i trajnoga braka podnipošto ne bi imala predstavljati zaključnu fazu razvoja niti bi imala značiti zadnja riječ, nego bi imala pružati mogućnosti za daljnji razvoj "budućih forma", kao što uistinu radikalni "bračni reformatori" na to i ukazuju kao zahtjev budućnosti.

Takve su forme:

prosto seksualno povezivanje sa olakšanom rastavom, kao što je "drugarski brak", - koji propovijedaju LINDSEY, SANGER,

"privremeni brak" ili "brak na pokus", koji zastupaju BUCHOWHOMEYER,ELISABETH SCHMIDT, CALVERTON i dr.,

ili opet brak u formi posvemašnjeg odricanja na temeljnu monogamiju (tako ANQETIL) što znači u svome temelju traženje poligamije, a čega je zastupnik v.EHRENFELS i dr.(Vidi kod citiranog NIEDERMEYER-a, Das menschliche Sexualleben, u Handbuch der speziellen Pastoralmedizin, I, Wien 1951, 146 sl.).

Medjutim, kako ističe citirani Dr. NIEDERMEYER, prema ispravnom naravnom gledanju brak je tako duboko usadjen u ljudsku narav, da tvori upravo neophodno potrebnu podlogu ljudskom društvu i ne da se zamisliti nikakav ni prošli ni budući razvoj, koji bi na tome mogao nešto izmijeniti. Treba dopustiti, da su postojali d e g e n e r i r a n i stadiji društvenog života, koji se odvajaju od ove naravne forme, ali abnormalno i bolesno stanje nema važiti kao uzor. Ljudsko društvo radja se iz braka, i o b i t e l j je prvotna forma ljudskog društva. Istraživanja, koja su kod primitivaca izvršili etnolozi svjetskog glasa, kao što su WILH.SCHMIDT, GRAEBNER, KOPERS, GUSINDE i SCHEBESTA, dokazala su lažnost BACHOFEN-ove i MORGANON-ove teorije. (Nav.dj.147). Pristaše evolucionističkih teorija braka i zastupnici ili propagatori novih vrsti brakova - da se poslužim riječima blagopokojnog pape PIA XI iz enciklike "O kršćanskome braku" (od 31. prosinca 1930), - "kao da i ne slute, kako to nema nikakve veze sa onom novovjekom k u l t u r o m , kojom se toliko hvastaju, nego su to zazira vrijedne pojave, koje bi bez ikakve dvojbe i kultivirane narode snizile do surovih običaja nekih divljih plemena."

Ista utvrdjena činjenica, da se više manje podjednako radja muškaraca i žena govori jasno za jedinstvenost i neraskidivost bračne veze izmedju muškarca i žene. Kada bi stvar imala biti drukčija, priroda, odnosno Stvoritelj, bio bi ustanovio drugi omjer u radjanju jednih i drugih.

Treba, dakle, tražiti lijeka i snage, u održavanju jedne i doživotne bračne veze izmedju muškarca i žene.

LIJEK I SNAGA U SAKRAMENTALNOJ FORMI BRAKA

Slabići, pače nemoći ljudske naravi, da očuva jedinstvo i nerazrješivost bračne veze, obnovitelj ljudske naravi ISUS KRIST pritekao je svojom božanskom snagom otkupljenja izdignuvši ženidbu na dostojanstvo s a k r a m e n t a .

Crkveni zakonik, ističući bitne oznake braka: j e d i n s t v o i n e r a z r j e š i v o s t , da predusretne svaku primjedbu o nemogućnosti izvršenja jedne takve obaveze, odmah nadovezuje, kako te vlastitosti "u kršćanskome braku poprimaju posebnu čvrstoću s vidom na sakramenat". ("Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas ac indissolubilitas, quae in matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione sacramenti." CIC. can.1013, paragr.2. Isp.can.1012, paragr.1)

Sveza izmedju muža i žene, čega je začetnik Bog, jedna je sveta tajna, dotično sveti znak one najsvetije sveze, koja Krista Gospodina povezuje sa Crkvom. (Rimski katekizam 2, 8, 16)

SV.PAVAO misleći na ovu tajnu, koju brak u sebi krije, pun strahopočitanja kliče: "Tajna je ovo velika; a ja velim obzirom na Krista i na Crkvu" (Ef. 5,32)

*

Ženidba pak nije neki puki z n a k povezanosti Krista sa Crkvom, nego sadrži i m i l o s t , koja supruge krijepi, da mogu očuvati narav braka, kako ga je Bog ustanovio

i ispuniti ciljeve, koje je braku postavio. Time je brak zbiljski učinio z n a k o m i i z v o r o m posebne nutarnje milosti, kojom onu "njegovu naravnu ljubav usavršuje i nerazrješivo jedinstvo utvrdjuje, a supruge posvećuje". (Tridentinski sabor, XXIV. sjednica).

Obzirom na izdašnu Božju pomoć, koju supruzi u sakramentu sv. ženidbe primaju PIO XI u već citiranom pismu "O kršćanskome braku" piše:

"Ovaj ... sakramenat u onima, koji mu u sebi ne stavljaju zapreke, ne samo da uvećava milost posvećujuću, to trajno počelo vrhunaravnoga života, nego njoj pridodaje i posebnih darova, kao što su dobre pobude duše, klice milosti, kojima se povećavaju i usavršavaju naravne čovjekove moći. Tako će supruzi sve ono, što spada u ženidbeni stalež, na njegove svrhe i dužnosti, moći ne samo pameću razumijeti, nego i srcem osjećati i čvrsto držati, zbiljski htjeti i djelom izvršiti. Napokon ovaj sakramenat ženidbe daje supruzima pravo, da izmole djelotvornu pomoć milosti Božje svakog puta, kadgod je ustrebaju za izvršenje dužnosti u svome ženidbenom staležu."

Vjera u milost Božju, koja se daje u sakramentalnoj formi braka divno se odražava u djevojačkim odgovorima u jednoj anketi. Na pitanje: "U crkvenom sklapanju braka gledate li neku puku formalnost, bez koje se ne može proći, ili upoznajete to kao izvor snage za Vaš novi način života?" - gotovo sve daju odgovor potcrtavajući, kako u sakramentalnoj formi braka vide i z v o r s n a g e a podnipošto neku puku formalnost.

Jedna pak odlučno piše: "Nikada ne bih stupila u brak, koji ne bi imao biti sklopljen pred svećenikom. Svaki brak osim ovog smatram bez vrijednosti. Život u neblagoslovljenom braku mislim da bi bio samo jedno mučenje, trud, koji ne bi bio nikada nagradjen."

UZVIŠENI UČINCI MILOSTI U SAKRAMENTU SV. ŽENIDBE

Mjesto, dakle, da se u propisu sklapanja braka u Crkvi gleda jedna puka formalnost, bez koje se može proći, treba tu gledati sakriven izvor božanske okrepe i divnog medjusobnog usavršenja.

Sama propisana formula braka kao takva krije u sebi nešto uzvišeno i lijepo. F.W. FÖRSTER krasno zapaža, kada piše: "Kao što umjetnik daje puni izražaj stvarima, koje mi znamo jedva promucati, tako posvećena forma nema drugo, nego da izrazi savršenom jasnoćom i utvrdi ono, prema čemu svaki pravi osjećaj ima podsvijesno težiti samom svojom naravi: prema najvišem uzvišenju iznad kratkotrajnosti časa, prema najkrepčoj podršci i najsavršenijoj brižljivosti". (Etica e pedagogia della vita sessuale, sa njem. preveo L.E. BONGIOANNI, Torino 1911, 106).

A što da se reče o samom sadržaju, koji se krije pod onom formom, kojom se sklapa sakramentalni brak?

Kao što je kazano, tu se prima m i l o s t . A kako uči SV. TOMA AKVINSKI, i kako obrazlaže veliki američki govornik i pisac FULTON SHEEN, "I najmanji dar milosti vrijedi više nego sve stvorene stvari. Sve zlato, sve drago kamenje, sve palače ovoga svijeta kao i sve

njegove prolazne radosti, moć flota, ljepota gradova, strašne i harmonične sile prirode su poput zvečećih tasova od mjedi u poredbi sa vrijednošću milosti ..." (Biologia sopranaturale, priredio ATTILIO VERALDI, Torino 1954, 146).

I sve ono, što nije bilo sposobno u braku ostvariti doživotnu vezu u jedinstvu, ostvarila je to milost ovoga svetoga sakramenta. Krasno to analizira duboki francuski mislilac E.BOUGAUD:

"Potražimo .. - piše on - odakle nastaje obitelj i kako se formira ... Srce je arhitekt toga uzvišenoga svetišta. Srce! A to je isto što i potreba ljubiti, potreba ne da se briljira, nego da se zaboravi, ne da se uživa, nego da se žrtvuje, da se dade svega sebe pod jednim samim uvjetom - da se nikada ne povuče ...

Samo ti i za vazda! To je 'moto', kojim se stvara obitelj. I radja li se obitelj iz srca, čini se, da nema ništa lakše nego što je nju stvoriti. A ipak, ako upitate povijest ili istražite iskustvo, naći ćete, da stvar stoji mnogo drukčije. Ono što je izgledalo tako lako, tako slatko, moralo je podleći usljed nemoći srca! Ono je očitovalo uzvišenih naprezanja, imalo je visokih poleta, a nije uspjelo. Moglo je ljubiti, ali nije moglo ljubiti dugo, ljubiti uvijek, ljubiti u božanskoj osami jedinstva. Znalo je reći: Ljubim vas ali nikada nije reklo: Samo ti i za vazda!..

Da ukrijepi svoja tako slaba čuvstva (Čovjek) je prizvao u pomoć zakon, javnu silu,

upravu svoga kraja. Rekao je: 'Slab sam, ne mogu ljubiti dugo, duboko. Ali ti, poglavarstvo, saslušaj sa svoga sjedišta ono, što govorim o voj mladoj, ovoj djevici, koju sam izabrao medju tisućama. Samo ona i za vazda! To je moja zakletva. Stavi je pod zaštitu zakona. Pomozi mi, da je izvršim ....'

Intervenirao je, dakle, zakon. I što da kažem? Ni on nije bio dovoljan. Bio je slab, oduran. Javna vlast, koja je imala da štiti srce protiv nepostojanosti, isto je srce prisililo, da ozakoni sve njegove slaboće. Stvoreni su zakoni, kojima se ozakonjuje poligamija, dopušta rastavu, legaliziraju se svi hirovi srca, da se otvore bračna vrata svakoj vrsti brutalnosti i svim sramotnim djelima....

I tako ondje, gdje svijet ne može primijeniti ako ne nemoćne lijekove ili ništave mistifikacije, intervenira religija i donosi snagu. Ona pred oči onih, koje blagosliva u braku, stavlja jedan visoki ideal, ali u isto vrijeme ulijeva u njihovu volju i snagu i moć, da ga dosegnu. Tu ljubav, koja se radja, ona uzima u ruke i tvori vječnu stvarnost. Onaj "DA" tako svečan, tako uzvišen i tako nepostojan podiže ona na dostojanstvo sakramenta. Oni, ovi mladi zaručnici, mogu sada da udare krutim putevima života. Naići će na trnje, na bolove, ali nikada iznad njihove srčanosti. Jedna viša sila ne će nikada prestati da ih podržava na visini njihovih dužnosti. Red, mir, slaganje, ljubav, kraljevat će vazda pod njihovim krovom, jer bude li tu križa, bit će i Božjeg blagoslova." (Necessità e bellezza della religione, iz "Il Cristianesimo e i tempi presenti", sa francuskoga prevela Luisa TAMPELINI-GENERALI, 2 izd., Torino 1916,

118-122.)

Da je u sakramentu sv.ženidbe pohranjena jedna božanska sila, koja krijepi čovjekovu nemoć, svjedoče to nebrojena priznanja supruga jake vjere.

U katakombana, iz dana velikih kršćanskih progona i mučenja, nadjen je medju ostalima i ovaj natpis:

"Flavije Krispin podiže ovaj spomenik svojoj ženi Aureliji. Ona je živjela 28 godina. Meni je bila supruga 9 godina. Živjeli smo u potpunoj ljubavi. Nikada nije mom srcu nanijela ni najmanje tuge. Uživaj, moja draga, i počivaj u zajednici sa svim svetima! Živi s Kristom!"

Jedna starica susrevši biskupa, poljubi mu posvećeni prsten i sva radosna počela je biskupu govoriti:

"Davna je moja želja, da poljubim biskupski prsten. Znam, da je on posvećen."

A biskup isto tako radostan prihvati ruku starice i kad na njoj ugleda stari izlizani vjenčani prsten, progovori joj:

"Dobra ženo, i ti imaš posvećeni prsten na ruci. I ja taj prsten vrlo mnogo štujem."

"Oh da! - prihvati starica - Moj vjenčani prsten posvećen je. Teško bi mi bilo, da ga nemam na ruci. Ima već četrdeset godina, kako mi ga je moj pokojni muž stavio na ruku. Nikad ga nisam skinula. Moj muž je mrtav. I sin mi je poginuo u ratu. Ja sam sama kao osušena grana. Ali ovaj prsten vječno me podsjeća, kako sam bila sretna. Moj pokojni muž ponio je svoj vjenčani prsten u grob. Ponijet ću i ja svoj." (Iz kalendara "Dobri Pastir", god.1953,69 sl.)

KATOLIČKA DJEVOJKO! Tvoja povezanost s Kristom neka u tvojim mladenačkim danima postaje sve čvršća. Ostvarit ćeš tu povezanost posebno prakticiranjem jednog istinski euharistijskog života. Ovakvim životom možeš da ideš vedro u susret preuzimanju bračnih obveza, jer brak, koji označuje sjedinjenje Krista s Crkvom, značit će ujedno Kristovu povezanost s tobom. Njegov božanski život bit će tvoj život. A protiv takvoga života nijedna razorna sila, pa ni smrt ne može ništa, jer kako reče SV.PAVAO: "Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire, smrt više ne vlada nad njim." (Rm. 6,9)

"Kad Krist nešto posvećuje, onda to posvećenje toliko snažno djeluje, da sliči na novo stvaranje ... Kruh je kruh i ništa više. Ali kad Krist taj kruh posvećuje, onda od tog kruha postaje pravo tijelo Sina Božjega, ono isto, koje sjedi s desne Oca svemogućega. I vaša tjelesa su tjelesa i ništa više. Ali kad ih Krist u svetom vjenčanju posveti, onda se s njima desi kao i s kruhom na oltaru. Ona ostanu posvećena kroz cijeli život. Postaju nešto na čemu stalno počiva Božje posvećenje. Slično kao i na svetoj hostiji na oltaru. Svakog časa vašeg života to vam posvećenje daje pravo na Božju milost i pomoć." ("Dobri Pastir" god.1953,62).

Na tebi će se ispuniti u najuzvišenijemu smislu riječ glasovitog engleskog pisca i

kritičara J.RUSKIN-a (+1900):

"Brak, kada je pravi brak, samo je pečat, koji označuje prisegnuti prijelaz od vremenitog k neumornom služenju i od nestalne ljubavi k vječnoj." (Sesame and Lilies)

14. CRKVENI ŽENIDBENI PROPISI OBRANA SLOBODE I GARANCIJA SREĆE ZA DJEVOJKU

ZAMAŠNOST I SVETOST ŽENIDBE TRAŽE SIGURNE NORME I ČVRSTE OGRADE

Da se pogodi zvanje i osposobi u njemu, treba mnogo razmišljanja, možda još više savjeta, mnogo učenja i velikog opreza. Proigrati zvanje, znači biti nezadovoljan cijeli život.

I za gradnju kuće, potrebno je raspolagati prikladnim materijalom, biti u stanju namaknuti sva potrebna sredstva; potrebni su višestruki stručnjaci i radnici.

Konačno svaki ozbiljan pothvat traži razbor, studij, oprez, žrtve. Istom nakon mnogog razmišljanja, studija, nakon mnogih analiza i sinteza odlučujemo se na prihvaćanje jedne važne odluke.

Ako je pak tako sa tolikim stvarima u čovjekovu životu, što da se reče o ženidbi, kojom se s jednim drugim bićem upotpunjuje u jednu cjelinu, koju može samo smrt rascijepiti?

A ženidba nije iscrpljena samim jednim uspjelim biološko-fizičkim spajanjem. Ženidba ima da odrazi nešto, što nadilazi svu narav. Ona je, kaže SV.PAVAO, ustanova, u kojoj

je pohranjena božanska tajna (Ef.5,32). Da bi se spajanje muža i žene u jednu zajednicu moglo nazvati uspjelim sa katoličkog stanovišta, potrebno je, da iz takvog spajanja odsjevne iskra, ne materijalna, nego božanska."Ženidba kao sakramenat i lična zajednica, neizmjerno je bogatija od svih kategorija kontraktuelne pravednosti i daleko je nadilazi." (BERNARD HAERING La loi du Christ, prijevod sa njem., III,Tournai 1959, 449.)

"Sakramentalni DA može se usporediti sa redovničkim zavjetovanjem i sa Fiat (neka mi bude) Majke Božje." (H.PHILIPPON,Les sacraments dans la vie chrêtienne, Pariz 1947,263).

U ženidbenom ugovoru nalaze se zemaljski i božanski elementi. "Zajednica izmedju muža i žene, simbioza spolova, nosi dakle ne samo značenje izmjene zemaljskih dobara,nego najvišu zadaću ima u posredovanju zajednice s Bogom." (W.DEMAL, Praktische Pastoralpsychologie 2 izd., Wien 1953,118.)

Tko će nakon ovoga zanijekati potrebu ne samo najvećega opreza i studija, nego potrebu poznavanja sigurnih normi zacrtanih sa strane najmudrije, božanske ustanove, da bi se bračno sjedinjenje moglo nazvati uspjelim?

A ipak, kako kaže francuski pjesnik A. DE LA TOUR CHAMBLY, "najveći dio ljudi u braku ne gleda drugo, ako ne jedan dogadjaj više u životu." (Caractères, 25)

Od najveće je važnosti dakle upoznati čvrste ograde, u koje je Crkva stavila brak,da bi se njime odgovorilo Stvoriteljevoj nakani.

ZAPREKE SKLAPANJU BRAKA Evo tih ograda:

1. Muškarci ne mogu sklopiti ženidbe prije navršene šesnaeste godine, a djevojke prije navršene četrnaeste godine života.

Crkveni zakonik povukavši ovu najnižu granicu kao uslov za valjanost braka, urgira ipak sklapanje braka u dobi, koja je u pojedinim krajevima uobičajena. (Kan.1067, paragr.1.2).

Crkva hoće, da mladi zaručnici budu i duševno i tjelesno zreli za jedan tako zamašan ugovor, kao što je ženidbeni.

Potrebna je izvjesna perioda, da bi dječaci razvili svoje naravne težnje u pravcu smjelosti, srčanosti, snage, heroizma: svega onoga, što će im kasnije biti od pomoći,da se bore i da izidju pobjednici na profesionalnom ili društvenom teremu. Djevojčice pak sazrijevanjem nadvladat će bojažljivost svojim delikatnim osjećajima, čuvstvenošću, rezerviranošću.Malo po malo formira se pozitivni i negativni pol, odakle će nastati iskra ljubavi. Preranim pak spajanjem nastaje poremećaj u fizičkom i psihičkom razvoju jedne i druge strane. Dječak će postati raznježen ili brutalan; mlada djevojka bezočna. Obojima će nedostajati rezerviranost, koja je potrebna u ovoj dobi, da se dobije vremena, da se u duši rodi jedan ideal, bez kojega nema istinske ljubavi. Taj ideal su svojstva, koja nedostaju svakome od njih, a koja će on pokušati naći kao nadoknadu svojoj vlastitoj namvi. Jer ako su oba električna pola pozitivna, ne može se dobiti iskra. Jedan normalni dečko ne može,a da ne osjeti odbojnost prema jednoj "muškarači";

normalna djevojka pak ne želi efeminiranog tipa muškarca, ne traži manekena. (Isp. FULTON J. SHEEN, Notre vie a un sens, sa engleskoga prevela i priredila Marcelle Loutre - Tschirret, Mame 1959, 122 sl.)

2. Ne mogu sklopiti ženidbu oni, kojima su narav ili drugi uzrok uskratili sposobnost spolnoga općenja. (Kan.1068)

3. Nevaljan je brak sa osobom, koja je vezana zakonitom bračnom svezom. (Kan.1069.)

Valjani brak u Crkvi sklopljen i izvršen ostaje na snazi, dok je god na životu jedan od supruga, pa makar se oni i razišli.

Kao što oni, koji se rastave od roditelja, ove ipak ne prestaju smatrati svojima i sami se ne prestaju smatrati djetetom svoga oca i svoje majke, tako ni bračni drugovi nikada ne mogu smatrati svoje bračne veze pokidane. Pače, bračna je veza još čvršća od one, koja postoji izmedju roditelja i djece. Sv.Pismo kaže: "Napustit će čovjek oca i mater, a prionut će uz svoju ženu" (1 Mojs. 2,24).

4. Nevaljan je brak krštene s nekrštenom osobom, ako se krštena osoba nalazi u katoličkoj Crkvi. (Kan.1070)

5. Nevaljan je brak onih, koji su za vrijeme zakonitog braka učinili preljub i dali su medjusobno vjeru, da će stupiti u brak ili odmah pokušaju sklopiti bilo kakav brak. Još manje, ako je uz to jedan od njih ubio bračnog druga, ili ako su ga obostranom suradnjom i mimo preljuba ubili. (Kan.1075.)

6. Ne mogu sklopiti ženidbe krvno ili do izvjesnog stepena rodbinski vezane osobe. (Kan.1076.)

To traže svi zdravstveni razlozi.

7. Ne mogu sklopiti valjanu ženidbu osobe vezane svaštvom ili svojdbom, tj. muž s rodbinom žene (u slučaju njezine smrti) i žena s rodbinom muža (u slučaju njegove smrti). (Kan. 1077.)

8. Nevaljana je ženidba onih, koji su živjeli nevjenčani ili kao javni grešnici, pa bi muž htio uzeti majku ili baku, kćer ili unuku žene, s kojom je živio, ili bi žena htjela uzeti oca ili djeda, sina ili unuka čovjeka s kojim je živjela. (Kan.1078.)

9. Ne mogu valjano sklopiti ženidbe krstitelj i krštenik niti krštenik i njegov kum odnosno kuma, jer se krštenje smatra kao duhovno rodjenje krštenikovo. (Kan.1079 sa Kan. 768.)

10. Nevaljane su ženidbe sa zaredjenim u višim redovima ili sa svečano zavjetovanim osobama. (Kan.1072, 1073.)

11. Nevaljana je ženidba izmedju muškarca i otmice, dok je ona u takvome stanju. (Kan.1074.)

Ispitaj ove propise i upoznat ćeš, da ti Crkva s njima samo osigurava zdravo potomstvo.

ZABRANE Crkva pod teški prekršaj ili grijeh zabranjuje bez dozvole sklopiti ženidbu:

1. Onima, koji su položili zavjet djevičanstva, potpune čistoće, da se neće ženiti ili udati ili da će primiti svete redove ili stupiti u redovnički stalež (Kan.1058);

2. koji su u gradjanskom srodstvu, tj. radi posinjenja (ako takav brak zabranjuje državni zakon) (Kan.1059.);

3. katolici sa članovima druge crkve. (Kan.1060.)

"Katolička je Crkva svijesna, da je ona jedina i prava Kristova Crkva ... Ona ne smije rado dozvoliti, da se njezini članovi izlažu pogibelji izgubiti tu Kristovu vjeru .... Osim toga ... pripadnici drugih crkava imaju druge vjerske i ćudoredne propise, pa nije moguće dati djeci jedinstven i pravi odgoj radi razmimoilaženja bračnih drugova. Nadalje, različitost crkve u stvarnosti uključuje - barem donekle - različite ćudi, osjećaje, nadzore. To lako dovodi do razmirica i svadja." (JORDAN KUNIČIĆ, Spolni nagon i ženidba, Dubrovnik 1943, 26 sl.)

Dr. MARGARITA CSABA u knjizi " Njezin bijeli vijenac" (Zagreb 1940, 103) piše djevojci Anici: "Onaj koji je uvjeren katolik, stupit će pred oltar Gospodnji s onim, koga najviše shvaća i voli, a to je katolik. Strašna je dioba izmedju bračnih drugova i djece, kad jedan drugome ne razumiju vjere i ne znaju zajednički moliti."

Na drugome mjestu djevojci Lili iznosi ovaj slučaj o jednoj svojoj prijateljici:

"Ona je jako voljela svoga zaručnika i nije ga se htjela odreći ni pod koju cijenu. Htjela se ipak vjenčati na svaki način u katoličkoj crkvi, ali jer zaručnik nije htio potpisati reversa, u katoličkoj se Crkvi nisu mogli vjenčati. Postali su dobri bračni drugovi. I danas se vole. I drugo bi bilo sve u redu. Ne običavaju se svadjati zbog vjere. Muž je vrlo uvidjavan i pristaje na to, da njihova protestantska djeca štuju i Blaženu Djevicu Mariju i da u petak ne jedu mesa, itd. Ipak, kad se približava Uskrs, žena postaje vrlo uzrujana. Htjela bi se ispovijediti, ali ne može dobiti odrješenja. Mnogo je plakala, te se već i prijetila, da će i ona prijeći na protestantizam. Medjutim je to slabo koristilo. U početku je prigovarala, da je Crkva katolička vrlo nemilosrdna, upravo okrutna. Malo je pomalo zatim uvidjela, da je ona sama odbila sakramente time, što se je vjenčala u drugoj crkvi. Nije nju Crkva isključila, već se ona sama svojevoljno odijelila od Crkve. Napokon su došla unutarnja predbacivanja, grižnja savjesti ... Budući da nije mogla bez ispovijedi i pričesti, prešla je na pravoslavlje, i sada prisustvuje pravoslavnim obredima. Medjutim to nije rješenje problema ... Nije dakle čudo, što često posjećuje ljekarne. Lijekovi za umirenje živaca, što ih ona nabavlja, nisu nikako jeftina zabava." (Nav.dj. 111 sl.)

To je samo jedan od nebrojenih slučajeva nezadovoljstva u braku, koje se radja, ako duše supruga nisu sljubljene identičnim pogledima na najviša pitanja.

Crkva, da izbjegne veće zlo, dopusti ipak brak s nekatoličkom strankom, ali samo uz ove pismene uvjete:

1. Nekatolička stranka nikako neće smetati katoličku stranku, da ova slobodno vrši vjerske dužnosti;

2. oboje imaju izjaviti, da će djecu krstiti u katoličkoj Crkvi;

3. ima postojati sigurnost, da će se stranke držati obećanja. (1061.)

Crkveni zakonik opominje vjernike, neka ne sklapaju ženidbe ni s onima, koji istina nisu prešli u drugu crkvu, ali su se javno, na izravan ili neizravan način, svoje vjere odrekli. (Kan. 1065.)

Netko će ovo shvatiti kao skučenje slobode i pravljenje presije na savjest. Pravi vjernici, naprotiv, upoznat će u ovim propisima brižljivu ljubav Majke, koja je zainteresirana ne samo za vječnu sudbinu svoje djece, nego i za vremenitu. Kao što je rečeno, dokazano je, a i po sebi se dade razumjeti, da brak ne može biti sretan, ako se nisu sljubile duše zaručnika.

"Nema sumnje - piše pedagog PIERRE DUFOYER, - netočno bi bilo pomišljati, da je svaki nevjernik bez vrijednosti i interesa. Medju njima se dadu naći uistinu vjerne duše. Njihova nevjera je plod obiteljskog okoliša i odgoja kojeg su primili. To ipak ne priječi, da u braku sa suprugom nevjernikom ne izbiju u obitelji na način gotovo sudbonosan sukobi savje-

sti, i da ne nastanu trpljenja, od kojih bi se jednim drukčijim izborom bilo poštedjeno. U mjeri, u kojoj se ima istinsko i duboko osvjedočenje, trpjet će se, što isto osvjedočenje ne dijeli vlastiti muž. Isto tako je izvan sumnje da će kasnije očeva nevjera u djeci, kada poodrastu, izazvati mučni vjerski problem. Pitat će se, kako to, da je njihova majka pobožna, a njihov otac ne drži do vjere, i što je od ovoga najpametnije. Može se također dogoditi, da se muž ne bude slagao sa moralnim osvjedočenjem supruge, nadasve u pitanju broja djece u braku; razmimoilaženje u pogledima obzirom na način, kako u pitanju porodjaja spojiti razbor i velikodušnost, moglo bi za suprugu, koja vjeruje, izazvati teške i delikatne probleme savjesti. Prihvatiti brak sa nevjernikom znači gotovo neizbježivo izazvati u vlastitoj obitelji nemire i trpljenja, i - što je vrlo vjerojatno - prigode za grijeh." (Il matrimonio, il libro della giovane, sa franc. preveo D. ANTONIO CORTI, Milano 1958, 128 sl.)

Tko će kod ovakvih perspektiva braka okriviti Crkvu radi nerazumijevanja ili kočenja vlastite sreće?

Nema li se baš protivno ustvrditi?

MAJČINSKA SKRB CRKVE NAPRAMA LJUDSKIM RAČUNIMA

Crkveni propisi, koji se odnose na brak dadu se upoznati u jednom ljepšem i privlačivijem svijetlu posebno onda, ako se namjerilo na stranku, koja mimo vjere hoće da ima garanciju sretnog braka.

Jedna djevojka bila se dala već napo-

vijediti u Crkvi. Okončavala se procedura, koju kod vjenčanja traži Crkva i ona je "odahnula", što se oslobodila jednog tako dosadnog posla prije najveselijeg dana svoga života. U to vrijeme, ponudi joj svoju ruku jedan viši činovnik, i pred njezinim očima bljesnula je nada u jednu bolju šansu braka. Procedura se odigravala ovako:

On je najprije zaiskao od nje jednu njezinu sliku. Kada je dobio sliku, pošalje joj upitni arak ovoga sadržaja:

"Jeste li Vi ili Vaša majka bili ikada u radnom odnosu ili da li ste bili zaposleni u kojoj god radnji?

Imate li vezu sa prvim društvenim krugovima?

Koja je Vaša visina bez cipela?
Koja Vam je boja kože?
Jeste li zdravi?
Jeste li već bili jednom zaljubljeni?
Jeste li bili tajno zaljubljeni?
Imate li savršeno besprijekoran pretkodni život?"

Na ova pitanja dobio je od brata zaprošene djevojke ovaj odgovor:

"Moja je sestra primila Vaš upitni arak. Prije nego pristupim odgovoru, molim Vas, da mi pošaljete slijedeći izvještaj:

Jeste li bili kažnjavani?
Kako često?
Radi čega?
Novčanom globom?
U kojoj visini?

Lišenjem slobode?
Gdje ste kaznu izdržali?
Je li Vam na životu otac?
Da li je on bivao kažnjavan?
Radi čega?
Pijete li?
Pije li Vaš otac?
Općite li sa spekulantima?
Jeste li Vi sam spekulant?
Tko su Vaši liječnici?
Oslobadjate li ove njihove zvanične tajne u svrhu dobivanja vjerne izjave o Vašim sadašnjim ili preboljelim bolestima?
Kupate li se više puta u godini?
Jedete li nožem?
Perete li zube."

To je upitni arak, koji sastavlja čovjek, ako je odbio garanciju, koju pruža vjera.

Iz čega izbija veća dobrohotnost i ljubav:

Iz upitnoga arka, koji ti pruži Crkva,
ili iz upitnih araka ove vrsti?

CRKVENI PROPISI OBRANA SU SLOBODE I ISTINSKE SREĆE

Na otrcane primjedbe, da Crkva svojim propisima suzuje slobodu i da zauzima neprijateljski stav prema čovjekovoj ličnoj sreći, ne bih znao bolje odgovoriti, nego što je odgovorio protestant F.W. FÖRSTER:

"Što je to sloboda, i koja se vrsta slobode traži? Kako se pribavlja i brani prava sloboda, sloboda lična? Ako se traži sloboda za hire i strasti, za želje i nagone, tada joj je

uistinu smrtni neprijatelj ta nepromjenljiva forma. Ali ako se traži sloboda za duhovnoga čovjeka i za potrebu, koju ima, da bude savršeni gospodar nad promjenljivim pobudama svijeta sjetila i nad vlastitim tjelesnim stanjima, tada je ta forma jedan istinski bedem; takva je forma jedina garancija i najvrednije odgojno sredstvo jednoga istinski ličnoga života ... Ne radi se dakle o jednom atentatu na slobodu, nego o pravednom dijeljenju slobode i obveza; radi se o istinski potrebnim uslovima, da se čovjek odgoji za slobodu. Tko ispravno shvaća slobodu, sam će željeti, da bude sprijećen i kontroliran u stvarima, u kojima bi oduzimanje svake uzde izvrglo pogibli njega i druge, da postanu robovi nižih pobuda i instinkta, kao i onda, kada se radi o odlukama koje duboko diraju u opstojnost njega i drugoga" (Etica e pedagogia della vita sessuale, sa njemačkog prev. L.E.Bongioanni, Torino 1911, 63, 64, 79.).

Primi, dakle, sa zahvalnošću savjete i naredbe, koje ti sv.Crkva kao dobra i brižljiva Majka daje s vidom na tvoje vjenčanje. Ona ima puno pravo i svetu dužnost, da ti reče, što je tebi na spasenje. Od Boga je primila tu zadaću. A kako reče talijanski mislilac i političar GIUSEPPE MAZZINI: "Bog vam je dao život, Bog vam je dakle dao i zakon." (Opere, XVIII, Doveri dell'uomo, 3. - "Dio v'ha dato la vita; Dio v'ha dato la legge.")

Držeći se za ruku sv.Majke Crkve čvršće nego li za ruku zaručnika, kojega ti je Gospodin Bog u svojoj providnosti namijenio, stupi odvažno pred oltar, da pred Bogom i njegovim zastupnikom - svećenikom, rečeš svome vje-

reniku:

"SAMO TI I ZA UVIJEKE!"

S A D R Ž A J

Str.

POVOD OVOJ KNJIZI 5

1. OMAMLJIVOST PUTENOG NAGONA U SLUŽBI STVARALAČKE MOĆI 7

Mučni dvoboj 7 - Seksus i etika 9 - Od kuda žig sramote 9 - Sveta tajna 10 - Podlost izopačenja naravi 13 - Kršćanski principi 13 - Žrtva ili robovanje 15

2. UBITAČNA SEKSUALNA IRADIJACIJA I JEDINA BLAGOTVORNA KLIMA ZA DJEVOJKU .. 18

Pod iradijacijom seksusa 18 - Normalno seksualno stanje u neiskvarenoj djevojci 21 - Djevičanstvo i materinstvo najdublje težnje djevojačke 24 - Izoliranje od pogubne iradijacije seksusa 25 - "Bdijte i molite!" 27 - Čista djevojka još uvijek osvaja i krije moć utjecaja 29 - Zaključak 29

3. SAMO NETAKNUTA PREDBRAČNA ČISTOĆA GARANCIJA SREĆE U BRAKU 31

Mučni upitnici 31 - Pogubni nazor 32 - Jedino ispravno gledanje 33 - Pogubnost emancipiranja od kršćanskih principa 36 - Blagodat kršćanskog stanovišta 37 - Mjesto ružičastog obzorja crne sjene 38 - Razočaranja 40 - Ne daj se pokolebati 41 - Prema vi-

Str.

sinama! 43 - Dobri savjeti 45 - Pjesma čiste ljubavi 48

4. TRAGEDIJA MORALNOG PADA DJEVOJKE .. 50

Žena bludnica u Otkrivenju 50 - Grdoba i užas žene bludnice 51 - Ima ih, koje i drukčije misle 52 - Žena u kršćanskim očima 54 - Strahovito poniženje djevojke ogrezle u bludu 55 - Isplati li se podati za cijenu ljubavi? 58 - Djevojka i nezakonito dijete 58 - Ako se ne udam? 60

5. CRTICE MUŠKARČEVA KARAKTERA I BLAGOTVORNI UTJECAJ ŽENE 62

Pred gromadom 62 - Muškarčeva snaga 63 - Pokretač-ambicija 63 - Ambicija na štetu nježnosti i osjećajnosti 65 - Brutalnost 69 - Oholost i despotski duh u obitelji 70 - Oskudna pobožnost odraz muškarčeve samosvijesti 71 - Otvorenost, iskrenost, postojanost muškarca 72 - Poziv i zadaća žene 73

6. KAKO MUŠKARAC POIMA LJUBAV? 77

Izopačeno poimanje ljubavi 77 - Razočaranje djevojke 78 - Narav sjetilnosti u djevojci 80 - Dvije tipične grupe mladića s vidom na ljubav 81 - Izjave mladića o djevojkama 85 - Idealno gledanje na djevojku 86 - Tvoj poziv 87

Str.

7. ULOGA DJEVOJKE OBZIROM NA ZARUČNIKA I NJEGOVE SKLONOSTI 90

Dati se oplijeniti ili drugoga obogatiti? 90 - Cilj zaruka 91 - Psihološko stanje zaručnika 92 - Uloga i zadaća zaručnice 95 - Znakovi prave zaljubljenosti 100 - Nedovoljna zaljubljenost 101 - Veličina i sreća žene biti andjeo 102

8. PREDMETI KOJE TREBA PROUČITI U ŠKOLI ZARUKA 104

Obrazloženje teme u priči 104 - Dugi ili kratki rok zaruka? 105 - Vječni zaručnici 107 - Godine, zdravlje, društveni položaj, ukusi 108 - Savjet roditelja 112 - Djeca 113 - Perioda sticanja duhovne snage 116

9. NARAVNI I VRHUNARAVNI ELEMENTI POTREBNI ZA STVARANJE JEDNE ČVRSTE I DOŽIVOTNE BRAČNE ZAJEDNICE 117

Medjusobna privlačivost muškarca i žene i plan Stvoriteljev 117 - Jednakost u naravnim nejednakostima 118 - Nadopuna u karakterima 119 - Jednakost vrhunaravnog pogleda 124 - Druge utjecajne komponente za jedan svestrano solidan brak 127 - One, koje muškarci biraju 129 - Najidealniji zaručnici 131

10. ISTRAŽIVANJE DUHOVNOG PROFILA ZARUČNIKA I DAVANJE DUHOVNOG SMJERA LJUBAVI 132

Sticanje životne mudrosti u školi

Str.

zaruka 132 - Istraživanje duhovnih kvalifikacija na zaručniku 133 - Religija temelj za gradnju bračne zajednice života 138 - Pročišćeni i dublji iskazi ljubavi 140 - Što je dozvoljeno u izvanjskim iskazima ljubavi? 141 - Je li dozvoljen zaručnicima poljubac 141 - Najljepši uzor zaručnice 144

11. DJEVOJKA PRED NERASKIDIVOM BRAČNOM SVEZOM 146

U psihozi bračnih rastava 146 - "Što je Bog svezao, ne smije čovjek rastavljati" 147 - Potrebna njega, odgoj, osjećaji traže bračnu nerazrješivost 149 - Bestidna kampanja i veličina božanske ustanove 151 - Život u doživotnoj bračnoj zajednici traži od djevojke najozbiljniju pripremu 154 -

12. STVORENI STE JEDNO ZA DRUGOGA 157

Jedna basna 157 - Obiteljska stvarnost 158 - Odgajati se za jedinstvo 158 - Nepogodne i pogodne strane muškarca i žene 160 - Tihi, nevidljivi, ali stvarni utjecaj žene 166 - Trideset prema tri 168

13. SAKRAMENAT SV.ŽENIDBE DAJE SNAGU ZA ČUVANJE JEDINSTVA I NERAZRJEŠIVOSTI U BRAKU 169

Zakon doživotne bračne veze i nepostojanosti i opreke ljudskih elemenata 169 - Kriza brakova i

Str.

krive teorije 172 - Lijek i snaga u sakramentalnoj formi braka 175 - Uzvišeni učinci milosti u sakramentu sv.Ženidbe 177

14. CRKVENI ŽENIDBENI PROPISI OBRANA SLOBODE I GARANCIJA SREĆE ZA DJEVOJKU.. 183

Zamašnost i svetost ženidbe traže sigurne norme i čvrste ograde 183 - Zapreke sklapanju braka 185 - Zabrane 188 - Majčinska skrb Crkve naprama ljudskim računima 191 - Crkveni propisi obrana su slobode i istinske sreće 193

S A D R Ž A J 197